

Årsredovisning 2023

Järfälla kommun

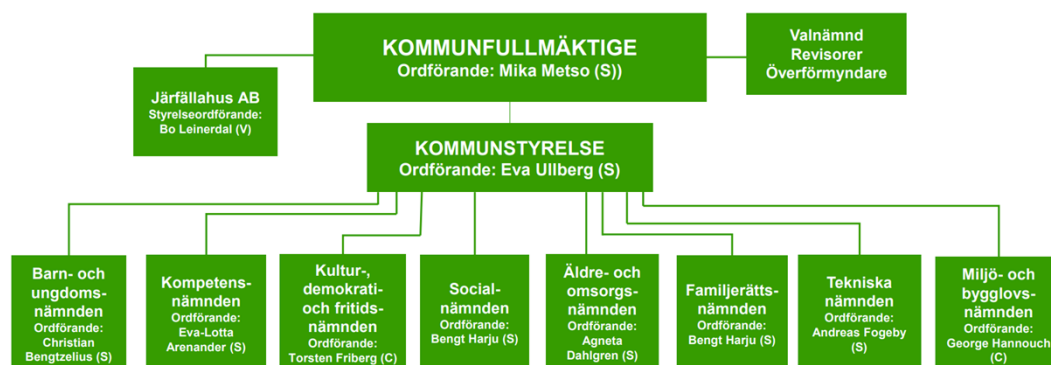

JÄRFÄLLA

Kommunens organisation

Politisk organisation

I Järfälla kommun finns det totalt åtta facknämnder med olika ansvarsområden som ligger under kommunstyrelsen. Från och med år 2023 flyttades ansvaret för omsorg om funktionshindrade från socialnämnden till äldre- och omsorgsnämnden som samtidigt byter namn till äldre- och omsorgsnämnden.

Tjänstemannaorganisation

Tjänstemannaorganisationen motsvarar i stort sett den politiska organisationen. I ett par fall arbetar en förvaltning på uppdrag av flera nämnder. Socialförvaltningen arbetar på uppdrag av socialnämnden, äldre- och omsorgsnämnden och familjerättsnämnden. Bygg- och miljöförvaltningen arbetar på uppdrag av tekniska nämnden samt miljö- och bygglovsnämnden.

Mandatfördelning i kommunfullmäktige

Mandatperiod	2022-2026	2018-2022
Socialdemokratiska arbetarpartiet (S)	19*	18
Moderata samlingspartiet (M)	13	15*
Sverigedemokraterna (SD)	7	8
Vänsterpartiet (V)	7**	5
Centerpartiet (C)	4*	3*
Liberalerna (L)	4	5*
Kristdemokraterna (KD)	3	4*
Medborgerlig samling (MED)	2	0
Miljöpartiet de gröna (MP)	2	3
Totalt antal mandat	61	61
*Partier i politisk ledning		
**Parti i samverkan med politisk ledning		

Årsredovisning 2023

Samhällsutveckling och välfärd i en svår tid.....	3
En kommun med framgångar och utmaningar	4
1 Förvaltningsberättelse.....	5
1.1 Översikt över verksamhetens utveckling.....	6
1.2 Den kommunala koncernen	8
1.3 Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning.....	13
1.4 Händelser av väsentlig betydelse.....	19
1.5 Styrning och uppföljning av den kommunala verksamheten	24
1.6 God ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning	26
1.7 Uppföljning av mål och uppdrag	27
1.8 Ekonomiskt resultat och ekonomisk ställning	57
1.9 Balanskravsresultat.....	70
1.10 Väsentliga personalförhållanden	72
1.11 Förväntad utveckling	77
1.12 Nämndernas verksamhetsberättelser i sammandrag	81
2 Finansiella rapporter.....	109
2.1 Resultaträkning.....	109
2.2 Kassaflödesanalys.....	110
2.3 Balansräkning	111
2.4 Noter	112
3 Driftredovisning.....	130
4 Investeringsredovisning	131
Bilaga 1 Uppföljning mål.....	134
Bilaga 2 Uppföljning uppdrag	144
Bilaga 3 Uppföljning kvalitetsfaktorer	147
Bilaga 4 Kommuners kvalitet i korthet – Jämförelse med andra kommuner.....	150

Samhällsutveckling och välfärd i en svår tid

Jag vill börja med att rikta ett stort tack till samtliga anställda och förtroendevalda för det senaste året. Den ekonomiska krisen som samhället befinner sig i har slagit hårt mot Järfälla, men tack vare stora insatser från personalen har vi kunnat leverera välfärd och bidragit till ökad trygghet i människors vardag.

Järfälla växer, vi utvecklas och här finns en enorm potential för tillväxt. Inom en 10-årsperiod beräknas vi vara över 100 000 invånare, vi kommer ha tunnelbana och ett regionaltågsstopp samtidigt som vi fortsätter ha stora grönområden och närhet till Mälaren. Närheten till naturen kombinerat med att Stockholm kommer närmare gör att många Järfällabor trivs bra och att många människor och företag söker sig till oss.

Järfälla är en kommun som tar stort ansvar för att motverka den bostadsbrist som råder i Stockholmsregionen. Svårigheterna att skaffa sig en bostad drabbar människor hårt, samtidigt som det hämmar tillväxt. Med våra åtaganden i och med Stockholmsöverenskommelsen agerar vi för att vända den utvecklingen, vilket kommer hela regionen och i förlängningen hela landet till nytta. Det är ett samhällsbygge som genererar förutsättningar för utveckling av Stockholmsregionen generellt och för Järfälla i synnerhet.

Samtidigt befinner vi oss i en mycket svår tid, med stor oro i såväl omvärlden som i Sverige. Rysslands olagliga och folkrättsvidriga krig mot Ukraina skapar stort humanitärt lidande samtidigt som det har stora konsekvenser för världsekonomin. Det ekonomiska läget med hög inflation och snabbt stigande räntor påverkar hela kommunsektorn generellt, och Järfälla som snabbt expanderande kommun i synnerhet. Bostadsbyggandet stannar av vilket får konsekvenser för kommunen. Även om vi arbetar med långa tidsplaner där svängningar i konjunkturen funnits med i beräkningen medför det rådande läget vissa utmaningar. Bland annat har kommunen stora kostnader för utbyggnad av samhällsfastigheter och infrastruktur som vägar, vatten, avlopp och avfallshantering.

Den tillfälliga paus vi nu befinner oss i innebär att vi tar vissa nödvändiga omtag för att förbättra den ekonomiska hållbarheten. Sedan vi tog över styret i kommunen för ett år sedan har vi identifierat allt fler problem. Vi har påbörjat en omläggning av hur vi bygger vår kommun, för vi vet att den expansionen vi befinner oss i har stor potential för utveckling och tillväxt. Genom hela kommunorganisationen pågår det ett arbete för att hitta lösningar och leverera god verksamhet för Järfällaborna samtidigt som vi får mer hållbarhet i ekonomin.

Vi blir även gång efter annan påmind om hur tufft det ekonomiska läget är för Järfällaborna, vilket skapar otrygghet. Det är genom bland annat en välfungerande skola, effektiva insatser från socialtjänsten, en meningsfull fritid, omsorg efter behov och insatser så att fler kan få ett arbete som vi bryter utanförskap, ökar jämlikheten och bygger långsiktig trygghet. Personalen är välfärdens viktigaste resurs för att verksamheterna ska lyckas med sitt uppdrag, och därför har vi slagit vakt om välfärdens personal i våra två senaste budgetar.

Tillsammans ska vi bygga ett Järfälla som präglas av grön tillväxt, trygghet, jämlikhet och gemenskap.

Eva Ullberg, kommunstyrelsens ordförande

En kommun med framgångar och utmaningar

Vi har lagt ännu ett år bakom oss, fyllt med utmaningar men också av framgångar. Vi har bland annat ökat den upplevda tryggheten i Järfälla. Miljöplanen har gett oss bra stöd i arbetet för ett hållbart Järfälla, vilket också visade sig i den nationella rankingen över kommunernas miljöarbete där vi klättrar igen. Samtidigt tar vi tydliga och viktiga steg mot att bli en kommun på riktigt.

Järfälla visar vägen inom hållbarhet

När tidningen Aktuell hållbarhet åter gjorde sin kommunranking *Miljöbästa kommun 2023* kunde vi konstatera att Järfälla fortsätter att gå framåt. Vi klättrar en placering och är nu, förutom att vara bäst i regionen, landets tredje bästa miljökommun. Region Stockholm har också tilldelat Järfälla utmärkelsen Bästa cykelprestation 2023 för vårt långsiktiga och ambitiösa arbete med att främja ökad cykling. Därtill har vi reviderat vår miljöplan, tagit stora kliv mot energipositiva områden och signerat Klimatkontraktet för en klimatneutral stad 2030.

Tryggheten ökar

I Järfälla har vi arbetat systematiskt med trygghetsfrågan sedan 2015, med särskilt fokus på de områden som polisen klassat som utsatta, Termovägen och Sångvägen, samt centrala Jakobsberg där vi haft problem med öppen drogscen. Tack vare målmedvetet arbete och mycket god samverkan med andra aktörer i Järfälla som polisen och vårt eget bostadsbolag har vi under 2023 kunnat konstatera att den öppna drogscenen är borta och att Termovägen inte längre klassas som utsatt. Under året har vi också tillsammans med Upplands-Bro, polisen och kriminalvården etablerat arbetet med Group Violence Intervention (GVI) i vår kommun för att minska och förebygga utvecklingen av det grova våld som utförs av kriminella grupper. Polisens trygghetsmätning visar dessutom en positiv utveckling inom i stort sett alla områden när det gäller upplevd trygghet.

Under 2023 har dessutom viktiga steg tagits i arbetet kring företagarnas trygghet där Företagarnas trygghetsforum stått i centrum med samverkan mellan kommun, polis och lokala företagare och med stöd av stiftelsen Tryggare Sverige.

En kommun blir 1 kommun

I Järfälla har det länge funnits ett starkt driv att bli bättre, effektivare och nå en högre kvalitet. Det har kännetecknat kommunens verksamheter under många år, men det har skett utan gemensam målbild och på lite olika sätt. Sedan ett par år tillbaka har vi en (1) kommun som målbild och under 2023 har flera viktiga steg tagits i det här arbetet.

En gemensam styrmodell är sedan 2022 grunden för hur kommunen styrs, bland annat med en tydlig målkedja. Därtill arbetar vi sedan 2022 med processägarskap för våra större kommunövergripande processer, och under 2023 har vi påbörjat centralisering av vissa funktioner där vi är övertygade om att vi kan nå bättre effektivitet och högre kvalitet genom att jobba smartare tillsammans.

Det vi åstadkommit under 2023 har vi, trots stora utmaningar, gjort med fokus på kvalitet och på vad som är bäst för kommuninvånare och företagare i Järfälla. Jag är stolt över vad organisationen presterat under året, för dem vi är till för.

Vesna Jovic, kommundirektör

1 Förvaltningsberättelse

Förvaltningsberättelsen syftar till att ge en övergripande och tydlig bild av Järfälla kommuns verksamhet det gångna året. Fokus är också på den kommunala koncernen som ger en bild av den samlade kommunala verksamheten, oberoende av hur verksamheten är organiserad. Förvaltningsberättelsens huvudrubriker följer rekommendationen från Rådet för kommunal redovisning (RKR) och omfattar följande avsnitt:

- översikt över verksamhetens utveckling,
- den kommunala koncernen,
- viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning,
- händelser av väsentlig betydelse,
- styrning och uppföljning av den kommunala verksamheten,
- god ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning,
- balanskravsresultat,
- väsentliga personalförhållanden samt
- förväntad utveckling.

Järfälla kommun har valt att lägga till följande rubriker:

- Uppföljning av mål och uppdrag
- Ekonomiskt resultat och ekonomisk ställning
- Nämndernas verksamhetsberättelser i sammandrag

1.1 Översikt över verksamhetens utveckling

Årets resultat 2023 är positivt för kommunen och uppgår till 273,3 mnkr (2022: 492,1 mnkr) inklusive exploateringsresultat. Jämförs utfallet med det budgeterade resultatet på 961,6 mnkr innebär det en negativ avvikelse på 688,3 mnkr. Resultatet försämras mot föregående år.

Avvikelsen mot budget förklaras till största delen av exploateringsresultatet som uppgår till 142,7 mnkr (2022: 296,1 mnkr), vilket är en negativ avvikelse på 812,2 mnkr. Markintäkterna är betydligt lägre än budget, vilket beror på tidsförskjutningar i projekten. Jämförelsestörande är att i exploateringsresultatet 2022 ingick en avsättning för marksaneringar på Barkarbyfältet om 280 mnkr. Exploateringen står också för en stor del av försämringen mot föregående år, främst på grund av lägre markintäkter.

Det verksamhetsrelaterade resultatet, exklusive exploatering och extraordinära kostnader, uppgår till 130,6 mnkr (2022: 196,0 mnkr), att jämföra med det budgeterade resultatet om 6,7 mnkr. Det är en positiv avvikelse med 123,9 mnkr. Avvikelsen förklaras till största delen av högre intäkter än budget från skatter, generella statsbidrag och utjämning samtidigt som finansnettot avviker negativt. Det verksamhetsrelaterade resultatets försämring mot föregående år beror både på nämndernas lägre resultat men även på finansnettots försämring, där räntekostnaderna har ökat.

Kommunkoncernens resultat uppgår till 332,3 mnkr (2022: 782,2 mnkr) varav Järfällahuskoncernen 54,3 (2022: 283,2 mnkr). Jämförelsestörande är att i bolagets resultat 2022 ingick en reavinst från en fastighetsförsäljning på 204,6 mnkr, vilket också förklarar den större delen av försämringen mot föregående år.

Sammantaget bedöms god ekonomisk hushållning delvis ha uppnåtts för 2023. De finansiella målen från kommunens riktlinjer för god ekonomisk hushållning är delvis uppfyllda samtidigt som även de verksamhetsrelaterade målen i form av kommunfullmäktiges inriktningsmål bedöms i huvudsak vara delvis uppfyllda för året.

Järfälla befinner sig i en intensiv tillväxtfas och uppvisar hög investeringstakt, med förväntningar om ett högt antal färdigställda bostäder och hög befolkningsökning i kommunen under kommande år. Exploateringen i Barkarbystaden räknas som ett av norra Europas största och mest expansiva stadsutvecklingsområden. Men 2023 har präglats av konjunktur nedgången till följd av den kraftiga inflationen och påföljande räntehöjningar. Det innebär en tillfälligt avstannad byggtakt och sänkt efterfrågan på bostäder när hushållens privatekonomi blir alltmer ansträngd. Det har lett till en relativt låg befolkningsökning för året. Ökat tidsglapp mellan investeringsutgifter och exploateringsintäkter innebär högre låneskuld i en högräntemiljö. Skatteintäkterna urholkas till förmån för räntekostnader vilket sammanfaller med höga inflationsdrivna kostnadsökningar, bland annat för pensioner. För kommunens ekonomi innebär det en spänd situation och ett krympande utrymme för kärnverksamheterna.

1.1.1 Fem år i sammandrag

Tabell: Fem år i sammandrag, kommunen

Kommunen	2019	2020	2021	2022	2023
Folkmängd	79 990	81 274	83 170	85 460	86 330
Kommunalskatt per hundra kronor	19,15	19,15	19,15	18,99	18,99*
Antal färdigställda bostäder	879	852	807	1 517	1 435
Årets resultat, mnkr	386	379	62	492	273
-exklusive exploatering och reavinster	52	101	96	196	130
Verksamhetens bruttokostnader, mnkr	5 586	5 557	5 806	6 277	6 459
Investeringar, mnkr (brutto)	981	1 233	1 344	1 594	1 322
Självfinansieringsgrad investeringar, %	68	62	34	55	53
Soliditet inklusive totala pensionsåtagandet, %	22,1	24,3	22,3	19,1	19,7
Antal årsarbetare	4 183	4 019	4 093	4 136	4 309
Låneskuld, mnkr	3 130	3 560	4 010	4 160	4 810

* Kommunalskatten höjs med 25 öre till 19,24 kr för år 2024

Tabell: Fem år i sammandrag, koncernen

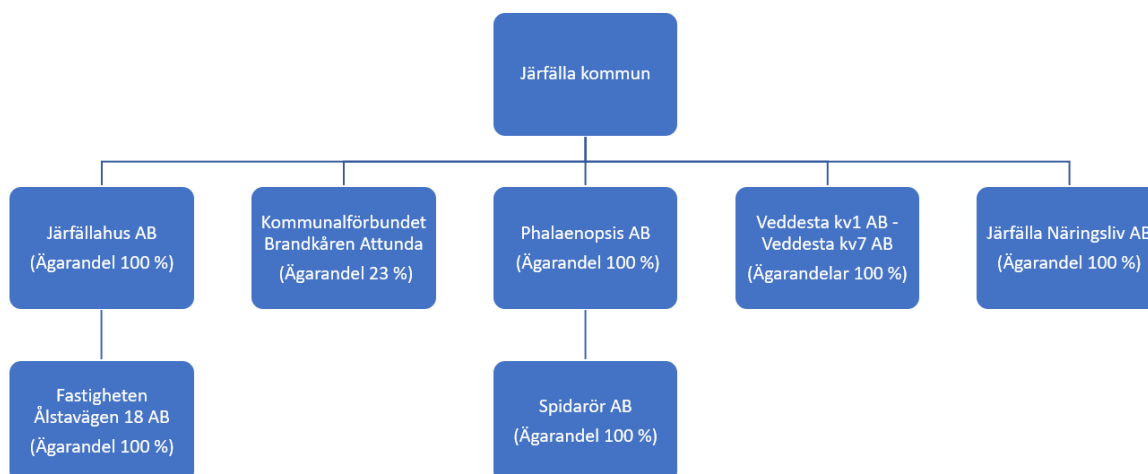
Koncernen	2019	2020	2021	2022	2023
Årets resultat, mnkr	427	453	95	782	332
-exklusive exploatering och reavinster	94	173	102	255	189
Verksamhetens bruttokostnader, mnkr	6 014	5 965	6 268	6 698	6 901
Investeringar, mnkr (brutto)	1 340	1 515	1 472	1 667	1 411
Självfinansieringsgrad investeringar, %	57	54	34	75	59
Soliditet inklusive totala pensionsåtagandet, %	27	28	27	26	26
Antal årsarbetare (exklusive Brandkåren Attunda)	4 256	4 091	4 168	4 210	4 397
Låneskuld, mnkr	4 104	4 662	5 261	5 261	5 833

1.2 Den kommunala koncernen

Kommunens koncernföretag omfattar de större företag och kommunalförbund där kommunen har ett betydande inflytande. Dessa är Järfällahus AB och Kommunalförbundet Brandkåren Attunda. Kommunen äger 100 procent av aktierna i Järfällahus AB. Järfällahus utgör i sin tur också en koncern med ett helägt dotterbolag, Fastigheten Ålstavägen 18 AB. Järfälla kommuns ägarandel i Kommunalförbundet Brandkåren Attunda uppgår till 23,0 procent.

Utöver dessa aktieinnehav äger kommunen 100 procent av aktierna i de vilande bolagen Phalaenopsis AB som i sin tur har dotterbolaget Spidarör AB och Järfälla Näringsliv AB. Vidare äger kommunen 100 procent av de sju bolagen Veddesta kv1 AB till och med Veddesta kv7 AB. De sju bolagen har införskaffats för en omstrukturering och externförsäljning av fastighetsinnehaven inom Veddesta 2:2 och Veddesta 2:27. Marken har under 2021 överlåtits från Phalaenopsis AB och Spidarör AB till Veddesta-bolagen. Avsikten är sedan att avyttra Veddesta-bolagen till externa exploatörer, vilka i sin tur kommer att åläggas att genomföra exploatering inom respektive fastighet. Eventuellt kommer något av Veddesta-bolagen att avyttras under senare delen av 2024.

Schema: kommunkoncernens organisationsstruktur och ägarförhållanden

Kommunens samägda företag utan betydande inflytande omfattar de företag där kommunens ägarandel varierar mellan 0,1 och 15 procent. Dessa är Söderhalls Renhållnings AB (SÖRAB), Stockholmsregionens Försäkrings AB, Barkarby Science AB, Adda AB och Kommunalförbundet Norrvatten.

1.2.1 Väsentliga förändringar

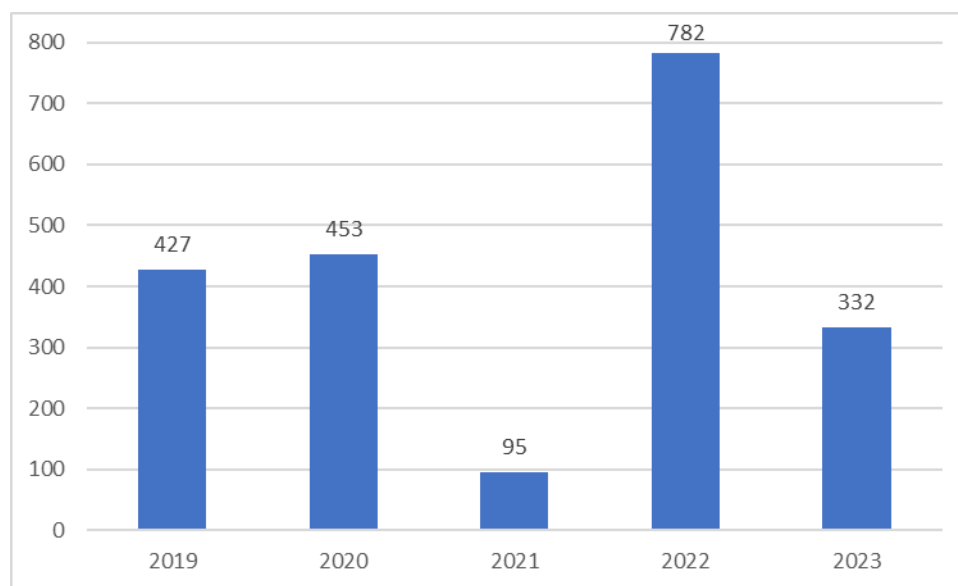
Verksamheten i Järfälla Näringsliv AB överfördes till kommunal förvaltning per den 1 januari 2023.

1.2.2 Resultat och kostnadsutveckling

Årets resultat för koncernen uppgår till 332,3 mnkr (2022: 782,2 mnkr). Resultatet är således en väsentlig minskning, med 449,9 mnkr eller 58 %, jämfört med föregående år. Kommunens verksamhetsrelaterade resultat uppgick till 130,6 mnkr under 2023, att jämföra med motsvarande resultat under 2022, som uppgick till 196,0 mnkr. Kommunens exploateringsresultat uppgick till 142,7 mnkr under 2023, vilket är lägre än motsvarande resultat 2022, som var 296,1 mnkr. Minskningen förklaras främst av lägre intäkter från försäljning av mark under 2023. Järfällahus AB-koncernens resultat efter skatt uppgick till 54,3 mnkr under 2023. Motsvarande resultat under 2022 var 283,2 mnkr då resultatet påverkades positivt av en fastighetsförsäljning. Se vidare under rubriken Järfällahus AB. Kommunens andel av Kommunalförbundet Brandkåren Attundas resultat uppgick till 1,7 mnkr under 2023, vilket överstiger resultatet föregående år (0,6 mnkr).

Verksamhetens intäkter i kommunkoncernen uppgår till 1 968,5 mnkr under 2023, vilket är en minskning jämfört med föregående år, då intäkterna uppgick till 2 268,9 mnkr. Minskningen beror bland annat på avsevärt lägre intäkter från markförsäljningar. Verksamhetens kostnader uppgår till 6 399,6 mnkr under 2023, att jämföra med 6 227,5 mnkr under 2022.

Diagram: Resultat kommunkoncernen 2019-2023, mnkr

1.2.3 Mark från staten

En väsentlig tillgångspost i balansräkningen för kommunen och koncernen, mark från staten som en del av Stockholmsöverenskommelsen, har i bokslutet för 2023 skrivits ned i sin helhet, med 691 mnkr, mot eget kapital. Anledningen är att skrivningen i avtalet med staten inte är civilrättsligt bindande för staten, även om marköverlåtelsen är mycket sannolik. Kriterierna för tillgång i balansräkningen uppfylls alltså inte. Effekten på soliditeten 31 december 2023 av nedskrivningen blir en minskning med ca 4 % jämfört med om marköverlåtelsen hade ingått i balansräkningen. Redovisad soliditet i koncernen för 31

december 2022 i årsredovisning 2022 uppgick till 30,4 %, vilket i årsredovisningen 2023 nu har reviderats ned till 26,1 % för samma tidpunkt.

Observera att i årsredovisningens följande texter och tabellverk redovisas eget kapital, soliditet och resultat för både 2022 och 2023 som att nedskrivningen av marken skett före ingången av 2022.

Det innebär också att den nya värderingen av marken som skedde under hösten 2023 inte får någon påverkan på resultatet. Värderingen justerades ned från 691 mnkr till 600 mnkr och skulle, om tillgången inkluderats i kommunens balansräkning, påverkat resultatet 2023 negativt med 91 mnkr. Kostnadsposten hade synts inom finansnettot och skulle ha påverkat såväl kommunens verksamhetsrelaterade resultat som totalt resultat både i kommunen och koncernen negativt.

1.2.4 Soliditet

Soliditeten mäter hur stor del av tillgångarna som finansieras med eget kapital och är det enskilt viktigaste måttet på den ekonomiska styrkan, betalningsförmågan, på lång sikt.

Per den 31 december 2023 uppgår koncernens soliditet inklusive samtliga pensionsförpliktelser till 26,4 procent, en liten ökning från 2022 då soliditeten uppgick till 26,1 procent.

Tillgångarna har ökat med 6,7 % under året, i huvudsak förklarar av att mark, byggnader och tekniska anläggningar ökar med 9,7 % till 15 568 mnkr (2022: 14 586 mnkr). Skulderna har ökat med 9,1 % till 8 262 mnkr (2022: 7 575 mnkr). Avsättningarna minskar något totalt till 1 887 mnkr (2022: 1 904 mnkr) tack vare amortering av medfinansieringen av tunnelbanan även om avsättningarna för pensioner har ökat under året. Ansvarsförbindelsen för pensionsförpliktelser utanför balansräkningen (pensioner intjänade före 1998) är i stort sett oförändrad mot föregående år, 1 305 mnkr (2022: 1 302 mnkr). Sammantaget gör detta att eget kapital justerat för ansvarsförbindelsen har ökat med 8,1 %, till 4 114 mnkr (2022: 3 805 mnkr). Eget kapital enligt balansräkningen uppgår till 5 420 mnkr (2022: 5 107 mnkr) och soliditeten enligt balansräkningen uppgår därmed till 34,8 % per den 31 december 2023, en liten minskning från 2022 då den uppgick till 35,0 %.

1.2.5 Borgensåtaganden

Kommunens samlade borgensåtaganden uppgick vid utgången av 2023 till 1 217 mnkr, vilket är en minskning med 86 mnkr jämfört med föregående år.

Av totalbeloppet avser 978 mnkr borgen för JHAB, vilket är en minskning med 75 mnkr jämfört med föregående år. Bolagets totala låneskuld är i sin helhet upplånad med kommunal borgen. Det bokförda värdet på Järfällahus byggnader och mark uppgår till 2 407 mnkr. Enligt bolagets årsredovisning uppgår marknadsvärdet till 7 658 mnkr inom intervallet +/-10%, vilket innebär att det finns en god täckning för kommunens borgensåtaganden.

Borgensåtagandet gällande Järfälla Nya Badanläggning avser en ursprunglig låneram på 215 mnkr och hade vid årsskiftet minskat till 188,8 mnkr.

Åtaganden gällande föreningslivet uppgår till 5,0 mnkr, vilket är en minskning med 0,9 mnkr jämfört med föregående år. Säkerhetsöverlåtelse eller företagshypotek tillämpas.

1.2.6 Järfällahus AB (JHAB)

Bolaget (inklusive dotterbolaget Fastigheten Ålstavägen 18 AB) redovisar ett ekonomiskt resultat efter skatt på 54,3 mnkr (2022: 283,2 mnkr). En fastighetsförsäljning under 2022 har gett en (jämförelsestörande) reavinst på 204,6 mnkr. Intäkterna har minskat med 13,4 mnkr under året och driftnettot har minskat med 23,4 mnkr. De intäkter som minskat mest är övriga intäkter, t ex försäkringsersättningar. De kostnader som ökar är främst fastighetsanknuten administration och uppvärmning. Underhållskostnaderna ligger på samma nivå som under 2022.

Låneskulden uppgår till 978 mnkr, och har minskat med 75 mnkr under året.

Kommunens avkastningskrav är att JHAB ska redovisa ett resultat efter finansnetto, exklusive extraordinära kostnader och jämförelsestörande poster, på minst 5 procent av omsättningen. För 2023 uppgår den faktiska avkastningen till 12 procent. Bolagets ordinarie aktieutdelning till kommunen uppgick till 5,5 mnkr 2023, vilket är en ökning från 2022 då utdelningen uppgick till 2,6 mnkr. Utöver det lämnar bolaget en årlig värdeöverföring till kommunen på 10,0 mnkr avseende sociala och trygghetsskapande insatser.

Årets investeringar i materiella och immateriella tillgångar uppgår till 83,1 mnkr (2022: 51,7 mnkr).

Den synliga soliditeten uppgår till 57,1 procent, vilket är en ökning jämfört med 2022, då soliditeten uppgick till 55,9 procent.

JHAB:s resultat- och balansräkningar med sammanfattning av 2023 redovisas i ett särskilt avsnitt i årsredovisningen.

1.2.7 Kommunalförbundet Brandkåren Attunda

Brandkåren Attunda redovisar ett resultat på 7,6 mnkr 2023 (2022: 2,7 mnkr). Balanskravet har uppnåtts för 2023.

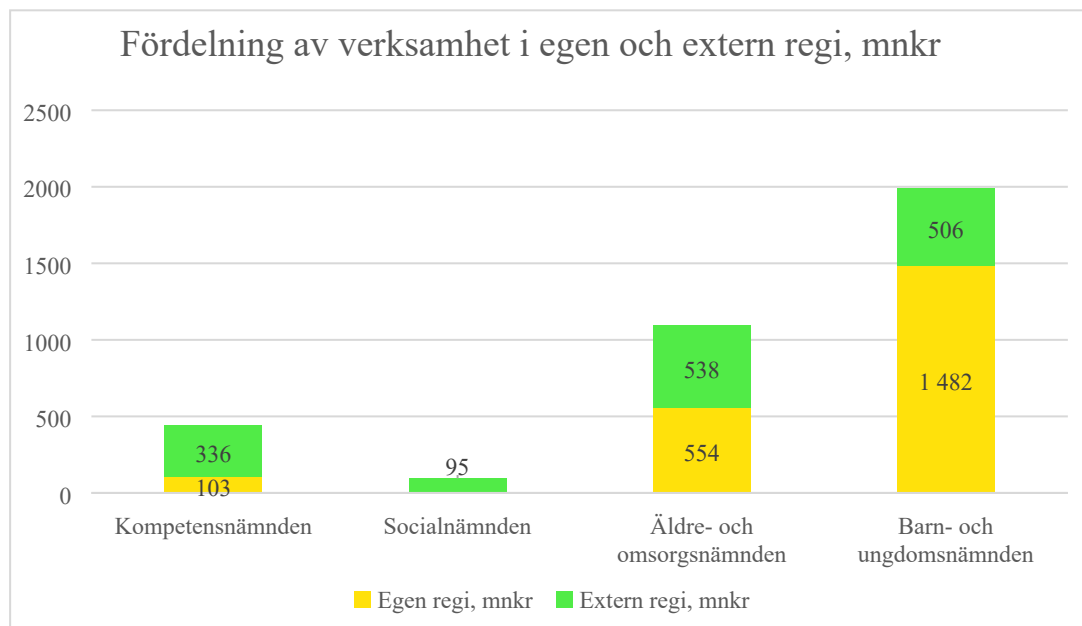
Investeringarna uppgick till 24,8 mnkr (2022: 83,1 mnkr). Soliditeten uppgår till 14,9 procent (2022: 13,1 procent) exklusive ansvarsförbindelsen. Investeringarna avser främst färdigställandet av den nya brandstationen i Märsta (Sigtuna kommun), en investering som totalt är budgeterad till 106 mnkr.

Järfälla kommuns ägarandel på 23,0 procent innebar en kostnad för kommunen på 46,1 mnkr 2023 (2022: 44,8 mnkr).

1.2.8 Vårdförstjänster i extern regi

I Järfälla kommun drivs en stor del av vårdförstjänsterna i extern regi. År 2023 utfördes cirka 40,8 procent (2022: 42,0 procent) av vårdförstjänsterna, motsvarande 1 475 miljoner kr i extern regi. Med vårdförstjänster menas verksamhet som erbjuds kommuninvånarna där andel köpt verksamhet i extern regi relateras till sammanlagt köp och intern drift. Olika delar av kommunens verksamheter har olika stor andel i extern respektive egen regi. Diagrammet nedan visar fördelningen mellan extern respektive egen regi inom varje nämnd.

Diagram: Fördelning av verksamhet i egen och extern regi, mnkr

1.3 Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning

1.3.1 Samhällsekonomin

2023 har präglats av lågkonjunkturen. BNP-utvecklingen har bromsat in och landar för 2023 på negativa -0,3 %. För 2024 väntas svag positiv utveckling på 0,5 %. Efter pandemiåret 2020, som gav en extremt snabb nedgång i produktion och sysselsättning, såväl i Sverige som i omvärlden, vände ekonomin uppåt och BNP ökade med 4,9 % år 2021, jämfört med nedgången på -3,1 % år 2020. Återhämtningen fortsatte in på 2022, men redan i slutet av 2021 kunde en överhettning skönjas som accentuerades av utbudsstörningar med ökande priser på främst el och drivmedel som följd. I februari 2022 inledde Ryssland invasionen av Ukraina vilket snart ledde till att priser på el och energi, livsmedel och råvaror ökade ännu fortare. Den breda inflationsuppgången var ett faktum. Störningarna i ekonomin ledde till att BNP bara ökade med 2,9 % 2022.

KPI ökade kraftigt både för 2022 och 2023 med 8,4 % respektive 8,7 % jämfört med 2,2 % 2021. Arbetslösheten minskade snabbt efter uppgången i inledningen av pandemin men har bottnat för att därefter sakta börjat öka. Årssiffrorna för 2022 och 2023 var 7,5 % respektive 7,6 % mot 8,8 % 2021. En kraftig uppgång väntas 2024 till 8,8 %.

Riksbankens krafttag mot inflationen har inneburit en snabb höjning av styrräntan från 0 till 4 % i slutet av 2023. Höjda boendekostnader och priser på varor och tjänster är ansträngande för hushållen och tanken är att den avkylande effekten ska resultera i att inflationen backar tillbaka mot målet 2 %. 2024 prognostiseras KPI till 3,3 % och 2025 till 1,4 %. Som det ser ut nu är räntetaket nått och det talas om räntesänkningar under första halvan av 2024 även om vi i skrivande stund inte har sett det realiseras i praktiken.

Till följd av lågkonjunkturen har en nedgång av bostadspriserna skett, prisläget är fortfarande högre än strax innan pandemin men inflationsjusterat kan man räkna med att fem års prisuppgång har utraderats på två år. Nedgången i byggsektorn, vilket är en extremt konjunkturkänslig bransch, är avsevärd. Skenande byggpriser p g a inflation på insatsvaror, ökade löne- och entreprenadkostnader och inte minst ränteutvecklingen, i kombination med minskad efterfrågan när hushållens ekonomi försvagas, innebär att det är svårt att få lönsamhet i projekten. Preliminära siffror visar att bygginvesteringarna sjunker med 30 % och att antalet bostäder i produktion har mer än halverats 2023 jämfört med 2022.

Lågkonjunkturen väntas fortsätta hålla ett fast grepp även under 2024. Vändningen kan komma 2025 och BNP förväntas då ligga på anständiga 3,2 % enligt SKR:s prognos som också räknar med början till en minskande arbetslöshet under 2025.

1.3.2 Kommunernas ekonomi

Den nominella skatteunderlagsutvecklingen har varit god och SKR:s prognoser har successivt reviderats upp under 2023 för det innevarande året. Ökningen landade slutligen på 5,3 %, vilket bidrar till att kommunen ändå uppvisar ett positivt resultat för året. Samtidigt har årets prognoser successivt reviderats ned framåt. Skatteunderlagets utveckling bromsas och blir

endast 2,6 % 2024 och de ekonomiska utmaningarna förstärks ytterligare. 2025 ses en vändning och takten på skatteunderlagets utveckling väntas öka igen och hamna på 4,7 %.

Det stora bekymret är det reala skatteunderlaget. De senaste årens låga kostnadsutveckling i sektorn har vänt spikrakt uppåt. Inflationen har slagit brett mot alla inköp och pensionskostnaderna räknas upp med KPI. I kölvattnet drivs förväntningar upp om högre nivå i kommande lönerrevisioner. Lönekostnaderna 2023 har blivit högre än förväntat p g a avtalet med Kommunal som landade på 4,1 % och inför att avtalsrörelsen 2024 drar igång gissar många bedömare på relativt höga löneökningar. Till det kommer fördrade investeringar och höga upplåningskostnader. Jämförs skatteunderlagets utveckling med prisutvecklingen beräknas att skatteunderlaget reallt har minskat under 2023, enligt SKR:s senaste prognos uppgår minskningen 2023 till -1,1 % och förväntas fördjupas under 2024 på nivån -1,8 %. Pris-, löne- och ränteutvecklingen urholkar snabbt det ekonomiska utrymmet i kommunsektorn.

Många kommuner och regioner har upplevt ett par tre goda år med ökade statsbidrag och full täckning för merkostnader kopplat till pandemin, något minskade kostnader i övrigt och en snabb och oväntad återhämtning i skatteintäkterna. Det resulterade i att ett försvinnande litet antal kommuner och regioner uppvisade underskott åren 2021 och 2022. Många har säkerligen kunnat lägga undan medel till de sämre tider som 2023 är en början på. Inför 2023 fick många kommuner och regioner sänka sina resultatmål och ett par av regionerna har till och med lagt budgetar i obalans. När 2023 nu summeras har betydligt fler kommuner och regioner bekymmer och andelen med negativa resultat ökar igen.

Järfälla hade en viss ekonomisk fallhöjd och lade en budget i balans inför 2023 men på det mycket låga resultatet 6,7 mnkr eller 0,1 %. Som en tillfällig åtgärd och för att inte tvingas skära omotiverat mycket i välfärden i ett mycket speciellt läge var det nödvändigt, men det innebär också att kommunen inte har haft några marginaler kvar.

Budgetarbetet inför 2024 bjöd därefter på ännu större ekonomiska utmaningar när tecken på att lågkonjunkturen fördjupas och förlängs visade sig. Inför 2024 har kommunen återigen antagit en budget med ett lågt resultat, denna gång 0,1 mnkr eller 0,0 % kombinerat med höga krav på besparingar och effektiviseringar motsvarande ca 2,8 %. Det blir tufft för kommunens verksamheter. En del av det ursprungliga effektiviseringsbehovet har kunnat minskats tack vare en skattehöjning med 25 öre.

I höstbudgeten 2023 tillförde regeringen generella statsbidrag till sektorn till en lägre nivå än önskat, men med facit i hand från höstbudgeten 2022 var inget annat heller förväntat. Ett viktigt skäl som finansminister Elisabeth Svantesson (m) anger är att regeringen med en expansiv finanspolitik inte vill sätta krokben för den penningpolitik som Riksbanken nu bedriver med mål att stävja inflationen. De generella statsbidrag som tillfördes motsvarar en nivå som i teorin innebär att kommunsektorn totalt inte ska behöva minska sysselsättningen och därmed bidra till en fördjupad konjunktur. Men man har då inte tagit hänsyn till att

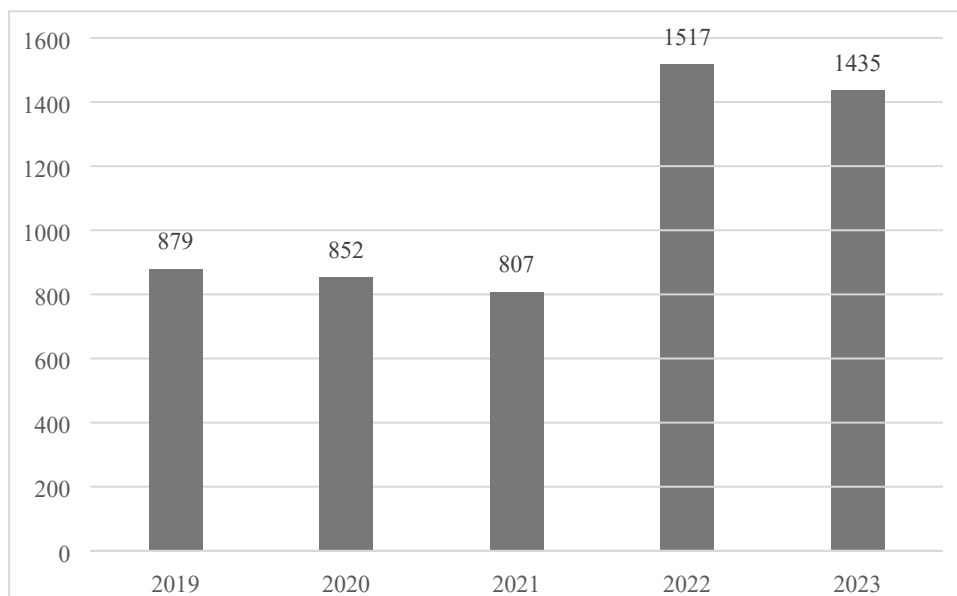
behoven i välfärden ökar till följd av demografiska utmaningar och att resurserna behöver öka mer för att upprätthålla en välfärd med samma ambition, kvalitet och effektivitet.

1.3.3 Järfällas förutsättningar

1.3.3.1 Hög produktionstakt av nya bostäder

Totalt i hela kommunen färdigställdes 1 379 bostäder under året (2022: 1 440). Den större delen avser exploateringen i Barkarbystaden och influensområdet till tunnelbanan där antalet uppgick till 1 315 bostäder (2022: 1 323). Antalet färdigställda bostäder är därmed bland de högsta någonsin i Järfälla enligt tillgänglig statistik som sträcker sig tillbaka till 1975. Bostadsbyggandet har under de senaste åren växlat upp i kommunen och sedan 2015 har det färdigställts minst 500 nya bostäder varje år. Endast något enstaka år på 80- och 90-talen kom bostadsbyggandet upp i denna nivå. På grund av konjunkturläget är det fortsatta bostadsbyggandet högst osäkert men redan påbörjade byggnationer gör att antalet färdigställda bostäder ändå spås nå cirka 1 000 stycken år 2024. En inbromsning och paus innan fler projekt påbörjas är sannolik men påverkar färdigställandet först 2025 och framåt. Startbeskeden uppgår under år 2023 till 571 bostäder och beviljade bygglov till 522 bostäder, båda de senare siffrorna är indikationer på att byggandet kommer att minska något, ett eller ett par år framöver.

Diagram: Antal färdigställda bostäder. Källa Järfälla kommuns samhällsbyggnadsavdelning

1.3.3.2 Befolkningen ökar i långsammare takt

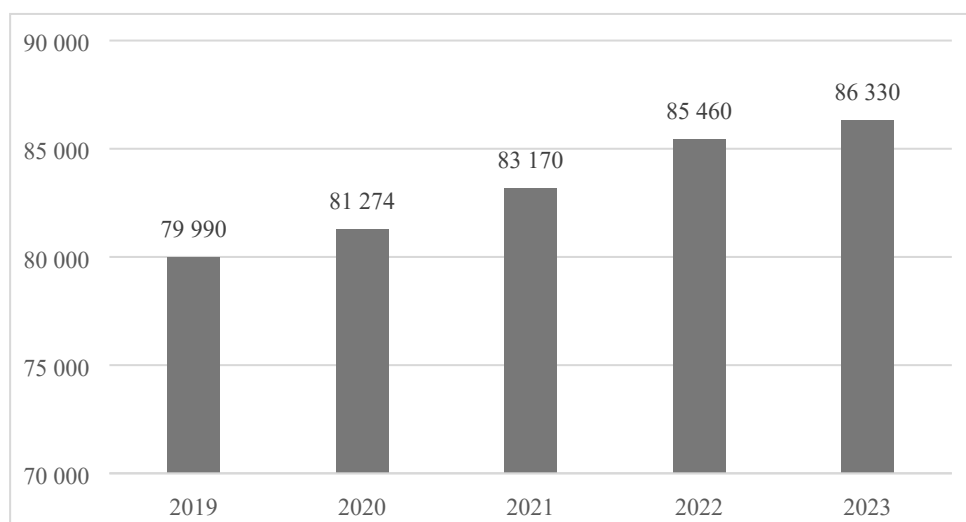
Den 31 december 2023 hade Järfälla kommun 86 330 invånare (2022: 85 460), vilket är en ökning med 870 invånare eller 1,0 % jämfört med 2022. Det är en betydligt lägre ökning än den senaste befolkningsprognosen som togs fram under året. I takt med en hög exploatering

och att bostäder färdigställs förväntas befolkningen i kommunen öka i snabb takt. Befolkningsförändringar förklaras av födelsenetto respektive flyttnetto där det senare normalt har ett mycket starkt positivt samband med nybyggnationen i kommunen.

För 2023 kan vi inte riktigt se ett normalt inflyttningsmönster i de färdigställda bostäderna. Det kan bottna i flera orsaker. En stor del av bostäderna färdigställdes mot slutet av året. Konjunkturläget bidrar till att efterfrågan på nya, relativt dyra, lägenheter har sjunkit vilket resulterar i fler vakanta lägenheter och att tiden mellan färdigställande och inflyttning blir längre. En stor del av de färdigställda lägenheterna är relativt små, snittstorleken vid nyproduktion har sjunkit, vilket innebär att ett tidigare normalt antagande om i genomsnitt två nya invånare per färdigställd bostad måste revideras ner.

Antagen åldersstruktur på inflyttarna påverkas också och resulterar i färre barnfamiljer och fler ensamstående, oftast unga, vuxna på grund av mindre lägenhetsstorlekar. Det är viktigt att följa befolkningsutvecklingen noggrant och löpande revidera prognoserna. När befolkningen ökar långsammare än budgeterat redovisar flera verksamheter lägre utfall för sina volymer. Lägre kostnader ger volymöverskott i det kortare perspektivet. Men investeringar i nya verksamhetslokaler och rekrytering av ny personal behöver då bromsas så att nya platser skapas i precis den takt som behovet uppstår. I annat fall riskerar kommunen behöva betala för tomma platser.

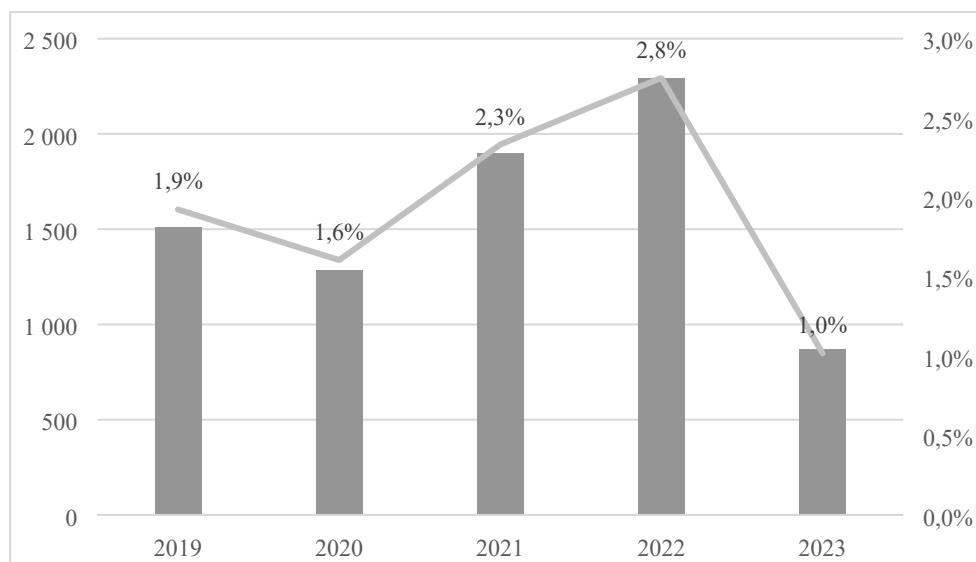
Diagram: Antal invånare i Järfälla kommun den 31 december respektive år. Källa SCB. Observera att axeln inte börjar på noll.

Det som gör att folkmängden i Järfälla ökar jämfört med året innan är en kombination av födelseöverskott och flyttningsöverskott. 8 603 (2022: 9 643) flyttade till kommunen och 8 107 (2022: 7 842) flyttade från kommunen vilket innebär ett flyttningsöverskott på 496 personer (2022: 1 801). Födelseöverskott var 322 personer (2022: 399), 885 födda (2022: 1 003) och 563 avlidna (2022: 604) under året. Barnafödandet följer en minskande trend som

kan märkas i hela riket. Barnafödandet går i cykler, hade en topp under 2010-talet och hade sin senaste nedgång runt år 2000, men denna gång sjunker födelsetalen något mer procentuellt räknat.

Diagram: Befolkningsförändring. Förändrat antal och procentuell förändring. Källa SCB.

Befolkningen beräknas fortsätta öka i hög takt. Enligt senaste befolkningsprognosen kommer invånarantalet i Järfälla nå 100 000 strax innan år 2030. Ökningstakten kommer vara något långsammare åren 2024-2026 p g a konjunkturedgången men därefter tar bostadsbyggandet åter fart och en stark befolkningsökning sammanfaller med att tunnelbanan till Barkarby öppnar 2027 samt åren närmast därefter.

1.3.3 Arbetslösheten har minskat men ökar igen

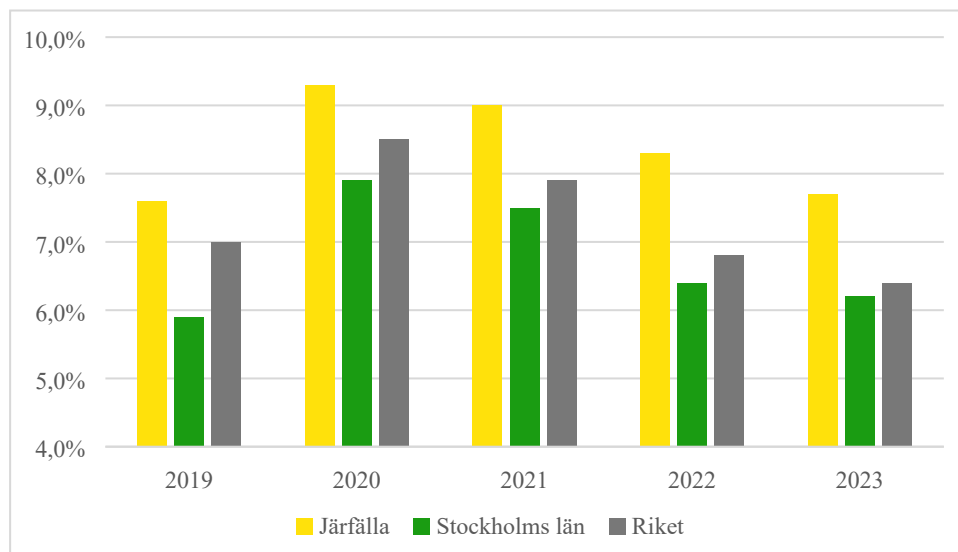
Andelen öppet arbetslösa och i program med aktivitetsstöd i Järfälla uppgick i december månad 2023 till 7,9 % (2022: 8,2 %) av arbetskraften i åldern 16-64 år, en minskning med 0,3 procentenheter på ett år. Motsvarande tal för Stockholms län är 6,5 % (6,3 %), samt för riket som helhet 6,7 % (6,6 %).

Året inleddes med sjunkande arbetslöshet. Månaden med lägst arbetslöshet var maj 2023 med siffran 7,5 % för Järfälla. Mot slutet av året har sedan arbetslösheten ökat igen och därmed är den nedåtgående trenden sedan toppnoteringen 10,2 % i juli 2020 bruten. De sista månadernas uppgång är ett resultat av konjunkturedgången där särskilt byggbranschen är utsatt men även inom industrin och handeln har antalet varsel ökat.

Genomsnitt för hela året landar på 7,7 % (2022: 8,3 %). Motsvarande siffror för länet är 6,2 % (6,4 %) och riket 6,4 % (6,8 %). För Järfälla tangerar därmed arbetslösheten de lägsta nivåerna som uppmättes före pandemin, under 2019. Redan i slutet av 2019, innan pandemin bröt ut, började arbetslösheten stiga. Ökningen tog fart under pandemins nedstängningar och

nådde kulmen sommaren 2020 innan regeringens omfattande åtgärder för att motverka varsel och uppsägningar sattes in och började ge resultat under andra halvan av 2020. I pandemins kölvatten har ekonomin därefter också återhämtat sig snabbt och under 2021, 2022 och 2023 har arbetslösheten fortsatt minska på helårsbasis.

Diagram: Inskrivna arbetslösa, andel av den registrerade arbetskraften 16-65 år, årsmedel i kommunen, länet och riket. Källa: Arbetsförmedlingen. Observera att axeln inte börjar på noll.

Arbetslösheten bland utrikes födda är tre-fyra gånger högre än inrikes födda. I Järfälla är andelen utrikes födda betydligt högre än snittet i Stockholms län. Det är en bidragande orsak till Järfällas relativt höga arbetslöshet jämfört med både länet och riket. När läget i konjunkturen försämras riskerar stora grupper människor med låg utbildning eller dåliga språkkunskaper att drabbas hårdast. I statistiken syns att arbetslösheten nu ökar särskilt för utrikes födda.

Antalet långtidsarbetslösa (över 24 månader) har tidvis fortsatt öka trots att arbetsmarknaden har stärkts totalt under tre år. Det tyder på att de som står längst ifrån arbetsmarknaden fortfarande har svårigheter att hitta tillbaka till egen försörjning.

Att arbetslösheten ökar igen väntas få konsekvenser för kommunen i fråga om ekonomiskt bistånd såväl som behov av arbetsmarknadsinsatser. Insatser har också pågått under året inom ramen för kompetensförvaltningens arbetsmarknadsenhet, men antalet deltagare i insatser har minskat. Antalet deltagare i vuxenutbildningen har också minskat jämfört med året innan.

1.4 Händelser av väsentlig betydelse

1.4.1 Exploatering

Järfälla är en av landets mest snabbväxande kommuner med framför allt exploateringen i Barkarbystaden som största stadsutvecklingsområde. Exploateringsområdet omfattar bland annat stora delar av Barkarbyfältet och Veddesta, områden som omgärdar tunnelbanans förlängning från Akalla med två stationer. Den ena tunnelbanestationen kommer att bilda en kollektivtrafikknutpunkt tillsammans med dagens Barkarby station. Enligt senaste beskedet som regionen lämnade i början av 2024 kommer tunnelbanan börja trafikeras i december 2027. Tunnelbaneavtalet innebär att kommunen har åtagit sig att 14 000 nya bostäder byggs inom influensområdet fram till år 2035. Mindre exploateringsprojekt pågår samtidigt på flera andra håll i kommunen.

Året har präglats av stor oro och osäkerhet. Inflationen och ränteökningar har medfört en kraftig inbromsning på bostadsmarknaden. Hushållens köpkraft har minskat på grund av inflationen och räntehöjningarna har urholkat konsumtionsutrymmet.

Värdet på hushållens tillgångar minskar med priset på bostadsmarknaden och börsen. Risken har ökat att tiden mellan köp och inflyttning kan innebära att värdet på en nyköpt bostad hinner sjunka, kvarstående potentiella köpare väljer därmed att avvakta utvecklingen och intresset för nyproduktion blir ännu lägre. Sammantaget innebär det att tillgång och efterfrågan möts på en betydligt lägre nivå än tidigare.

Byggbranschen är en av de mest konjunktur känsliga branscherna och har drabbats hårt av lågkonjunkturen. Inflationen har gjort att både bygg- och finansieringskostnaderna ökat snabbt vilket gör att många byggstarter skjuts på framtiden. De projekt som påbörjats har dock fortlöpt under året. Priset på anläggningsmaterial har ökat i takt med inflationen vilket påverkat utgifterna till viss del.

Tabell: Exploatering. Resultatpåverkande del, investeringar samt totalt exploateringsnetto.

	Utfall 2022	Budget 2023	Utfall 2023	Avvikelse 2023
Resultatpåverkande:				
Intäkter, detaljplan, markförsäljning	700,2	1179,6	273,1	-906,5
Kostnader, detaljplan, utredningar	-404,1	-224,7	-130,4	94,3
Nettointäkter, till årets resultat	296,1	954,9	142,7	-812,2
Investeringar:				
Inkomster, avgifter	62,1	90,8	74,6	-16,2
Utgifter, gator, parker, VA mm	-819,2	-833,9	-689,2	144,7
Nettoutgifter, investering	-757,1	-743,1	-614,6	128,5
Summa exploateringsnetto	-460,1	211,8	-471,9	-683,7

Exploateringsnettot för året är -471,9 mnkr, varav 142,7 mnkr är resultatpåverkande och -614,6 mnkr härrör från investeringar. Det är 683,7 mnkr lägre än budgeterat. Budgeten för året arbetades fram och antogs innan den stora inbromsningen var ett faktum, och under året har prognoserna påvisat en stor avvikelse mot budget.

Intäkterna uppgår till 23 % av budget. Endast ett fåtal marköverlåtelser har genomförts under året, jämfört med ett tiotal budgeterade. Flera projekt har flyttats fram i tid då byggstarter skjutits på framtiden. Ändrade tidplaner finns bland annat inom Söderhöjden, Ormbacka B, Barkarbystaden 3, Barkarbystaden 4 och Veddesta 3.

Minskade utgifter är inte i paritet med de minskade intäkterna, då flera påbörjade projekt fortlöpt under året. Viss del av anläggningarna har dock fått ändrade tidplaner och skjutits framåt i tid. Det är bland annat inom Veddestaprojekten samt inom gemensamma anläggningar inom Barkarbystaden som förseningar märks. Inom Bällstadalen har del av anläggningsutgifterna skjutits på framtiden i avvaktan på besked om projektets fortskridande. Investeringarna uppgår till 83 % av budget.

Investeringsinkomsterna som hänförs till exploateringsverksamheten består främst av avgifter för VA-anslutningar.

1.4.2 Investeringar

Merparten av kommunens investeringar härrör från exploateringsverksamheten och kommunens expansion, vilket innebär omfattande nyinvesteringar i infrastruktur i vägar, gatunät och parker men också de affärsdrivande verksamheternas behov av anläggningar för vatten och avlopp samt avfall. Till följd uppstår ökade behov från kommunens verksamheter i takt med att befolkningen växer vilket medför stora investeringar i fastigheter och anläggningar för utbildning och omsorg samt kultur, fritid och idrott. Samtidigt pågår också investeringar utanför exploateringsområden, i huvudsak är det underhåll men kan vara ny-, till- eller ombyggnader som ersätter eller kompletterar äldre befintliga anläggningar.

Av kommunens investeringsbudget för året på 1 797 mnkr har 1 237,9 mnkr förbrukats. Redovisade nettoinvesteringar består till 1 322,1 mnkr av utgifter (bruttoinvesteringar) och 84,3 mnkr inkomster. Budgeten har underskridits med 559,1 mnkr och en genomförandegrad redovisas på 69 %.

Det största investeringsslaget i kommunen är infrastruktur. Observera att inom exploatering har budgeten inte delats upp på infrastruktur respektive affärsverksamhet medan utfallet har redovisats på respektive verksamhet. Avvikelsen för dessa två verksamheter tillsammans uppgår till 167,4 mnkr vilket främst avser exploatering.

Investeringarna inom den pedagogiska verksamheten är till största del kopplade till fastighetsinvesteringar och avvikelsen på 139,3 mnkr relaterar främst till ändrade tidplaner i projekt för utökning av skolplatser (Ålstaskolan, Barkarbyskolan och Ormbacka).

Avvikelsen för verksamheten vård och omsorg på 41,5 mnkr relaterar till förseningar i projektet Lindens vård- och omsorgsboende.

Avvikelsen för kommungemensamma investeringar uppgår till 260,2 mnkr. En förklaring är att överlåtelsen av kommunhuset från Järfällahus inte blev av under 2023 som planerat.

Se även tabeller i avsnittet investeringsredovisning under finansiella rapporter i slutet av årsredovisningen.

1.4.3 Tunnelbana till Barkarby

Järfälla kommun har tillsammans med Region Stockholm (tidigare Stockholms läns landsting), Stockholms stad, Solna stad, Nacka kommun och staten genom Stockholmsförhandlingen ingått avtal om utbyggnad av tunnelbanor och ökad bostadsbebyggelse i Stockholms län. Huvudavtalet undertecknades 2014 efter beslut i respektive kommunfullmäktige, i Järfälla redan 2013, samt regionfullmäktige. Regeringen fastställde avtalen samma år.

Tunnelbana till Barkarby innebär en förlängning av Blå linje från den befintliga stationen Akalla till Barkarby pendeltågsstation via Barkarbystaden. I ett separat avtal mellan Region Stockholm och Järfälla kommun regleras den finansiering som Järfälla kommun står för avseende uppgång och biljetthall i Veddesta vid Barkarby tunnelbanestation. Region Stockholm har ansvar för utbyggnaden av tunnelbanan och det sker inom en särskild förvaltning som ligger under regionens trafiknämnd, Förvaltningen för utbyggd tunnelbana.

1.4.3.1 Medfinansiering

I Stockholmsöverenskommelsen regleras att de berörda parterna gemensamt finansierar utbyggnaden av tunnelbanan, och för Järfälla medför det enligt avtalet en medfinansiering på 800 mnkr. Våren 2016 genomfördes i samverkan mellan parterna ett åtgärds- och optimeringsarbete för att enas om en effektiv anläggning inom ramen för Stockholmsöverenskommelsen. Det resulterade i en ny betalningsplan i 2016 års prisnivå med en fördyring av projektet för kommunens del med 86 mnkr.

I maj 2017 slöts tilläggsavtalet mellan Järfälla kommun och Region Stockholm, gällande finansiering av en extra tunnelbaneuppgång och biljetthall i Veddesta vid Barkarby station. Som en konsekvens av tilläggsavtalet redovisades en extraordinär kostnad om 91 mnkr i bokslutet 2017.

Nya genomlysningar har gjorts under 2019 och 2020 av hela utbyggnaden av tunnelbanan i Stockholm, vilka visar på väsentliga fördyringar. Förhandlingar mellan parterna ägde rum under 2020-2021 och i april 2021 träffades ett reviderat avtal. Avtalet innebar en fördyring för Järfälla kommun med 489 mnkr samt kostnad för KPI-uppräknings (konsumentprisindex) från 2016. Totalt uppgick kostnaden till 532 mnkr, vilket redovisades som en extraordinär kostnad i bokslutet för 2021. Järfällas medfinansiering uppgår därefter totalt till 1 384 mnkr exklusive tunnelbaneuppgång 91 mnkr och KPI-uppräknings.

Under 2023 uppgick årsmedeltal KPI till 8,5 %, vilket medfört väsentliga kostnader för KPI-uppräkning av medfinansieringen under året. KPI-uppräkning beräknas dock både på medfinansieringen av tunnelbanan och på förskottering till staten, som uppgår till 334 mnkr, och sammantaget uppgår nettot av kostnad och intäkt till -17,8 mnkr under 2023. Det återstår för kommunen att amortera 250 mnkr (exklusive KPI-kostnader) på medfinansieringen under åren 2024-2027. I den reviderade betalplanen som fastställdes i september 2023 har en del av den återstående amorteringen senarelagts.

1.4.3.2 Bostadsåtagande

Inom ramen för Stockholmsöverenskommelsen och inom tunnelbanans influensområde har Järfälla kommun avtalat att färdigställa 14 000 bostäder fram till och med år 2035. Järfälla kommun arbetar fortsatt intensivt inom alla faser av stadsutveckling för att klara åtagandet.

Under 2023 har 1 258 nya bostäder färdigställts inom tunnelbanans influensområde. Totalt har därmed hittills 3 788 bostäder färdigställts inom ramen för Stockholmsöverenskommelsen. Det innebär att 27 procent av bostadsåtagandet är utfört. Därtill är 1 636 bostäder påbörjade men ännu inte färdigställda inom influensområdet. Järfälla kommun har under 2023 haft framdrift i arbetet med detaljplaner för bostäder inom influensområdet och har sammantaget 19 345 bostäder i antagna (laga kraftvunna) planer, varav en detaljplan med 70 bostäder har vunnit laga kraft 2023. Ytterligare en detaljplan med 56 bostäder har antagits under året men har överklagats. Totalt 3 019 bostäder är i pågående planeringsprocess vilket innebär att det hittills ryms planer, både i antagna planer och i pågående planer, för totalt 22 364 bostäder. Inom projektområdet finns ytterligare mark som är möjlig att planlägga för ännu fler bostäder.

Tabell: Redovisning av bostadsbyggandet

Bostadsåtagande enligt avtal	Bostäder i pågående planeringsprocess	Bostäder i hittills antagna detaljplaner	Påbörjade bostäder	Färdigställda bostäder	Förändring från föregående år
14 000 bostäder färdigställda senast år 2035 enligt avtal	3 019 bostäder pågående i planeringsprocessen	19 345 bostäder i antagna detaljplaner	1 636 bostäder påbörjade ännu ej färdigställda	3 788 bostäder färdigställda	+1 258 bostäder färdigställda

En stor del av bostäderna ligger inom samma marknadsområde. Byggstart av bostäderna i influensområdet kommer att planeras i dialog med byggaktörer och markägare så att en hållbar utveckling kan ske. En utbyggnadstakt med färdigställande av 800-1 000 lägenheter per år i genomsnitt inom samma marknadsområde är kommunens bedömning att marknaden kan efterfråga.

Den marknadsanpassade utbyggnadstakten bedöms inte påverka antalet färdigställda lägenheter som utlovats i avtalet förutsatt att tunnelbanan tas i drift i enlighet med avtalet. Prognosen är därmed god att klara åtagandet.

1.4.3.3 Projektets fortskridande under 2023

Följande redovisning bygger på den information som Region Stockholm har lämnat till Trafikverkets *Årsrapport 2023 Stockholmsförhandlingen*. Akalla-Barkarby är den utbyggnad som enligt tidplanen ligger först i tunnelbaneprojektet. Produktion pågick i den stora berg- och anläggningsentreprenaden Järfällatunneln under inledningen av 2023 och den sista tunnelsprängningen utfördes i januari. Den anlitate entreprenören har dock under en längre tid legat efter i tidplan avseende bland annat anläggnings- och betongarbeten. På grund av förseningarna tecknades under hösten 2022 en överenskommelse med entreprenören om att lyfta ur arbeten ur kontraktet, bland annat betong- och markarbeten vid Barkarbystadens station för att i stället handla upp detta via annan entreprenör. I början av året pågick intensivt arbete med den upphandlingen och i mars kunde kontrakt tecknas med ny entreprenör för entreprenaden anläggningsarbeten Akalla-Barkarbystaden. Därefter gjordes ett stort arbete för att hantera och planera de förändrade förutsättningar som detta medförde.

Efter en längre tid av problem där den ursprungliga entreprenören i Järfällatunneln inte levde upp till kontraktsvillkoren och ej heller levde upp till den tecknade överenskommelsen från hösten 2022 hävde förvaltningen kontraktet i början av augusti. Under sommaren pågick arbete med att göra tunnlarna startklara för en ny entreprenör, bland annat genom att bevaka inläckande vatten och att säkra upp arbetsplatsen. Redan i augusti skickades en ny upphandling ut för kvarvarande arbeten och kontrakt skrevs i slutet av oktober för entreprenaden anläggningsarbeten Barkarbystaden till Barkarby. För att inte tappa fart i projektet gjordes avrop på ett befintligt ramavtal så att en ramavtalsleverantör kunnat jobba med vissa förberedande arbeten under hösten medan upphandling av ny entreprenör pågick. Vidare har en överenskommelse slutits med Trafikverket om att utöka omfattningen av deras arbete kring Mäljarbanans uppgång för att vinna tid i projektet. Sedan tidigare finns kontrakterade entreprenörer för efterföljande entreprenader och arbete har pågått under året med att hantera och planera förutsättningarna effekten av förändringarna på de efterföljande entreprenaderna. Under året har även upphandling av signalentreprenaden gjorts för signalinstallationer på sträckan Akalla-Barkarby och kontrakt signerades i mitten av augusti.

Under sommaren och hösten 2019 genomfördes en översyn av tid och kostnad i projekten som utöver nya kostnader även resulterade i nya bedömningar av byggtiderna för utbyggnadsgrenarna. Trafikstart enligt tilläggsavtal 2021 var för tunnelbana till Barkarby år 2026. Hävningen av kontraktet med entreprenören bedöms nu innebära en tidsförlängning på cirka ett år, det vill säga ett färdigställande under 2027. Tidsförlängningen beror dels på själva hävningen och det omtag som krävdes i och med att en ny entreprenör behövde handlas upp, dels på att entreprenören under lång tid före hävningen inte levererade enligt kontraktets tidplan.

1.5 Styrning och uppföljning av den kommunala verksamheten

Kommunens styrmodell¹ syftar till att säkerställa att den politik som fastställts av kommunfullmäktige genomförs och att verksamheternas grunduppdrag fullgörs med kvalitet och kostnadseffektivitet. Detta sker framförallt genom målstyrning i kombination med riktade uppdrag samt uppföljning av resultat och kvalitet.

För varje mandatperiod beslutas ett program som ska synliggöra de styrandes politiska ambitioner för de kommande fyra åren. Utifrån plattformen beslutar kommunfullmäktige om ett antal övergripande inriktningsmål som det vill att organisationen särskilt ska fokusera på. Inriktningsmålen bryts i målkedjan ner till nämndmål, vilka i sin tur bryts ner till mål för verksamheterna. Vid sidan av målen kan kommunfullmäktige ibland rikta särskilda uppdrag till nämnder. Uppdragen är specifika till sin karaktär och anger mer konkret vad kommunfullmäktige önskar att nämnder ska fokusera på för att ett särskilt inriktningsmål ska realiseras. Nämnderna kan också på egen hand ge uppdrag till sina förvaltningar.

Mål och budget är kommunens viktigaste styrdokument. Det är här kommunfullmäktiges mål, uppdrag och ekonomiska ramar sätts. Dokumentet riktar sig till hela kommunkoncernen med dess bolag, styrelser och nämnder. Efter att kommunfullmäktige fattat beslut om Mål och budget fastställer nämnderna sina verksamhetsplaner med nämndmål och detaljbudget. Budgeten består av dels en årsbudget, dels en plan för ytterligare två år.

Uppföljning av mål, uppdrag och ekonomi redovisas till kommunfullmäktige per april och augusti samt i verksamhetsberättelser och i årsredovisning. Månadsrapporter med ekonomisk uppföljning rapporteras även vid två ytterligare tillfällen till kommunstyrelsen. Kommunens uppföljningsprocess syftar till att visa på resultat och lyfta eventuella behov av åtgärder för att mål ska nås. Genom att göra jämförelser med andra kommuners resultat synliggörs en referensram för vad som är att betrakta som ett tillfredställande resultat.

När det gäller verksamhetens grunduppdrag kvalitetssäkras och utvecklas detta genom ett systematiskt kvalitetsarbete. Metoden för kvalitetsarbetet utgår från det så kallade ”förbättringshjulet”. Förbättringshjulet består av fyra steg: planera, genomföra, följa upp och förbättra. Nuläges- och behovsanalyser spelar givetvis en viktig roll för att identifiera utvecklingsområden, men också för att formulera relevanta målsättningar som väl stödjer kommunens utveckling.

¹ Järfälla kommuns styrmodell, Kst 2022/283

1.5.1 Styrning och uppföljning av kommunala bolag

Centrala utgångspunkter för om kommunen ska bedriva en verksamhet är om den direkt eller indirekt, tillsammans med kommunens övriga verksamhet, skapar nytta för medborgarna, faller inom den kommunala kompetensen och är förenlig med kraven på god ekonomisk hushållning. Detta gäller oavsett val av driftsform, det vill säga i förvaltnings- eller bolagsform, i kommunal regi eller extern regi. Grundprinciperna för styrning och uppföljning är desamma för kommunens bolag som för den egna förvaltningen. Bolagsverksamheten ska samordnas med kommunens övriga verksamhet så långt det är möjligt och lämpligt för att uppnå största möjliga kommunnytta.

Ansvaret för kommunens ägarstyrning ligger ytterst på kommunfullmäktige. Det är därmed fullmäktige som bestämmer vilka bolagsstyrningsprinciper som ska tillämpas för de av Järfälla kommun hel- eller delägda bolagen. Kommunstyrelsen ska utöva uppsikt över verksamheten oavsett driftform och säkerställa att styrprinciperna följs. För bolag gäller dessutom enligt kommunallagen så kallad förstärkt uppsiktsplikt.

Det innebär att kommunstyrelsen i årliga beslut för varje bolag ska pröva om verksamheten har varit förenlig med det fastställda kommunala ändamålet och utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna. Kommunstyrelseförvaltningen och dess tjänstemän är det verkställande organ som i praktiken sköter kommunens ägarstyrning. För delägda bolag gäller att ägarstyrningen behöver vara proportionerlig till kommunens ägarandel. I princip ska en överenskommelse träffas med övriga ägare som fastställer hur styrning och uppsiktsplikt utövas i varje enskilt fall.

Järfälla kommun tar en aktiv ägarroll vilket innebär tät dialog mellan ägare och bolag. Att vara aktiv ägare innebär att löpande följa upp och utvärdera bolagens verksamhet, mål, strategier och ekonomi. På motsvarande sätt ska en aktiv dialog föras om bolagens planer och framtida ambitioner avseende verksamhet och ekonomi. Kommuninvånarna ska känna förtroende för att styrningen säkerställer en effektiv och ändamålsenlig verksamhet i bolagen.

Kraven på att bolagens verksamhet samordnas med kommunen och att bolagen faller inom ramen för god ekonomisk hushållning innebär att kommunens styrmodell omfattar hela koncernen inklusive bolag. Kommunfullmäktige fattar därmed i Mål och budget beslut om inriktningsmål och uppdrag som även omfattar bolagen.

Järfälla kommun styr även genom bolagsordning och ägardirektiv. En bolagsordning beskriver vilken verksamhet som ska bedrivas, ansvar och befogenheter. Ett ägardirektiv fastställer riktning och vision för bolaget och kan exempelvis innehålla finansiella eller verksamhetsmässiga mål och uppdrag.

1.6 God ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning

Kommuner ska enligt lag ha en god ekonomisk hushållning. *God ekonomisk hushållning* har en större innebörd än enbart en ekonomi i balans vid årets slut. Det ställer också krav på ändamålsenlighet, effektivitet och långsiktighet. Med andra ord ska verksamheten hålla kvalitet till rimliga kostnadsnivåer samtidigt som ett tillräckligt positivt ekonomiskt resultat påvisas över tid för att finansiera investeringsutgifter och inte försämra förutsättningarna för framtida generationer. För att lyckas krävs ett kontinuerligt och systematiskt arbete för att identifiera och eliminera sådant som inte är värdeskapande.

1.6.1 Samlad bedömning av god ekonomisk hushållning

Sammantaget bedöms god ekonomisk hushållning delvis ha uppnåtts i Järfälla kommun 2023. Bedömningen vilar på uppföljning av kommunens mål och uppdrag, vilket redovisas i kommande avsnitt. Bedömningen baseras också på uppföljning av de målsättningar som anges i kommunens riktlinjer för god ekonomisk hushållning. Här framgår att ”årets resultat ska vara minst en procent av skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning samt att sträva mot att resultatet ska överstiga två procent”.

Med årets verksamhetsrelaterade resultat om 2,4 % av skatteintäkter, en låg soliditet på 19,7 % samt en självfinansieringsgrad av investeringar som minskat till 53,1 % är de finansiella målen endast delvis uppnådda år 2023. Kommunens ekonomiska resultat och ekonomiska ställning beskrivs och analyseras mer ingående under rubriken *Ekonomiskt resultat och ekonomisk ställning*.

Kommunfullmäktiges inriktningsmål och tillhörande nämndmål uppfylls till viss del 2023. Det finns ett antal förbättringsområden som kommunen behöver fokusera på framåt. Kommunen har ambitiösa mål där ett långsiktigt och i många fall samverkande arbete är nödvändigt för att resultaten ska bli tydliga.

Följande avsnitt *Uppföljning av mål och uppdrag* samt *Ekonomiskt resultat och ekonomisk ställning* utgör en fördjupning, redovisning och analys av de två sidorna inom god ekonomisk hushållning, verksamhet respektive ekonomi, vilka tillsammans har utgjort grund för bedömningen om god ekonomisk hushållning i Järfälla kommun.

1.7 Uppföljning av mål och uppdrag

Målkedjan i Järfälla kategoriseras utifrån fyra perspektiv som kommunens styrmodell lyfter fram för en balanserad styrning: *god välfärd, attraktiv arbetsgivare, god ekonomi och hållbar utveckling*. Inom respektive perspektiv har kommunfullmäktige i samband med Mål och budget beslutat om ett antal övergripande inriktningsmål, vilka listas nedan.

God välfärd

Järfälla ska ge alla barn och unga en bra start i livet genom goda uppväxtvillkor och utbildning som bildar fria individer redo för arbetsliv och högre studier

Järfälla ska erbjuda en meningsfull fritid och ett aktivt liv

Järfälla ska förbättra individers möjligheter till egen försörjning

Järfälla ska vara en tillgänglig och seniorvänlig kommun som ger livskvalitet och gemenskap

Järfälla ska främja ett starkt näringslivsklimat

Attraktiv arbetsgivare

Järfälla kommun som arbetsgivare ska vara ett givet val för nya och befintliga medarbetare i kommunens verksamheter

God ekonomi

Järfälla ska ha en ekonomi i balans på kort och lång sikt

Det ska inte förekomma fusk, slöseri eller oegentligheter i våra välfärdssystem

Hållbar utveckling

Järfälla ska vara tryggt och attraktivt att leva, verka och vistas i

Inga utsatta områden finns i Järfälla 2032

Järfällas ska präglas av grön tillväxt och hållbart samhällsbyggande

Järfälla ska präglas av en hög miljömedvetenhet och en god livsmiljö för alla

Järfälla ska vara jämlikt och inkluderande där alla medborgare ska vara integrerade och demokratiskt delaktiga att utforma samhället

Nollvision mot diskriminering och utanförskap

Nämnderna tillskrivs ett större ansvar för ett visst inriktningsmål om målets intention ligger nära nämndens verksamhetsområde. Vid dessa fall formuleras nämndmål, vilka ska betraktas som delmål till inriktningsmålen. I följande text redovisas måluppfyllelsen samt status för uppdrag. Detaljer återfinns i bilaga 1 och 2 samt i respektive nämnds verksamhetsberättelse där även indikatorer redovisas. Tabellernas symboler ska tolkas enligt nedan:

- Gällande mål: ● Helt uppfyllt, ◐ Delvis uppfyllt, ◑ Ej uppfyllt, ○ Ej utvärderat
- Gällande uppdrag: ✓ Klart, ▶ Pågår

1.7.1 God välfärd

Perspektivet god välfärd omfattar kommunens ambitioner vad gäller grundläggande välfärdsservice som bedrivs genom verksamhet. Hur väl kommunen lyckas leverera välfärdsservice på ett tillfredsställande sätt ligger i fokus. Inom perspektivet finns fem inriktningsmål formulerade.

1.7.1.1 Järfälla ska ge alla barn och unga en bra start i livet genom goda uppväxtvillkor och utbildning som bildar fria individer redo för arbetsliv och högre studier

För att ge alla barn och unga en bra start i livet med goda förutsättningar för ett fortsatt bra liv behöver kommunens utbildningsverksamhet, stödinsatser och fritidsliv bidra med kvalitativa verksamheter. Dessutom krävs en välfungerande samverkan. Utifrån resultatet av de nämndmål som är satta för att utvärdera inriktningsmålet, bedöms inriktningsmålet vara delvis uppfyllt. I bedömningen vägs in att fyra av åtta nämndmål är helt eller delvis uppfyllda. Två mål är dock inte uppfyllda. Målet som rör kompetensnämnden är tidsatta till läsåret 2024/2025 och en slutgiltig utvärdering av målen görs 2025 då vidtagna åtgärder förväntas ha gett effekt. Dock delredovisar kompetensnämnden genom att följa upp på indikatornivå, vilket 2023 visar på en negativ utveckling (därav ”röd” bedömning nedan). Kvarvarande två mål utvärderas i samband med nästa års årsredovisning då relevant data finns (detaljer ges i bilaga 1).

Nämndmål	Bedömning
Alla elevers skolresultat ska förbättras (BUN)	
Andel elever som når gymnasiebehörighet ska öka på alla skolor (BUN)	
Likvärdigheten mellan skolornas resultat ska öka (BUN)	
Andelen avgångselever med examen från gymnasieskolans nationella program ska öka (KON)	
Andelen ungdomar registrerade i kommunens aktivitetsansvar ska minska (KON)	
Andelen elever som uppnår syftet för sitt introduktionsprogram ska öka (KON)	
Individanpassade insatser förbättrar barn och ungas situation (SON)	
Riktade insatser ska erbjudas barn och unga i Järfälla som riskerar att inte få sina rättigheter till kultur- och fritidsaktiviteter tillgodosedda (KDN)	

Barn- och ungdomsnämnden rapporterar förbättrade betygsresultat under läsåret 2022/2023 för årskurs 9. Det genomsnittliga meritvärdet ökade betydligt, och en högre andel elever uppnådde behörighet till yrkesprogram på gymnasiet. Dessutom nådde en högre andel elever minst godkänt betyg i alla ämnen. Dock sågs en försämring av betygsresultaten i årskurs 6 och i nationella prov i svenska. Det kan konstateras att resultaten i svenska sjunker i såväl Järfälla som i länet och riket. Utmaningen med att förbättra resultaten i svenska kvarstår

alltjämt, och åtgärder behövs för att stärka elevernas kunskaper. Ytterligare en utmaning rör spridningen av skolresultaten, vilket syns både mellan kommuner och regioner men även inom kommuner mellan enskilda skolenheter, så även i Järfälla. Åtgärder för att främja likvärdighet är därför också prioriterade och målet kommer utvärderas i nästa års årsredovisning.

På gymnasiet har andelen elever som tar examen minskat avsevärt från läsåret 2022/2023 i förhållande till tidigare läsår, vilket innebär att kompetensnämndens mål om förbättrade resultat inte har uppfyllts. Utvecklingen har varit snarlik mellan yrkesprogram respektive högskoleförberedande program. Långsiktiga åtgärder är planerade för att vända trenden senast läsåret 2024/2025. Åtgärderna har särskild fokus på närvaro som en nyckelfaktor för förbättring.

Kommunens aktivitetsansvar (KAA) omfattar ungdomar mellan 16-19 år som har avslutat grundskolan men som varken befinner sig i studier eller har fullföljt gymnasiet. I Järfälla har andelen ungdomar inom aktivitetsansvaret ökat kontinuerligt sedan läsåret 2020/2021. Det beror dels på ett ökat inflöde, främst eftersom allt fler ungdomar avbryter gymnasiet eller avslutar gymnasiet utan examen. Men en lika viktig orsak är att utflödet av ungdomar har minskat, vilket kan tyda på bristande effektivitet i insatserna. Kompetensnämnden rapporterar att verksamheten har identifierat åtgärdande insatser och arbetar med att implementera dessa innevarande läsår. Exempel på insatser är ökad samverkan med skolor, anpassad studie- och yrkesvägledning samt i större utsträckning individanpassade insatser inom KAA.

Socialnämnden rapporterar att antalet aktualiseringar har ökat inom verksamhetsområdet *barn och unga*. Särskilt noteras barn med mer omfattande behov av stöd samt barn och unga med kriminellt beteende. För att undvika placeringar i institutioner har omfattande stöd på hemmaplan beviljats. En lägre andel brukare upplever förbättringar i sin situation efter kontakt med socialtjänsten inom denna målgrupp, medan vårdnadshavares upplevelser av förbättring har ökat markant 2023.

Kultur-, demokrati- och fritidsnämnden strävar efter att erbjuda alla barn och unga möjligheter till kultur- och fritidsaktiviteter, med särskild fokus på socioekonomiskt svagare områden. Genom ökade aktiviteter och utvecklade stödformer för föreningslivet, inklusive nya arbetssätt för att nå svårtillgängliga grupper, bidrar nämnden till en inkluderande fritidsverksamhet för alla barn och ungdomar.

1.7.1.2 Järfälla ska erbjuda en meningsfull fritid och ett aktivt liv

Inriktningsmålet bedöms vara delvis uppfyllt. Ett nämndmål är delvis uppfyllt och ett är inte uppfyllt. Järfälla tappar placeringar i Naturvårdsverkets ranking "Sveriges friluftskommun" och rankas 2023 på en femte plats bland Stockholms läns kommuner. Detta innebär att målet om att fortsatt ligga på första plats inte uppfylls. Trots försämringen visar ändå rankingen att Järfälla fortfarande mäter sig väl i jämförelse med andra kommuner. Nedanstående uppdrag som finns kopplade till inriktningsmålet har slutförts och återrapporterats under året.

Nämndmål	Bedömning
Alla Järfällabor ska erbjudas en meningsfull kultur och fritid och ett aktivt liv (KDN)	
Järfälla kommun ska fortsatt ligga på första plats som friluftskommun i Stockholms län (TEN)	
Uppdrag från nämnd	Status
Revidering av föreningsbidrag (KDN)	
Rapport om gymnastikhall i Järfälla (KS)	

Järfälla erbjuder ett brett utbud av friluftsområden, kulturmiljöer och ett rikt föreningsliv. Barn- och unga är en prioriterad målgrupp i kommunens utbud, men även seniorer och personer med funktionsnedsättningar. Under 2023 har kultur-, demokrati- och fritidsnämnden arbetat för ett varierat utbud av aktiviteter. Upplevelsewebben, lanserad i juni, fungerar som en portal för kommunens aktiviteter och program. Här kan invånare och besökare hitta information om fritidsaktiviteter och kulturella evenemang för olika åldrar och behov, samt information om föreningsliv, idrottsanläggningar och friluftsliv.

Med kommunens tillväxt ökar även efterfrågan på kultur- och fritidsaktiviteter. Antalet aktiva individer inom idrottsföreningar i åldersgruppen 7 - 20 år har ökat med över 1000 deltagande individer under 2023 (från cirka 6 660 till cirka 7 750). För att möta ökad efterfrågan har fler mötesplatser öppnats och flera anläggningsprojekt har initierats, inklusive planer på en ny gymnastikhall och ishall. Större evenemang som Nationaldagen den 6 juni och Järfällafestivalen den 9 september har varit mycket populära och välbesökta.

Järfälla kommun arbetar aktivt för att främja friluftslivet i kommunen. Till exempel ”naturvårdsvakten”, närvarande sedan 2022, har bidragit till ökad tillsyn i naturreservaten. Renoveringar av rastplatser pågår kontinuerligt med installation av grillar, byte av vedhus och placering av sittbänkar och bord. Dessutom erbjuds kostnadsfria natur- och kulturguidningar för allmänheten sedan 2021. Under 2023 hölls 29 aktiviteter med totalt 368 deltagare.

1.7.1.3 Järfälla ska förbättra individers möjligheter till egen försörjning

Utifrån de nämndmål som är satta för att utvärdera inriktningsmålet, görs bedömningen att inriktningsmålet är delvis uppfyllt. I bedömningen vägs in att ett mål har uppfyllts och ett mål är delvis uppfyllt. De tre översta målen i följande tabell rör kompetensnämndens ansvarsområde och är tidsatta till 2025. Slutgiltig utvärdering av målen sker därför i verksamhetsberättelsen för 2025 då pågående insatser förväntas ha gett effekt. Dock delredovisas två av målen i kompetensnämndens verksamhetsberättelse genom att följa upp indikatorer. Denna uppföljning pekar på en negativ utveckling. Det tredje målet kan delredovisas första gången i verksamhetsberättelsen 2024, då relevant data finns tillgänglig. I följande tabell redovisas även ett uppdrag som har återrapporterats under året.

Nämndmål	Bedömning
Andelen deltagare som vid avslutad arbetsmarknadsinsats börjat arbeta eller studera, av de som vid remitteringen bedömts vara redo för anställning, ska öka (KON)	
Andelen antagna elever som fullföljer grundläggande och/eller gymnasiala kurser med godkända betyg ska öka (KON)	
Andelen elever på SFI som klarat minst två kurser, av nybörjare två år tidigare, ska öka (KON)	
Insatser till enskilda i behov av ekonomiskt bistånd leder i ökad utsträckning till egen försörjning (SON)	
Väntetiden till ett första möte med en budget- och skuldrådgivare ska minska (SON)	
Uppdrag från nämnd	Status
Kommundirektören ges i uppdrag att samordna och utveckla arbetsmarknadsinsatserna mellan kompetensförvaltningen och socialförvaltningen (KS)	

Arbetsförmedlingens statistik för år 2023 visar en ökning av arbetslösheten under det andra halvåret. Ökningen av arbetslösheten återspeglas även på läns- och riksnivå och förväntas fortsätta enligt regeringens prognoser. Arbetslösheten i Järfälla nådde sin lägsta nivå i maj 2023 (7,5 procent), men har sedan dess ökat med cirka 200 Järfällalabor. Ökningen har varit relativt jämn över olika segment av befolkningen, med undantag för utrikes födda män där ökningen varit lägre. Långtidsarbetslösheten har än så länge ökat marginellt, men förväntas stiga med viss fördröjning. Detta kan leda till fler hushåll som behöver ekonomiskt bistånd. Andelen vuxna som är långvariga biståndsmottagare låg på 38,4 % år 2022 (vilket är den senaste statistiken på området).

Kompetensnämnden har utsetts till arbetslöshetsnämnd i Järfälla och ansvarar för arbetsmarknadsinsatserna i kommunen. Ett gemensamt utvecklingsarbete med socialförvaltningen har fortsatt under 2023 med fokus på att utveckla insatser för specifika målgrupper, såsom hushåll med långvarigt biståndsbehov, hushåll med barn och hushåll där sjukfrånvaro är en orsak till behovet av ekonomiskt bistånd. Parallellt har samarbete mellan socialförvaltningen och kompetensförvaltningen fortsatt inom Jobb Järfälla. Genom Jobb Järfälla erbjuds individer anställning istället för försörjningsstöd.

Inom budget- och skuldrådgivningen har väntetiderna för besök minskat, och från 2024 förväntas väntetiden vara en månad, vilket överensstämmer med Konsumentverkets rekommenderade maximala tid.

2023 initierades en betydande satsning på sommarjobb. Kommunen erbjöd sommarjobb till totalt 1 251 ungdomar, varav 996 accepterade och 986 fullföljde, jämfört med 380 ungdomar år 2022. Bland dessa ungdomar fanns 17 som deltog i entreprenöriellt inriktade sommarjobb.

Vuxenutbildningen, inklusive svenska för invandrare (SFI) och olika kurser på grundskole- och gymnasienivå, fortsätter att vara en viktig del av Järfällas arbete för att främja egen försörjning. Trots vidtagna åtgärder har resultaten inom vuxenutbildningen, särskilt inom SFI och grundläggande- och gymnasiala kurser, försämrats både under 2022 och 2023.

Kompetensnämnden har satt upp mål som sträcker sig till 2025 för att förbättra resultaten inom vuxenutbildningen. Fokus ligger bland annat på att stärka studie- och yrkesvägledningens roll för att främja måluppfyllelse.

1.7.1.4 Järfälla ska vara en tillgänglig och seniorvänlig kommun som ger livskvalitet och gemenskap

Två av fem nämndmål är helt uppfyllda och tre bedöms delvis uppfyllda, vilket ger en bedömning om att inriktningsmålet är delvis uppfyllt. Dessutom har tre uppdrag med koppling till inriktningsmålet återrapporterats under året. Ett funktionsrättsråd har ersatt det tidigare tillgänglighetsrådet och har haft två möten under året. Pensionärsrådet har fått en ny arbetsordning där vissa ändringar har gjorts i syfte att tydliggöra rådets uppdrag och mandat.

Nämndmål	Bedömning
En större andel invånare ska uppleva att det är enkelt att komma i kontakt med kommunen och få sitt ärende löst (KS)	
Tillgängligheten till ett rikt och aktivt kultur- och fritidsliv ska öka för personer med funktionsnedsättning (KDN)	
Utbud och möjligheter till rikt och aktivt kultur- och fritidsliv ska öka för målgrupp seniorer och äldre (KDN)	
Enskilda ska uppleva att deras behov tillgodoses samt att de ges ökade förutsättningar till ett tryggt liv (ÄON)	
Mat som tillagas och serveras ska smaka bra, vara varierad och näringsriktig (ÄON)	
Uppdrag från KF	Status
Inrätta ett funktionsrättsråd (KS)	
Avveckla befintligt tillgänglighetsråd (TEN)	
Stärka det kommunala pensionärsrådet (ÄON)	

Kommunstyrelsen ser en ökning av andelen invånare som upplever att det är enkelt att få sina ärenden lösta i kontakt med kommunen. Förbättringar bedöms ha skett vad gäller användarvänlighet och tillgänglighet på kommunens webbplats och e-tjänster. Arbetet med en ny version av webbplatsen Jarfalla.se har inletts och en ny webbplats planeras att lanseras våren 2024 med förhoppningen om att öka användarnas tillfredsställelse.

Kultur-, demokrati- och fritidsnämnden har identifierat flera prioriterade målgrupper, inklusive barn, unga, personer med funktionsnedsättningar samt seniorer. Det genomförs flera aktiviteter riktade direkt till dessa målgrupper, vilket har resulterat i ökat deltagande inom

bland annat funktisverksamheten och kulturskolans anpassade aktiviteter. För att säkerställa tillgängligheten för alla har insatser gjorts både i den fysiska miljön och i kommunens friluftsområden. Dessutom har nämnden skapat fler mötesplatser och ökat utbudet av aktiviteter anpassade för den äldre målgruppen.

Äldre- och omsorgsnämnden har som målsättning att tillgodose enskilda individers behov och öka deras förutsättningar till ett tryggt liv. Målet bedöms som delvis uppnått med varierande resultat bland de målindikatorer som mäts. Några av indikatorerna baseras på Socialstyrelsens rikstäckande enkätundersökning om äldres uppfattning om kvaliteten på äldreboenden och hemtjänst.

I Järfälla svarade 164 personer på enkäten om äldreomsorg i särskilt boende (äldreboenden), vilket motsvarar 39 % av svarspopulationen. 73 % av de svarande uppgav att de var mycket eller ganska nöjda med sina äldreboenden, en ökning från föregående år. Andelen personer som uppgav att maten smakar mycket bra eller ganska bra på det särskilda boendet uppgick till 69 % och har förbättrats jämfört med 2022 då resultatet var 65 %. Motsvarande resultat för riket var 73 % och för länet 71 %.

För hemtjänsten angav 81 % av de svarande att de var mycket eller ganska nöjda med sin hemtjänst, vilket är en ökning från tidigare år men något under målsättningen. 700 personer svarade på enkäten om hemtjänsten, vilket motsvarar 59 % av svarspopulationen.

Ytterligare beskrivning av kommunens arbete med funktionshinderfrågor återges i avsnittet Uppföljning av strategin för funktionshinderfrågor.

1.7.1.5 Järfälla ska främja ett starkt näringslivsklimat

Det lokala näringslivets roll för kommunens utveckling är av stor betydelse på flera nivåer. Det sträcker sig från att skapa en sund arbetsmarknad till att bidra till ett levande samhälle genom tillhandahållandet av olika tjänster, handel och restauranger. Historiskt sett har Järfälla presterat väl inom näringslivssektorn och kommunen har därför ambitiösa mål inom området. Tyvärr har målsättningarna inte nåtts denna gång.

Nämndmål	Bedömning
Järfälla ska vara en företagsvänlig kommun där antalet företag växer (KS)	
Uppdrag från KF	Status
Revidera näringslivsstrategin (KS)	

Nämndmålet utvärderas genom tre indikatorer, varav sammanvägt betyg för företagsklimatet enligt Svenskt Näringslivs mätning är en. För Järfällas del sjönk resultat från 3,6 till 3,5 i den senaste mätningen, vilket motsvarar det genomsnittliga betyget för Stockholms län. Analysen indikerar behov av fortsatta åtgärder för att bekämpa brottslighet och öka tryggheten, satsa på

yrkesutbildningar och förbättra kommunikationen. Arbete pågår inom samtliga dessa områden.

Den senaste "Nöjd Kund Index"-undersökningen för företagservice utförd av Stockholm Business Alliance (SBA), presenterades våren 2023. Undersökningen bedömer kundnöjdhet på en skala från 0 till 100, där över 80 anses vara mycket högt. Trots att Järfälla backade två enheter (från 82 till 80) ligger resultatet fortfarande högt. Järfälla rankas till och med högst bland pendlarkommuner med över 40 000 invånare.

Antalet registrerade företag i kommunen minskar. Vid tidpunkten för denna verksamhetsberättelse finns det cirka 7 000 registrerade företag i Järfälla, vilket är en minskning jämfört med föregående år. Denna trend förklaras till stor del av den pågående lågkonjunkturen.

1.7.2 Attraktiv arbetsgivare

Perspektivet attraktiv arbetsgivare fokuserar på olika aspekter av kommunens roll som arbetsgivare. I regionen finns en märkbar konkurrens om kompetens, vilket kräver att kommunen aktivt arbetar för att skapa goda förutsättningar för kompetensförsörjning. För framgång krävs att kommunen både kan attrahera ny personal, men även behålla befintlig. Nedan redovisas inriktningsmålet som finns inom perspektivet med tillhörande nämndmål.

1.7.2.1 Järfälla kommun som arbetsgivare ska vara ett givet val för nya och befintliga medarbetare i kommunens verksamheter

Utifrån resultatet av de nämndmål som är satta för att utvärdera inriktningsmålet, bedöms inriktningsmålet vara delvis uppfyllt. I bedömningen vägs in att tre av sju nämndmål är helt eller delvis uppfyllda. Ett nämndmål har inte uppfyllts. Kvarvarande tre mål utvärderas i samband med nästa års årsredovisning.

Nämndmål	Bedömning
En större andel medarbetare ska rekommendera sin arbetsplats (KS)	○
Organisationen och dess chefer ska ha god förmåga att främja och upprätthålla ett ökat medarbetarengagemang (KS)	○
Hållbar rekrytering, aktivt medarbetarskap och kontinuerlig kompetensutveckling säkrar personalkontinuiteten (SON, ÄON, FRN)	○
De medarbetare som omfattas av heltidsresan ska erbjudas heltidsanställning (ÄON)	●
Andelen timvikarier inom vård- och omsorgsboenden ska minska (ÄON)	●
Användandet av konsulter ska minska inom individ- och familjeomsorgen (SON)	◐
Personal i Järfällas för- och grundskolor ska uppleva en god arbetsmiljö (BUN)	◑

Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för att driva det personalpolitiska arbetet i kommunen, vilket bland annat handlar om att stärka kommunens attraktionskraft som arbetsgivare. För att utvärdera framstegen på detta område mäts kommunstyrelsens mål vartannat år i samband med medarbetarundersökningen, nästa gång i 2024 års verksamhetsberättelse. Dessa mål fokuserar på medarbetares benägenhet att rekommendera sin arbetsplats samt index för hållbart medarbetarengagemang. Även målet ”Hållbar rekrytering, aktivt medarbetarskap och kontinuerlig kompetensutveckling säkrar personalkontinuiteten” mäts vartannat år.

Inom ramen för HR-området genomförs olika initiativ för att stärka kommunens kompetensförsörjning. Ett exempel är projektet "Attraktiv arbetsgivare" som syftar till att bygga upp kommunens arbetsgivarvarumärke och etablera en enhetlig rekryteringsprocess. Parallellt har en ny kompetensförsörjningsplan utarbetats. För att förstärka ledarskapet i Järfälla har konceptet "Ledstjärna" utvecklats med fokus på transformerande ledarskap. Kommunen strävar kontinuerligt efter att förbättra arbetsmiljön genom att bedriva ett systematiskt arbetsmiljöarbete (SAM). Det är avgörande för att befintliga medarbetare ska

trivas, må bra och vilja stanna kvar, samtidigt som det påverkar attraktionskraften vid nyrekryteringar, då rekommendationsgraden och ryktet är direkt relaterade till hur befintliga medarbetare upplever sin arbetsmiljö.

För att göra yrket inom vård och omsorg mer attraktivt fortsätter arbetet med att införa heltidsanställningar inom vård- och omsorgsboenden. Äldre- och omsorgsnämnden rapporterar att andelen heltidsanställda inom omsorg om äldre och personer med funktionsnedsättning bedöms öka i enlighet med fastställda mål. Målet för 2023 var 55 %, vilket kommer att utvärderas först under 2024. Resultatet för 2022 visade att 62,5 % av medarbetarna hade heltidsanställningar, vilket tyder på en positiv utveckling. Dessutom minskar andelen timanställda inom vård- och omsorgsboenden, vilket ger en förbättrad kontinuitet i verksamheten. Andelen timanställda var 24,22 % år 2022 och sjönk till 17,4 % år 2023.

I många av socialnämndens verksamhetsområden har personalomsättningen minskat. Inom verksamhetsområde barn och unga har personalomsättningen dock varit fortsatt hög och konsulter har behövt anlitas i allt för hög utsträckning. Förvaltningen har under året arbetat utifrån en handlingsplan för att minska omsättningen, men har trots vidtagna åtgärder inte lyckats minska kostnaderna för konsulter. Tvärtom har kostnaderna ökat.

Barn- och ungdomsnämndens arbetar för att personalen i Järfällas för- och grundskolor ska uppleva en god arbetsmiljö. För att nå detta mål har förvaltningen bland annat fokuserat på olika åtgärder inom arbetsmiljö och kompetensförsörjning. En prioriterad åtgärd har varit låta utbilda chefer i tidig upptäckt av ohälsa och förebyggande av sjukfrånvaro. Den totala sjukfrånvaron inom nämndens verksamhetsområden har minskat jämfört med 2022.

1.7.3 God ekonomi

God ekonomi, både på kort och lång sikt, är en grundförutsättning för att kommunen ska kunna fungera. Det handlar dels om att ha en sund ekonomi, men också om ändamålsenlighet. Detta innebär att kommunen ska ägna sig åt rätt saker inom befintliga resurser så att kommunens invånare får ut bästa möjliga resultat ur skattemedlen. Två inriktningsmål finns formulerade inom perspektivet.

1.7.3.1 Järfälla ska ha en ekonomi i balans på kort och lång sikt

Utifrån resultatet av de nämndmål som är satta för att utvärdera inriktningsmålet, bedöms inriktningsmålet vara delvis uppfyllt. I bedömningen vägs in att ett nämndmål är uppfyllt, medan ett mål inte är uppfyllt. Ett mål kan inte utvärderas vid skrivande stund eftersom målet baseras på indikatorer vilka kan mätas efter att räkenskaperna sammanställts, vilket sker senare under våren 2024. Kommunstyrelsen har under året reviderat kommunens finanspolicy och har tagit fram en långsiktig finansieringsplan i enlighet med uppdrag från kommunfullmäktige.

Nämndmål	Bedömning
Kommunstyrelsen ska stärka uppsiktsplikten vad gäller nämnders och bolags ekonomi (KS)	
Kommunstyrelsen ska stärka kommunens långsiktiga finansiella planering (KS)	
Den årliga genomförandegraden för fleråriga investeringsprojekt ska öka varje år (TEN)	
Uppdrag från KF	Status
Kommundirektören ges i uppdrag att revidera Järfälla kommuns finanspolicy samt ta fram en långsiktig finansieringsplan (KS)	

I syfte att uppnå en ekonomi i balans på kort och lång sikt har kommunstyrelsen som målsättning att stärka kommunens långsiktiga finansiella planering. Målet utvärderas genom indikatorer som belyser soliditeten och självfinansieringsgraden. Soliditeten mäter hur stor del av kommunens tillgångar som finansieras med eget kapital (inkluderat ansvarsförbindelsen för pensioner), det vill säga inte genom lån. En hög soliditet innebär låg finansiell risk, medan en låg soliditet kan innebära hög risk. Visserligen har soliditeten i Järfälla ökat något under 2023 från 19,1 % till 19,7 %, men den ligger fortfarande på en bekymmersam nivå. Den genomsnittliga soliditeten bland kommunerna i Stockholms län ligger år 2023 på 34,3 %. Att stärka soliditeten i Järfälla bör således vara ett fortsatt prioriterat område.

Självfinansieringsgraden, som visar hur stor del av årets investeringar som finansierats med interna medel, har minskat från 55,3 % 2022 till 53,1 % 2023.

Tekniska nämnden strävar efter att öka genomförandegraden för fleråriga investeringsprojekt. Genomförandegraden mäter hur stor del av den totala investeringsbudgeten som faktiskt utnyttjats under året. För 2023 har genomförandegraden ökat markant jämfört med 2022,

vilket är positivt. För fleråriga investeringsprojekt för fastigheter ligger graden av genomförande på 61 % 2023, vilket är en ökning på närmre 20 procentenheter. För fleråriga investeringsprojekt för infrastruktur ligger genomförandegraden på 70 %, jämfört med 34 % år 2022.

1.7.3.2 Det ska inte förekomma fusk, slöseri eller oegentligheter i våra välfärdssystem

Relaterade nämndmål har inte uppfyllts, vilket pekar på behov av fortsatta arbetsinsatser. Däremot har uppdraget om att ta fram ett program för att motverka välfärdsbrott genomförts, vilket återrapporterades till kommunfullmäktige i början av 2024. Programmet kommer ge ytterligare vägledning till organisationen vad gäller nödvändiga åtgärder och angreppssätt för att motverka välfärdsbrottlighet. Bland annat fokuserar programmet på upphandling och avtalsuppföljning, olika typer av finansiering såsom bidrag och stöd, samt på att höja kunskapsnivån bland medarbetarna.

Nämndmål	Bedömning
Uppföljningen av inköp och avtal ska stärkas (KS)	
Kunskapen om jäv, korruption och mutor ska öka hos miljö- och bygglovsnämndens medarbetare och förtroendevalda (MBN)	
Kunskapen om jäv, korruption och mutor ska öka hos tekniska nämndens medarbetare och förtroendevalda (TEN)	
Uppdrag från KF	Status
Program för att motverka välfärdsbrott (KS)	

Under 2023 har arbete pågått för att ta fram nya riktlinjer för inköp och upphandling, där planen är att de ska beslutas under 2024, med syfte att förhindra finansiering av kriminella verksamheter. Målet för året var att följa upp 10 % av de befintliga avtalen i kommunen, vilket motsvarar 46 uppföljningar av totalt 457 avtal. På grund av vakanser, har endast 6 % av befintliga avtal i kommunen följts upp. Fem uppföljningar har lett till anmärkningar, främst på grund av att leverantörerna inte kunnat påvisa att krav som ställs i miljöledningssystemet efterlevs.

Under hösten har förtroendevalda inom tekniska nämnden och miljö- och bygglovsnämnden genomgått en övergripande utbildning om jäv, korruption och mutor. En liknande utbildning för förvaltningens anställda ställdes in på grund av sjukdom, vilket är anledningen till att relaterade mål inte har uppfyllts.

1.7.4 Hållbar utveckling

Järfälla kommun växer, vilket medför både möjligheter och utmaningar. Att utvecklas hållbart innebär att värna om miljövärden, men också om att värna om sociala värden. Båda aspekterna spelar en stor roll för att människor ska trivas och må bra i kommunen. Perspektivet hållbar utveckling omfattar också frågor som rör trygghet, säkerhet samt integration. Sex inriktningsmål finns formulerade inom perspektivet.

1.7.4.1 Järfälla ska vara tryggt och attraktivt att leva, verka och vistas i

Utifrån resultatet av de nämndmål som är satta för att utvärdera inriktningsmålet, bedöms inriktningsmålet vara delvis uppfyllt. Två nämndmål är helt uppfyllda och fem är delvis uppfyllda. Ett mål utvärderas vartannat år och redovisas därför i årsredovisningen 2024. Fem uppdrag är pågående och beräknas återrapporteras under 2024.

Nämndmål	Bedömning
Den upplevda tryggheten i kommunen ska öka varje år (KS)	
Attraktiva och trygga verksamheter och mötesplatser ska erbjudas i alla delar av Järfälla (KDN)	
Preventivt arbete och insatser till barn som bevitnat våld, våldsutsatta och våldsutövare förebygger och minskar våld i nära relation (SON)	
Järfällas invånare och andra intressenter ska vara nöjda med handläggningen av ärenden inom miljö- och bygglövsnämndens verksamhetsområden (MBN)	
Tryggheten i den offentliga miljön ska öka varje år (TEN)	
Attraktiviteten i den offentliga miljön ska öka varje år (TEN)	
Nöjdheten med våra lokalers fysiska miljö och service ska fortsatt vara god (TEN)	
Barn och elevers trygghet i Järfällas för- och grundskolor ska öka (BUN)	
Uppdrag från KF	Status
Vision för Järfälla (KS)	
Nytt program för ökad trygghet (KS)	
Handlingsplan för att motverka våld i nära relationer och motverka hedersrelaterat våld och förtryck (SON)	
Behov och former för ett centrum mot hedersvåld och våld i nära relationer (SON)	
Ta fram detaljplan för Jakobsbergs centrum, inklusive medborgar- och kommunhus (KS)	

Kommunen strävar efter att öka den upplevda tryggheten för invånarna. Polisregion Stockholms trygghetsmätning visar på en positiv trend i Järfälla. 1 175 Järfällabor, motsvarande 43,3 % av de tillfrågade, deltog i undersökningen. I stort sett alla områden som omfattas av undersökningen visar förbättringar, med bland annat 9 % fler som känner sig trygga i sitt bostadsområde på kvällstid. Dessutom minskar andelen som känner oro för att bli

utsatta för brott och andelen som upplever problem relaterade till mörka platser, dålig belysning, klotter, nedskräpning och skadegörelse i sitt närområde.

SCB:s medborgarundersökning visar dock en viss försämring av upplevelsen av trygghet när det är ljust ute jämfört med föregående år, medan tryggheten när det är mörkt ute har förbättrats. Totalt deltog 508 personer i denna undersökning, vilket motsvarar en svarsfrekvens på 32 procent av de totalt 1 614 slumpmässigt utvalda invånarna över 18 år.

Kommunen samarbetar nära med polisen och andra aktörer i regionen för att öka tryggheten. Åtgärder inkluderar bland annat utökning av mobila väktare och ordningsvakter, upphandling av bevakningstjänster och kamerabevakning. Implementering av strategin Gruppvaldsintervention (GVI) har skett för att minska och förebygga grovt och dödligt våld kopplat till kriminella grupper. Strategin fokuserar på att tydligt kommunicera att våld måste upphöra, att erbjuda snabba och förutsägbara konsekvenser om våldet fortsätter samt att erbjuda hjälp till de som vill bryta med ett kriminellt liv. En avhopparverksamhet finns numera tillgänglig för de som söker stöd och under 2023 beviljade socialnämnden stöd till 23 personer.

Kommunen genomför löpande trygghetsåtgärder gällande belysning och skymmande grönska i bostadsnära grönområden. Skogspartier nära gång- och cykelbanor har röjts för att förbättra belysningen, och tunnlar har granskats för ökad säkerhet. Tekniska nämnden har även arbetat med olika belysningsåtgärder för att förbättra tryggheten i områden där den upplevts som otillräcklig. Antalet klagomål till kommunens servicecenter har minskat avseende trasig utomhusbelysning, nedskräpning samt skadegörelse och klotter under 2023.

Kultur-, demokrati- och fritidsnämnden har genomfört insatser för att öka attraktiviteten och tryggheten i dess verksamheter, med bland annat ökad frekvens av städning i sporthallar. Barn- och ungdomsnämnden redovisar att 96 % av eleverna känner sig trygga i fritidshemmen och 92 % i grundskolorna. Dessutom har andelen 5-åringar som trivs på förskolan ökat något till 86 %.

1.7.4.2 Inga utsatta områden finns i Järfälla 2032

Även om målsättningen i Mål och budget är att inga utsatta områden ska finnas i Järfälla 2032, finns en ambition om att nå målsättningen redan 2027. Utsatta områden är enligt polisens definition ett geografiskt avgränsat område som karaktäriseras av en låg socioekonomisk status samt av att kriminella har en påverkan på det lokala samhället. I december 2023 beslutade polisen att Termovägen inte längre klassas som ett utsatt område. Kvar på polisens lista finns Sångvägen. Söderhöjden är i nuläget inte definierat som ett utsatt område, men utvecklingen följs noggrant.

I följande tabell redovisas måluppfyllelsen för de nämndmål som finns länkade till inriktningsmålet. I detta sammanhang bör det betonas att alla nämnder bidrar till målsättningen, även om samtliga inte har formulerat nämndmål specifikt kopplat till inriktningsmålet. Många av nämnderna har istället formulerat mål inom perspektivet god

välfärd vilka stödjer en positiv utveckling i alla av kommunens områden, inklusive de som av polisen kategoriseras som utsatta. Ett mål kan utvärderas först i samband med 2024 års årsredovisning då data finns tillgängligt (se bilaga 1 för detaljer).

Nämndmål	Bedömning
Den upplevda tryggheten i kommunens utsatta områden ska öka varje år (KS)	
Antal områden med socioekonomiska utmaningar ska minska (KS)	
Social prevention och individanpassade insatser till enskilda förebygger och minskar risk för beroende, våld samt annan brottslighet (SON)	
KomTek ska nå ut till fler deltagare i utsatta områden, för att i större mån spegla kommunens demografiska sammansättning (KON)	
Uppdrag från KF	Status
Strategi för att omvandla kommunens utsatta områden (KS)	

Det krävs en mängd olika insatser och samarbeten för att uppnå resultat, både genom brottsbekämpande åtgärder och förebyggande insatser. För kommunstyrelsens del handlar det bland annat om att förstärka det trygghetsskapande arbetet samt verka för att de socioekonomiska förutsättningarna förbättras.

Den upplevda tryggheten i de aktuella områdena mäts genom en nöjdhetsundersökning som JHAB genomför årligen. Hyresgästerna bedömer tryggheten på kvällar och nätter i sina bostadsområden på en fyrgradig skala där 1 = Dåligt och 4 = Mycket bra. En märkbar positiv utveckling har observerats i området kring Termovägen. Dock har försämrade resultat noterats för Sångvägen och Söderhöjden jämfört med föregående års mätningar.

I nuläget bedöms fem områden i Järfälla präglas av socioekonomiska utmaningar eller stora socioekonomiska utmaningar enligt Segregationsbarometern (Boverket). I senaste mätningen låg antalet kvar oförändrat. Däremot har ett område, Tallbohov, omklassificerats från ett område med stora socioekonomiska utmaningar till ett område med socioekonomiska utmaningar, vilket är en positiv indikation.

Kommunstyrelsen arbetar med att ta fram en strategi för att omvandla kommunens utsatta områden enligt uppdrag från kommunfullmäktige. En viktig del är att belysa hur olika aktörer inom kommunen bör samverka för att uppnå önskad effekt samt hur kommunens närvaro i områdena kan stärkas. Resultatet av detta arbete kommer återrapporteras under 2024.

Ett exempel på förvaltningsövergripande samverkan är SSPF (Skola, Socialtjänst, Polis och Fritid), där kompetensförvaltningen, kultur-, demokrati och fritidsförvaltningen, barn- och ungdomsförvaltningens samt socialförvaltningen samarbetar. Polisen deltar vid behov. SSPF syftar till att förhindra och förebygga att barn och unga hamnar i kriminalitet, rekryteras av kriminella nätverk och/eller inleder missbruk. Målet är att ungdomarna ska ha en fungerande skolgång och leva utan kriminalitet och droger. Under året har 36 barn deltagit i SSPF.

Vidare bör Samverkan barn och unga (SAMBU) nämnas. SAMBU:s uppdrag är att samordna det våldsförebyggande arbetet gällande barn och unga över förvaltningsgränserna samt samordna det nationella uppdraget inom psykisk hälsa. Fokus ligger på det preventiva arbetet. Kultur-, demokrati- och fritidsförvaltningen, barn- och ungdomsförvaltningen, kompetensförvaltningen samt socialförvaltningen och polisen är representerade i samarbetet tillsammans med andra aktörer såsom Svenska kyrkan. Genom lokala grupper och tematiska fokusområden, såsom rasism och tidig upptäckt av psykisk ohälsa, arbetar SAMBU aktivt med olika aktörer för att förbättra barns och ungas välmående och trygghet. SAMBU kommer framåt även inkludera samverkan för barn 0 - 5 år, vilket syftar till att erbjuda effektivt stöd till familjer för att främja barns hälsa och utveckling redan från tidig ålder.

1.7.4.3 Järfälla ska vara jämlikt och inkluderande där alla medborgare ska vara integrerade och demokratiskt delaktiga att utforma samhället

Inriktningsmålet bedöms vara delvis uppfyllt. I bedömningen vägs in att fyra av fem nämndmål är helt eller delvis uppfyllda. Dock är ett nämndmål inte uppfyllt. Kommunstyrelsen har tilldelats ett uppdrag från kommunfullmäktige om att ta fram ett program för mänskliga rättigheter. Arbetet pågår enligt plan och uppdraget avses återrapporteras till kommunfullmäktige under 2024.

Nämndmål	Bedömning
Järfälla ska vara jämlikt och inkluderande där alla medborgare ska vara integrerade och demokratiskt delaktiga att utforma samhället (KDN)	
En större andel invånare ska uppleva att de ges möjlighet till insyn och inflytande över kommunens beslut och verksamheter (KS)	
Enskilda är delaktiga och kan påverka utformning av insatser (SON)	
Enskilda är delaktiga och kan påverka utformning av insatser (ÄON)	
Barn och unga är delaktiga och deras synpunkter beaktas (FRN)	
Väntetid till samarbetssamtal är maximalt två veckor (FRN)	
Uppdrag från KF	Status
Ta fram ett program för mänskliga rättigheter (KS)	

Kommunens demokratiska arbete utgår från demokratiplanen och samordnas av kultur-, demokrati- och fritidsnämnden. Under mandatperioden fokuserar nämnden på att förstärka delaktigheten. Särskilda insatser riktas mot röstsvaga grupper för att öka deltagandet i allmänna val och andra beslutsprocesser. Metoder för medborgardialoger och inflytandeprocesser utvecklas kontinuerligt, inklusive utforskning av innovativa och digitala möjligheter.

För att informera invånarna om möjligheterna till påverkan och inflytande har olika kommunikationsinsatser genomförts. Ett konkret exempel är pågående visionsarbete där invånarna uppmanas att bidra med sina åsikter om framtidens Järfälla.

I SCB:s medborgarundersökning ställs frågan: ”Tycker du att invånarna i din kommun har möjlighet till insyn och inflytande över kommunens beslut och verksamheter?”. I den senaste mätningen ansåg 24,6 % att så var fallet, vilket är en något försämrad siffra jämfört med föregående år, därav bedöms kommunstyrelsens mål inte vara uppfyllt. Motsvarande resultat för Stockholms län var 22,8 % och för riket 18,8 %.

Inom individ- och familjeomsorgen ska enskilda ges möjlighet att vara delaktiga och påverka utformningen av insatser. Varje år genomför SKR en rikstäckande brukarundersökning om hur brukare upplever kontakten med olika verksamhetsområden inom socialtjänsten. Cirka 900 personer i Järfälla svarade på undersökningen som inkluderar frågor om tillgänglighet, information, bemötande, delaktighet, helhetsomdöme och upplevd förändring till följd av insatser. Resultaten visar bland annat att brukarna i högre grad upplever att det är lätt att komma i kontakt med socialtjänsten, att de tillfrågas om sina synpunkter och att de kan påverka hjälpen. För ungdomar med myndighetskontakt ses dock något försämrade värden vad gäller upplevelsen av möjlighet att påverka. Resultatet för andel barn och unga som är delaktiga i utredningar är 80,6 %, vilket inte når upp till målet om 85 %.

Inom äldreomsorgen finns ett motsvarande mål där enskilda ska ha möjlighet att vara delaktiga och påverka utformningen av insatser, vilket mäts bland annat genom Socialstyrelsens brukarenkät. Undersökningen syftar till att låta de äldre uttrycka sin åsikt om äldreomsorgen och ge underlag för kommuner och verksamheter att utveckla omsorgen utifrån de äldres perspektiv. Svarsfrekvensen för personer på särskilda boenden var 39 % och för personer med hemtjänst 59 %.

Andelen personer på särskilda boenden som anser att personalen tar hänsyn till deras önskemål om hjälpens utformning är 81 %, vilket är en ökning jämfört med 2022 års resultat på 75 %. Järfällas resultat överstiger både rikets och länets. Andelen personer med hemtjänst som anser att besluten är anpassade efter deras individuella behov är 69 %, vilket är en ökning jämfört med 2022 års resultat på 66 %. Järfällas resultat ligger något under rikets genomsnittliga nivå, men över genomsnittet i länet.

1.7.4.4 Nollvision mot diskriminering och utanförskap

I Mål och budget betonas Järfällas strävan att vara en öppen och inkluderande kommun, fri från alla former av diskriminerande strukturer. Nedan utvärderas kommunstyrelsens nämndmål som finns relaterat till inriktningsmålet.

Nämndmål	Bedömning
Kommunens arbete för att motverka diskriminering ska stärkas (KS)	

Arbetet för att motverka diskriminering omfattar både ett externt och internt perspektiv. Det externa perspektivet innebär arbetet gentemot invånarna, där kommunens olika verksamheter som möter invånare spelar en viktig roll. Det görs på olika sätt för att säkerställa likabehandling, både i bemötandet och vid myndighetsbeslut. Likabehandlingsplaner och utbildningsinsatser är exempel på åtgärder som främjar rättssäkerheten.

Enligt diskrimineringslagen ska alla arbetsplatser aktivt arbeta mot diskriminering och se till att alla behandlas lika. Detta synliggör det interna perspektivet för kommunen. Utifrån arbetsgivarperspektivet finns krav på att arbetssökande och anställda inte ska diskrimineras, samt att arbetsgivaren aktivt ska verka för lika rättigheter och möjligheter. Båda aspekterna hanteras bland annat inom ramen för kommunens systematiska arbetsmiljöarbete, i rekryterings- och lönesättningsprocessen samt exempelvis i kommunens föräldraplan.

Målet att stärka kommunens arbete för att motverka diskriminering mäts genom en indikator som mäter andelen som svarat "Helt och hållet" eller "Till stor del" på frågan "Upplever du att din kommun arbetar aktivt för att minska diskriminering i samhället?" i SCB:s medborgarundersökning. För Järfällas del visar resultatet för 2023 att 41,1 % av de svarande upplevde detta, vilket är en ökning med 6,7 procentenheter jämfört med 2022. Motsvarande resultat för Stockholms län var 32,5 % under 2023, medan resultatet för riket var 32 %. Den låga svarsfrekvensen innebär att resultatet bör tolkas med försiktighet.

1.7.4.5 Järfällas ska präglas av grön tillväxt och hållbart samhällsbyggande

Inriktningsmålet bedöms vara delvis uppfyllt. I bedömningen vägs in att ett nämndmål har uppfyllts, medan ett inte har uppfyllts.

Nämndmål	Bedömning
Utsläppen av växthusgaser (koldioxidekvivalenter) i Järfälla som geografisk yta ska minska med minst 15 procent per år (KS)	
Den gröna tillväxten i Järfälla ska stärkas (KS)	

Målet att minska utsläppen av växthusgaser med 15 % årligen är en del av kommunens miljöplan och utgör en nödvändig åtgärd för att uppnå klimatneutralitet. En rad olika åtgärder genomförs för att minska utsläppen, inklusive utveckling av en masshanteringsstrategi, revidering av klimat- och energiplanen, införande av arbetsprocesser för ökat återbruk i projekt samt etablering av positiva energidistrikt i kommunen. Dessutom pågår arbete med att revidera elektrifieringsstrategin för att möjliggöra fler laddstolpar i kommunen.

De totala utsläppen av växthusgaser har minskat med 13 % sedan 2017, trots att kommunen befinner sig i en expansionsfas. Det ambitiösa målet att minska utsläppen med 15 % årligen har dock ännu inte uppnåtts. För att nå målet i framtiden krävs en ökad omställningstakt från kommunens sida.

Kommunen har även som målsättning att främja den gröna tillväxten. För att uppnå detta prioriteras åtgärder för att stödja fler gröna företag, dels för att skapa arbetstillfällen och främja tillväxt, men även för att minska utsläppen av växthusgaser. Exempel på gröna företag inkluderar de som utvecklar eller använder miljöteknik som är mindre skadlig för miljön än andra alternativ, samt företag som strävar efter en cirkulär ekonomi genom återbruk.

Den gröna tillväxten bedöms uppstå när den ekonomiska tillväxten ökar samtidigt som utsläppen av växthusgaser minskar. I kommunen ökar bruttoregionalprodukten samtidigt som utsläppen av växthusgaser minskar. Målet anses därmed vara uppfyllt.

1.7.4.6 Järfälla ska präglas av en hög miljömedvetenhet och en god livsmiljö för alla

Utifrån resultatet av de nämndmål som är satta för att utvärdera inriktningsmålet, bedöms inriktningsmålet vara delvis uppfyllt. Ett nämndmål är uppfyllt. Målet om att öka möjligheten för invånare att återbruka och återvinna är tidsatt till 2026 då en ny insamlingsplats senast ska vara i drift.

Nämndmål	Bedömning
Järfälla kommun ska sprida miljökunskap så att anställda, invånare och organisationer i kommunen kan agera på ett sätt som ger positiva effekter för miljön och därigenom bidra till ett hållbart Järfälla (KS)	
Möjligheten för Järfällas invånare att återbruka och återvinna ska öka (TEN)	
Uppdrag från KF	Status
Revidering av elektrifieringsstrategin (KS)	
Kommundirektören ges i uppdrag att utreda en skyddsform för Hästa klack (KS)	
Se över åtgärder för att säkra naturvärden i Järvakilen och skapa förutsättningar för Motorklubben att vara kvar (KS)	

För att främja hög miljömedvetenhet och en god livsmiljö för alla, har kommunstyrelsen som målsättning att sprida miljökunskap så att både anställda, invånare och organisationer i kommunen kan agera på ett sätt som ger positiva effekter för miljön. Flera utbildnings- och kommunikationsinsatser har genomförts, inklusive deltagande i Järfällafestivalen där kommunen var närvarande för att sprida kunskap inom både social och miljömässig hållbarhet. Under festivalen etablerades även en insamlingsplats för återbruk i form av en "pop-up" station.

Samtliga av kommunens verksamheter är miljödiplomerade och följer miljöledningssystemet Svensk Miljöbas för att säkerställa en god struktur och ständiga förbättringar i miljöarbetet. Dessutom har ytterligare 33 företag uppnått miljödiplomering. Målet är att antalet miljödiplomerade företag ska öka till 50 under mandatperioden. Dock har endast cirka 30 % av de nya medarbetarna deltagit i kommunens miljöutbildning under sitt första anställningsår.

Detta indikerar att det finns utrymme för förbättring i denna del. Ytterligare beskrivning av kommunens miljöarbete finns att läsa under kommande avsnitt där miljöplanen följs upp.

1.7.5 Miljöredovisning

Miljöredovisningen visar utvecklingen inom ett antal prioriterade miljöområden enligt kommunens miljörelaterade styrdokument. Miljöplanen och översiktsplanen är de övergripande styrdokumenterna inom miljömässig hållbarhet. Dokumenten omfattar en egen målkedja som utgår ifrån de sexton nationella miljökvalitetsmålen och de sex regionalt prioriterade miljökvalitetsmålen.

Järfälla kommuns miljöplan omfattar målområdena *minskad klimatpåverkan, frisk luft, god bebyggd miljö, giftfri vardag, ett rikt växt- och djurliv* samt *hållbar konsumtion och hög miljömedvetenhet*. Inom respektive område finns inriktningsmål formulerade. Mål finns förutom i miljöplanen även i ett flertal sektorsvisa styrdokument, exempelvis klimat- och energiplan, avfallsplan, kemikalieplan och klimatanpassningsplan.

Järfällas miljöarbete ligger fortsatt i framkant och enligt tidningen Aktuell Hållbarhets ranking är Järfälla Sveriges tredje bästa miljökommun och bäst av alla i Stockholmsregionen. Det är kommunens hittills högsta placering. 2023 tilldelades Järfälla även Region Stockholms utmärkelse ”Årets cykelprestation”, för ett långsiktigt och ambitiöst arbete med att främja ökad cykling.

Redovisningen som följer omfattar Järfälla som geografisk yta och kommunen som organisation. Ett urval av det mest väsentliga som har skett inom miljöområdet beskrivs nedan. Uppföljning av alla mål och nyckeltal redovisas i Miljöbarometern på jarfalla.se/miljobarometern.

1.7.5.1 Minskad miljöpåverkan

Inriktningsmål: Järfälla som geografisk yta ska vara klimatneutralt 2030 och klimatpositivt 2050 och alltid sträva efter att energieffektivisera. Järfälla ska ta sitt ansvar för att bidra till det globala klimatmålet, i enlighet med Parisavtalet.

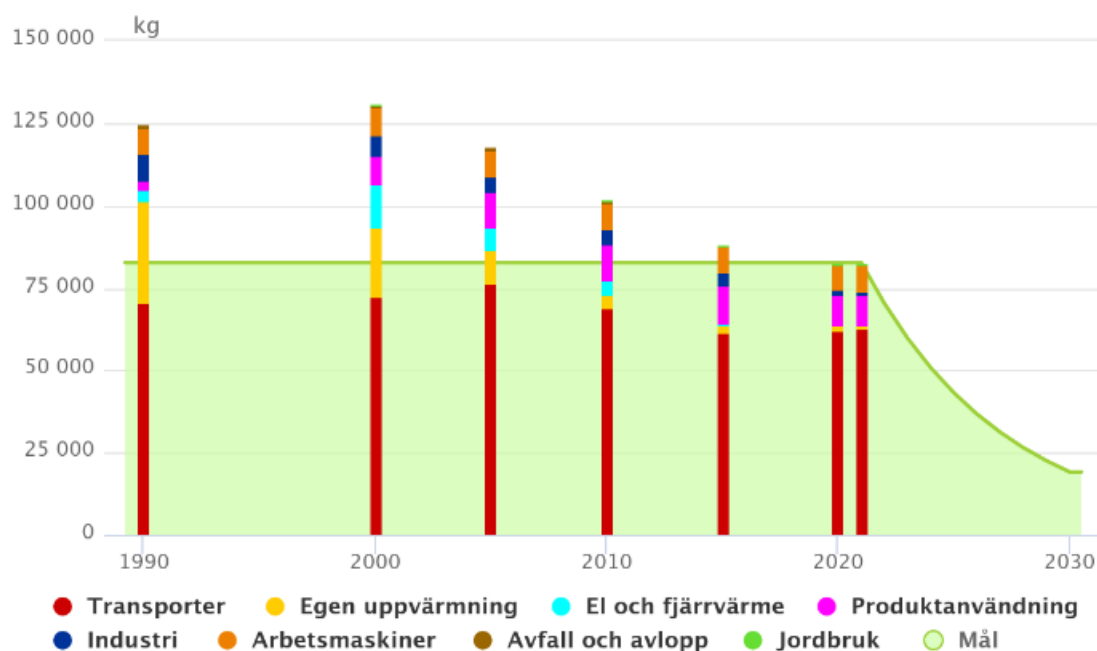
Utsläpp av växthusgaser

I Järfällas nya miljöplan har målet om utsläpp av växthusgaser skärpts till en utsläppsminskning om 15 procent per år. Den största andelen av Järfällas utsläpp kommer från transportsektorn, medan utsläppen från egen uppvärmning, el och fjärrvärme har haft den största procentuella minskningen sedan 2005.

Kommunen samverkar med arbetsgivare för att minska utsläppen från anställdas pendlings- och tjänsteresor. Under 2023 har samarbetet utökats och nu deltar nio företag i satsningen. Tillsammans har en gemensam handlingsplan formulerats som bland annat lyfter cykel- och gångtävlingar, bättre cykelparkeringar, kampanjer för kollektivtrafik samt flexibelt arbete som förmån. Under 2023 har arbete också skett för att implementera Järfällas koldioxidbudget.

Järfällas totala utsläpp är oförändrade 2020 - 2021, men räknat per invånare har de minskat med 3 procent. I grafen som följer visas statistik för växthusgasutsläpp för åren 1990, 2000, 2005, 2010, 2015, 2020 och 2021.

Diagram: Utsläpp av växthusgaser totalt

Kolinlagring

För att uppnå Järfällas mål om klimatneutralitet krävs kraftiga utsläppsminskningar, samtidigt som naturliga kolsänkor främjas. En kolsänka kan exempelvis vara ett större skogsområde. Flera utredningar om Järfällas potential att lagra in koldioxid har genomförts och under 2023 sammanställdes dessa i en rapport. Rapporten visar att Järfälla har god kapacitet för kolinlagring, särskilt i områden som är skyddade som naturreservat. Uppskattningsvis binder Järfällas grönytor idag in cirka 13 000 ton CO₂e per år.

Energi

Järfälla har under året riktat energirådgivning mot företag för att stötta dem att genomföra energibesparingsåtgärder. Totalt har tio företag genomfört åtgärder som motsvarar en energibesparing på 588 MWh/år. Företagen har beskrivit rådgivningen som en ögonöppnare och att det satt igång deras energieffektiviseringsarbete. Inom energieffektiviseringsområdet har Järfälla även påbörjat ett arbete med energipositiva stadsdelar (PED), vilket innebär områden som uppnår en positiv energibalans på årsbasis. Energipositiva stadsdelar bidrar till hållbar utveckling i städer genom att premiera energieffektivitet, lokal energiproduktion och flexibilitet till energisystemet.

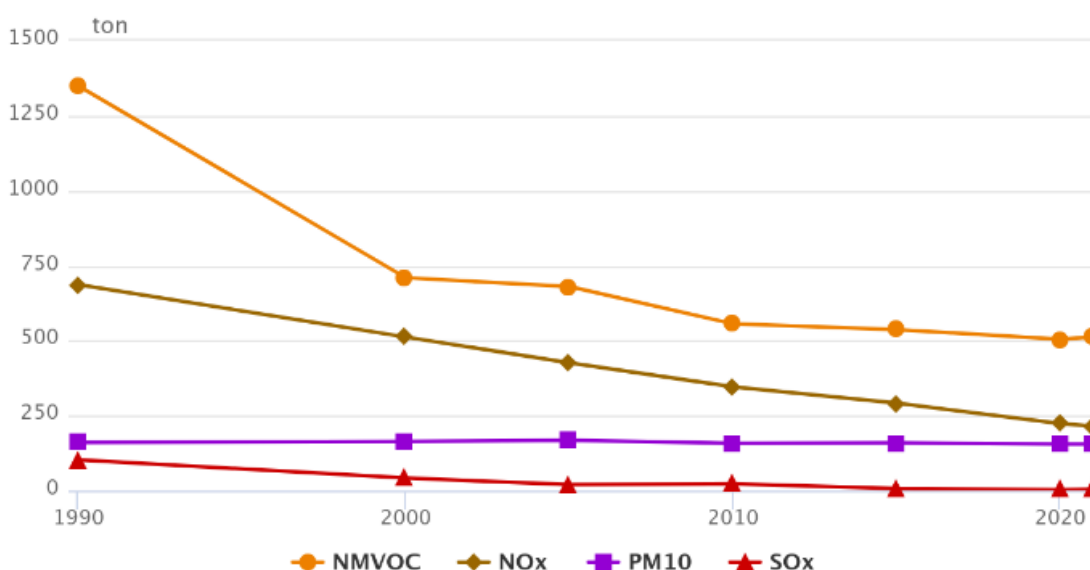
1.7.5.2 Frisk luft

Inriktningsmål: Luften i Järfälla kommun ska vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas.

Järfällas nya målområde frisk luft innehåller två effektmål. Dels ska det nationella målet om frisk luft nås genom att minska exponeringen för skadliga halter av luftföroreningar i kommunen. Det finns också ett mål om att minska skadliga utsläpp från biltrafiken och att bilresor med förnybar energi ska stå för minst 70 procent av alla resor senast 2026 och minst 86 procent senast 2030.

Utsläpp av luftföroreningar i Järfälla har mätts sedan 1990. Alla ämnen har haft en nedåtgående trend sedan dess. Följande graf visar utsläppen av kväveoxider, svaveloxid, grova partiklar och flyktiga organiska ämnen år 1990, 2000, 2010 och 2020.

Diagram: Utsläpp till luft per år av kväveoxider (NOx), svaveloxid (SOx), grova partiklar (PM10) och flyktiga organiska ämnen (NMVOC) (ton), från samtliga utsläppskällor

De ämnen som har haft den största procentuella minskningen sedan 1990 är svaveloxider som har minskat med drygt 95 procent. Dock har det ökat en aning mellan 2020 och 2021. Utsläppen av kväveoxider har minskat med nästan 69 procent sedan 1990, där den största utsläppskällan är transporter som står för drygt 77 procent. Transporter är även den största utsläppskällan av PM10 som bland annat bildas vid slitage av väg och däck. Anledningen till att vi inte kan se samma kraftiga nedåtgående trend av PM10 som för övriga ämnen beror på att trafiken har ökat sedan 1990. Flyktiga organiska ämnen (NMVOC) används som lösningsmedel både inom industrin och av konsumenter. I Järfälla har dessa ämnen minskat med 62 procent sedan 1990 men man kan se en viss ökning sedan 2018.

1.7.5.3 God bebyggd miljö

Inriktningsmål: Järfälla kommun ska vara en förebild inom hållbar stadsutveckling och därmed säkra en hållbar utbyggnad i kommunen. Kommunen ska aktivt möta klimatförändringar genom att minska sårbarheten och ta tillvara möjligheter. I det arbetet beaktas ekologiska, sociala och ekonomiska aspekter. Natur- och kulturvärden ska tas tillvara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas. Järfälla ska verka för en attraktiv ljudmiljö och höga nivåer av buller ska förebyggas så långt det är möjligt. Kommunens sjöar och vattendrag ska uppnå god vattenstatus.

Masshantering och riktlinjer för markanvisning

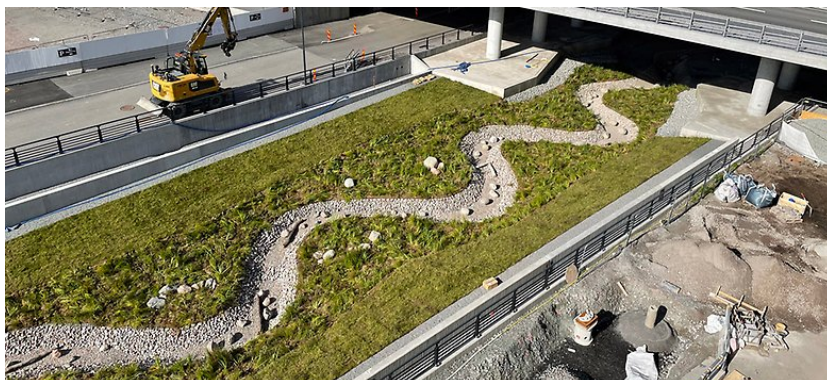
Järfälla har ställt sig bakom Region Stockholms masshanteringsstrategi för att främja en hållbar masshantering i Stockholms län. Kommunen har även tagit fram en remissversion för en lokal masshanteringsstrategi för att tydliggöra Järfällas arbete inom området. Under året har även nya riktlinjer för markanvisning tagits fram. Relevanta delar från miljöplanens målsättningar inom minskad klimatpåverkan och god bebyggd miljö har arbetats in i riktlinjerna för att förstärka hållbarhetsarbetet genom hela samhällsbyggnadsprocessen.

Hållbarhetsbedömning av översiktsplan

Järfällas översiktsplan är det vägledande dokumentet för hur kommunens mark ska användas och hur naturområden, bebyggelse och verksamheter ska utvecklas. Just nu revideras översiktsplanen, dels utifrån nya nationella bestämmelser men även för att aktualisera planen. Under 2023 påbörjades en hållbarhetsbedömning av den nya översiktsplanen, där planen granskas för att säkerställa en hållbar utveckling i Järfälla.

Klimatanpassning

Barkarbystaden fortsätter att växa fram och kommunens hållbara stadsutveckling börjar synas allt mer. Under Veddestabron utvecklas ett parkområde med grönska, vatten, stockar, trädäck, broar, ett utegym och fina promenadstråk som sträcker sig mellan kvarteren genom hela området. Samtidigt som platsen bidrar till värden för invånare är det även utformat för att främja biologisk mångfald och skyfallshantering. Å-rummet under Veddestabron (se bild) förbättrar Bällstaåns flöde vilket kan motverka översvämningar i andra delar av Barkarbystaden.

I slutet av 2023 skickade kommunen ut en informationsfolder om klimatanpassning till fastighetsägare och bostadsrättsinnehavare i Järfälla. Foldern syftade till att upplysa Järfällaborna om vad man kan göra för att skydda sitt boende vid kraftigt regn och värmebölja.

Hållbar byggnation och miljöcertifiering

En ny sopsugsterminal i Barkarbystaden invigdes under 2023. Sopsugssystemet transporterar avfall från 8 000 hushåll till den gemensamma terminalen, vilket sparar många transporter och därmed bidrar till minskade utsläpp av växthusgaser, luftföroreningar samt minskat buller i Barkarbystaden. Dessutom är sopsugsterminalen byggd och certifierad enligt kriterierna för Miljöbyggnad Guld och NollCO₂, vilket innebär att byggnaden i sig är helt klimatneutral.

Järfälla strävar efter hållbar stadsutveckling, där trähus och hållbara transporter är viktiga parametrar. Nyligen färdigställdes nästan 200 studentbostäder helt byggda i trä precis intill den kommande tunnelbanestationen i Barkarbystaden. Bostäderna är Svanenmärkta och de boende får dessutom tillgång till en gemensam elbilspool.

1.7.5.4 Giffri vardag

Inriktningsmål: Järfälla kommun ska fasa ut farliga ämnen och minimera användningen av ämnen som kan skada människor och miljö. Exponering för markförorening ska minska inom kommunens markinnehav och förorenade områden ska saneras successivt. Arbetet ska ske med särskilt fokus på barns miljöer.

Innovativa metoder för sanering av förorenad mark

I Järfälla kommun finns flera förorenade områden. Plantor av vide har under ett par år fått växa mittemot Björkebyskolan för att dra till sig föroreningar samt utjämna flöden vid kraftiga regn. Genom analys av växtdelarna kan man se att växterna tagit upp föroreningar från marken. Beräkningar visar att rening av mark med hjälp av växter genererar 95 procent mindre koldioxidutsläpp jämfört med att schakta bort jorden.

Under 2023 har Järfälla även genomfört ett mindre pilotprojekt med syfte att rena mark förorenad av så kallad Lövstaaska med hjälp av svamp. De initiala experimenten visade att svamp kan laka metaller ur jorden. Ytterligare ett projekt äger rum vid Ålstaskolan i Barkarbystaden. Här har lövträd planterats för att ta upp PFAS från grundvattnet.

Projekt om PFAS i dricksvatten

Halterna av PFAS i Mälaren, där kommunens dricksvatten tas in, ligger nära det riktvärde som börjar gälla i januari 2026. För att identifiera möjliga källor av PFAS som kan förorena Mälaren har Järfälla deltagit i ett projekt tillsammans med Norrvatten, Stockholm vatten och avfall, Stockholms stad och Ekerö kommun. Troligen finns källor utanför Järfälla. Projektet ”Fokus på PFAS i östra Mälarens vattenskyddsområde” pågick fram till hösten 2023 och slutrapporten kan nås via Norrvattens webbplats.

Kemikaliekrav i upphandling

Under 2023 har avtal med kemikaliekrav följts upp och analyser på varor genomförts. Analyserna visade inte på särskilt höga halter av de ämnen som undersöktes, även om spår av hormonstörande ämnen och klorparaffiner hittades i vissa prov. Genom att ställa krav i upphandlingar och på val av produkter i byggnationer undviks produkter med de mest miljö- och hälsofarliga ämnena. Järfälla har även ett mål om att andelen ekologiskt producerade livsmedel som köps in till kommunala verksamheter ska uppgå till 65 procent år 2024 och 80 procent till år 2030. I dagsläget är andelen 47 procent.

1.7.5.5 Ett rikt växt- och djurliv

Inriktningsmål: Den biologiska mångfalden ska bevaras, nyttjas och utvecklas på ett hållbart sätt, för nuvarande och framtida generationer. Arternas livsmiljöer, ekosystemen samt deras funktioner och processer ska värnas.

Biologisk mångfald

Cirka 402 hektar av kommunens naturmark nyttjas för bete av betesdjur under sommarhalvåret. Denna skötsel utgör grunden för bevarande och utvecklande av biologisk mångfald knuten till kulturlandskapet. I bostadsnära skogar har skogsvårdsåtgärder utförts för att bibehålla och utveckla naturvärden i löv/ekbiotoper. Högstubbar och död ved har lämnats där det passar i de bostadsnära skogarna och flertalet träd har hamlats. Att hamla ett träd innebär att man beskär trädet som förr i tiden, vilket bidrar till biologisk mångfald.

De EU-listade invasiva främmande arterna Jätteloka och Jättebalsamin har bekämpats med lämpliga åtgärder för att utrota dem. Parkslide och Blomsterlupin som också har invasiva tendenser, har också bekämpats för att hindra spridning.

Krontäckningsgrad

I den nya miljöplanen finns ett nytt mål om att öka Järfällas krontäckningsgrad. Krontäckning är den yta av mark som är beklädd av trädkronor. Andelen ökar i takt med att nya träd planteras och att befintliga träd tillåts bli större. Träd skyddar exempelvis från översvämning, hetta, luftföroreningar, buller och hårda vindar. Dessutom är de viktiga för kolinlagring, biologisk mångfald och människors välbefinnande och hälsa. Målet säger att kommunen ska ha en krontäckningsgrad på minst 30 procent vid nybyggnation och minst 25 procent i befintliga tätorter till 2030. I dagsläget återfinns den högsta krontäckningsgraden i Stäket (21,4 procent) och den lägsta i Barkarbystaden (10,7 procent). Den genomsnittliga krontäckningsgraden i alla Järfällas tätorter är 18,7 procent.

1.7.5.6 Hållbar konsumtion och hög miljömedvetenhet

Inriktningsmål: Järfälla kommun ska sprida miljökunskap så att anställda, invånare och organisationer i kommunen kan agera på ett sätt som ger positiva effekter för miljön och därigenom bidra till ett hållbart Järfälla. Järfälla kommun ska ställa relevanta klimat- och miljökrav och sträva efter cirkulär ekonomi. Järfällas finansverksamhet ska bidra till klimatneutralitet till 2030.

Hållbarhetsinspiration

Under hösten gav kommunen ut en hållbarhetsbilaga i den lokala tidningen Mitti Järfälla. Målet med bilagan var att inspirera Järfällas invånare att leva hållbart och visa goda exempel från boende i kommunen. Bilagan innehöll bland annat intervjuer med invånare om att resa hållbart som att cykla till jobbet eller åka tåg istället för att flyga till semesterorten.

Flera evenemang inom tema hållbarhet har arrangerats för allmänheten. På Barkarbystadens dag, Järfällafestivalen och mobilitetsveckan anordnades bland annat gratis cykelservice. På Earth hour anordnades en kväll med bland annat energi- och klimatrådgivning. Föreläsningar om klimat, matsvinn, återbruk och odling har arrangerats. Kommunen anordnar även återkommande natur- och kulturguidningar med turer för allmänheten i olika delar av kommunen, både i bebyggelse och i naturreservaten bland annat för att öka engagemang.

Återbruk av IT-utrustning

För att minska utsläppen från tillverkning av IT-utrustning arbetar Järfälla med återanvändning och återvinning av uttjänta produkter.

Utsläpp från konsumtion

Järfällabornas inköp och resor bidrar till konsumtionsbaserade utsläpp av växthusgaser. Under 2023 släppte en genomsnittlig Järfällabo ut nästan 6 ton koldioxidekvivalenter per år. Genomsnittet i Sverige är 6,3 ton koldioxidekvivalenter per person.

För att uppmuntra att dela och låna istället för att köpa nytt finns Sportoteket. Där invånare låna utrustning för att prova olika idrotter och aktiviteter under två veckor. Av de totalt 6 126 produkter som lånats ut till invånare är den största kategorin skridskor.

Upphandling och inköp

I den nya miljöplanen finns ett nytt mål inom upphandling som innebär att transporter som upphandlas ska drivas av förnybar energi till 80 procent 2025 och 95 procent senast 2030. Det innebär att kommunen fortsatt ställer höga krav i upphandlingar där transporter utgör en del av avtalet. Miljöplanen innehåller även ett nytt mål gällande miljömärkta inköp. Andelen miljömärkta inköp i kommunorganisationen ska uppgå till 50 procent år 2025 och 60 procent år 2030. I dagsläget är andelen nästan 43 procent.

1.7.6 Uppföljning av strategi för funktionshinderfrågor

I januari år 2023 antogs *Tillgänglighet, delaktighet och jämlikhet i Järfälla – Strategi för funktionshinderfrågor*. Av strategin framgår att kommunen och dess bolag ska arbeta för att förbättra för personer med funktionsnedsättning. En populärversion av strategin finns tillgänglig på kommunens hemsida. Nedan följer en redogörelse av arbete som skett under året per fokusområde som nämns i strategin.

Arbete och försörjning

Samtliga förvaltningar beaktar tillgänglighetsfrågorna i skyddsronder och i det systematiska arbetsmiljöarbetet, vilket inkluderar lika rättigheter och möjligheter i arbetslivet. Kommunens rekryteringsprocess är kompetensbaserad och på arbetsplatserna finns anpassningsmöjligheter utifrån individuella behov. Exempelvis sker utveckling av arbetsmarknadsinsatser till enskilda som behöver stöd till självförsörjning i samverkan med försörjningsstöd och arbetsmarknadsenheten.

Information, kommunikation och digitalisering

Kommunens verksamheter jobbar i enlighet med förvaltningslagen där myndigheters serviceskyldighet och krav på tillgänglighet regleras. Arbete pågår för att göra kommunikationskanaler användarvänliga och tillgängliga för alla målgrupper. Bland annat utvecklas kommunens webbplats utifrån tillgänglighetsdirektivet. Under året har bygg- och miljöförvaltningen genomgått klarspråksutbildning i syfte att kommunicera lättillgängligt.

Utbildning och livslångt lärande

Enligt skollagen ska elever, som till följd av en funktionsnedsättning har svårt att uppfylla målen, få stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka konsekvenserna av funktionsnedsättningen. Hösten 2023 startade Järfälla gymnasium klasser med specialpedagogisk verksamhet med fokus på elever som har diagnos inom autismspektrumtillstånd. Undervisningen utförs i mindre grupper. Barn- och ungdomsförvaltningen har utrett förutsättningarna för dagens anpassade grundskola.

Upphandling

Krav om tillgänglighet ställs i relevanta upphandlingar. I exempelvis upphandling av personlig assistans har krav ställts om att utförarens lokaler ska vara tillgängliga för alla.

Bostad, byggd miljö och samhällsplanering

Ett verktyg för bedömning av sociala värden i samhällsbyggnadsprocessen har tagits fram, där tillgänglighetsperspektivet lyfts. En inventering av kommunens lekplatser har likväl genomförts utifrån ett tillgänglighetsperspektiv. Dessutom har riktlinjer tagits fram i syfte att säkerställa tillgängligheten vid nybyggnation. Bygg- och miljöförvaltningen anordnar även en tillgänglighetsdag årligen, där tjänstemän inom kommunen får prova på hur det är att ha en funktionsvariation, både i praktiken och i teorin.

Resor och transporter

Personer som inte kan resa med kollektiva färdmedel kan ansöka om färdtjänst och turbundna resor. Turbundna resor utförs i egenregi av Transportservice, vilket innebär att Järfällas dagliga verksamhet kan ha "egna" bilar från Transportservice. Detta möjliggör att personal kan hämta och lämna deltagare som har behov av kontinuitet för att resan ska fungera. Under året har ett flertal fordon som används i kommunens transportservice bytts ut, där de nya fordonen nu möter brukarnas behov på ett bättre sätt än tidigare.

Hälsa

Kommunen arbetar strategiskt med folkhälsofrågor för att främja god och jämlik hälsa. Utifrån medarbetarperspektivet följer kommunen gällande lagstiftning inom arbetsmiljöområdet, inklusive diskrimineringslagen. Äldre- och omsorgsnämnden har främjat hälsa inom socialpsykiatrin genom att belysa kost kopplat till hälsa. I utförandet av insatsen bostad med särskilt service ingår vid behov att ge stöd för olika former av social samvaro.

Individuellt stöd

På socialförvaltningen genomförs individuell biståndsbedömning. Delaktighet, självbestämmande och bemötande är fokusområden i uppföljningar som görs inom nämndernas verksamhetsområden. Verktuget Boet främjar enskildas inflytande, delaktighet och självbestämmande då den enskilde kan påverka planering och genomförande av insats.

Kultur och fritid

Ett särskilt fokus för kommunen är att öka tillgänglighet till kultur- och fritidsliv för personer med funktionsnedsättning. Anpassade aktiviteter erbjuds t.ex. nycirkus och prova på aktiviteter för personer med funktionsvariationer. En parasportdag har arrangerats i samarbete med föreningslivet. På Ung fritids mötesplatser bedrivs riktad verksamhet för personer med olika funktionsnedsättningar. Kommunens verksamheter ställer även krav på tillgänglighet när stöd betalas ut till kultur- och föreningslivet. Det utgår dubbelt aktivitetsstöd till föreningar som har separat verksamhet för personer med funktionsnedsättning.

Demokrati

Genom kommunens funktionsrättsråd sker samverkan med funktionsrättsorganisationer. Socialförvaltningen genomför årligen en brukarundersökning där enskilda kan tycka till om nämndernas verksamheter. Inom verksamheterna daglig verksamhet och bostad med särskild service finns frågeassistenter som kan stötta enskilda att svara på enkäten. Järfälla demokratiutveckling har arbetat med att öka målgruppens inflytande och delar av 250K, en medborgarbudget för unga, är riktad till unga med funktionsnedsättning.

Medvetenhet och bemötande

Servicecenter möter dagligen invånare och strävar efter att bemöta alla jämlikt och stötta utifrån individens behov. Servicecenters lokaler är anpassade så att det är enkelt att komma in och är möblerat utifrån ett tillgänglighetsperspektiv.

1.7.7 Uppföljning av kommunens interna kontroll

En internkontrollplan är avgörande för att säkerställa kvaliteten och identifiera förbättringsområden inom en organisation. Varje nämnd har sin egen plan som pekar ut områden som behöver granskas för att säkerställa kvalitet och effektivitet inom sitt ansvarsområde. En effektiv intern kontroll bidrar till att undvika oavsiktliga fel och felaktigheter genom att:

- Säkerställa ändamålsenlig och kostnadseffektiv verksamhet
- Följa lagar, regler och riktlinjer
- Säkerställa korrekt rapportering och informationshantering
- Upptäcka och åtgärda fel och brister i tid

Kommunstyrelsen har uppsiktsplikt över nämnders och kommunala bolags verksamhet. Utifrån uppsiktsplikten har området välfärdsbrott identifierats som ett gemensamt kontrollområde för 2023. Detta innebär att samtliga delar av organisationen ska genomföra kontroller i syfte att förhindra otillbörlig användning av kommunala medel för egen vinning och i syfte att säkerställa att skattemedel används korrekt för att upprätthålla förtroendet för välfärdssystemen.

Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för en tillfredsställande internkontroll. Nämnderna har följt sina planer och återrapporterat resultatet till kommunstyrelsen. Åtgärder har vidtagits baserat på utförda kontroller och kommunstyrelsens bedömning är att den interna kontrollen är tillfredsställande.

Välfärdsbrott

Under 2023 har ett program för att bekämpa välfärdsbrott utvecklats, vilket utgör en grundläggande ram för kommunens fortsatta systematiska arbete. Många nämnder hänvisar till detta arbete i sin interna kontroll. Socialnämnden, familjerättsnämnden och äldre- och omsorgsnämnden rapporterar också att kontroller av välfärdsbrott görs i samband med löpande uppföljning av deras verksamhet.

Kommunstyrelsen har vidtagit konkreta åtgärder för att kontrollera utbetalningar, inklusive kontroller av leverantörers skattemässiga status och varningar för bedrägerier. Fyra bluffakturor har stoppats och anmälts till varningslistan för bluffakturor.

Barn- och ungdomsnämnden kontrollerar att barn- eller elevpengar endast betalas ut till legitima mottagare. I likhet med övriga nämnder har även insatser skett för att säkerställa att personal är väl informerad om regler gällande mutor, jäv och oegentligheter.

Tekniska nämnden och miljö- och bygglovsnämnden har kartlagt risker för välfärdsbrott inom sina områden och kontrollerat att leverantörer och entreprenörer följer avtal. Inga avvikelser har upptäckts.

Övriga avvikelser

I övrigt rapporterar nämnderna att interna kontroller har genomförts enligt plan. Inga stora avvikelser har identifierats, men fortsatta kontroller och åtgärder planeras för 2024.

Socialnämnden, familjerättsnämnden och äldre- och omsorgsnämnden uppmärksammar risker kopplade till e-handel och avrop mot kommunens avtal samt avvikelser gällande information- och IT-säkerhet. Behov av samarbete med kommunstyrelseförvaltningen samt kompetensutvecklande insatser betonas. På grund av vakanser och arbetsanhopningar har dock åtgärder försenats. Fortsatt arbete kommer ske under 2024.

Kompetensnämnden har kontrollerat gymnasiets kostnadseffektivitet och efterlevnaden av den åtgärdsplan som beslutades i september 2021. Förvaltningen ser att förutsättningarna har förändrats, vilket leder till andra utmaningar för skolans ekonomi. Därför har åtgärdsplanen reviderats under hösten 2023. Nämnden har också säkerställt elektroniska körjournaler för alla fordon i syfte att öka effektiviteten vid användning och för att lättare kunna följa upp att fordon används på ett korrekt sätt. Inga avvikelser har påträffats vid uppföljning.

1.8 Ekonomiskt resultat och ekonomisk ställning

I följande avsnitt uppmärksammas och analyseras väsentliga delar av kommunens resultat- och balansräkningar. Årets resultat 2023 för kommunen är positivt och uppgår till 273,3 mnkr inklusive exploateringar om 142,7 mnkr. Jämförs utfallet med det budgeterade resultatet på 961,6 mnkr innebär det en negativ avvikelse på 688,3 mnkr.

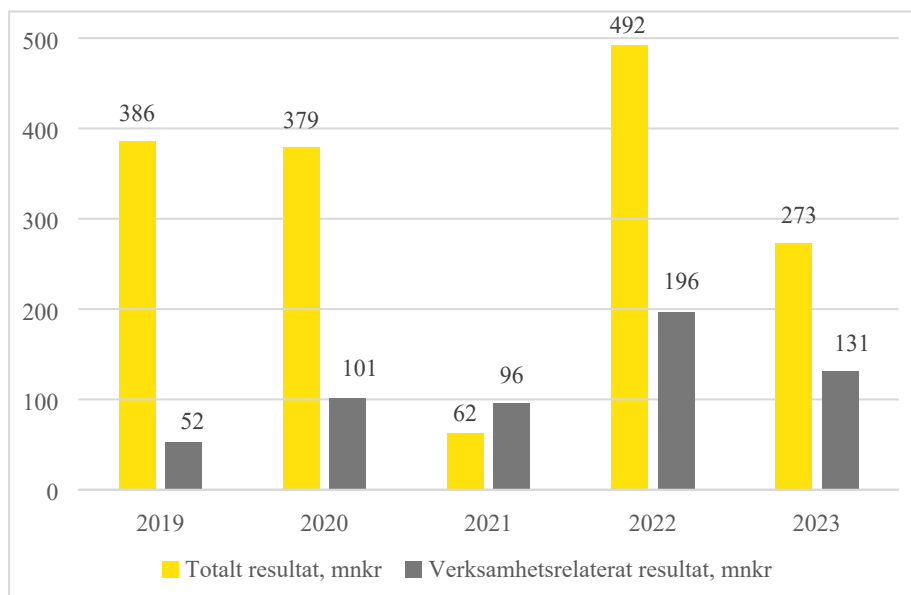
Avvikelsen förklaras till största delen av exploateringsresultatet som uppgår till 142,7 mnkr, vilket är en negativ avvikelse mot budget om 812,2 mnkr. Markintäkterna är betydligt lägre än budget, vilket beror på förseningar i flera projekt.

Det verksamhetsrelaterade resultatet, exklusive exploatering och extraordinära kostnader uppgår till 130,6 mnkr, att jämföra med det budgeterade resultatet om 6,7 mnkr. Det är en positiv avvikelse med 123,9 mnkr. Avvikelsen förklaras till största delen av högre intäkter än budget från skatter, generella statsbidrag och utjämning.

1.8.1 Resultatanalys

Totalt resultat är lågt 2023 jämfört med tidigare år, med undantag för 2021 där jämförelsen störs av en extraordinär post för tunnelbaneavtalet belastade resultatet med 532,1 mnkr. Det verksamhetsrelaterade resultatet står sig relativt starkt 2023 jämfört med tidigare år, undantaget 2022 års höga resultat.

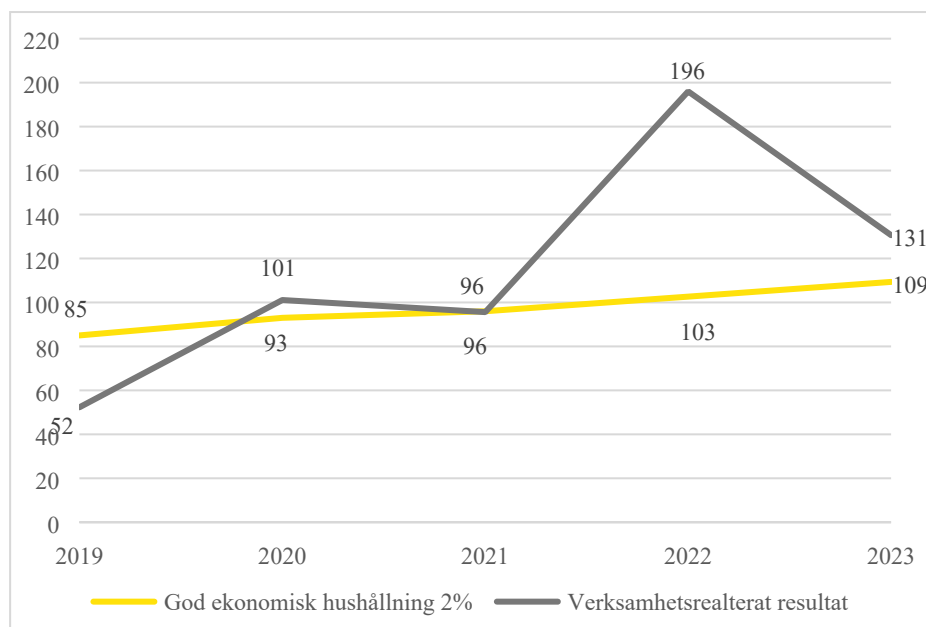
Diagram: Totalt resultat och verksamhetsrelaterat resultat 2019-2023.

Kommunfullmäktiges beslut om riktlinjer för god ekonomisk hushållning innebär att resultatet ska vara minst 1 % av skatteintäkterna samt sträva mot att resultatet ska överstiga 2 %. Måttet definieras som verksamhetsresultatet som andel av skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning. Årets verksamhetsrelaterade resultat på 130,6 mnkr motsvarar 2,4 %, vilket innebär att god ekonomisk hushållning uppnås. Det är dock en tydlig minskning

jämfört med föregående års 3,8 %. Resultatet överträffar årets budget på 0,1 %. Genomsnittet för de senaste fem åren uppgår till 2,4 %.

Diagram: Resultatutveckling över tid. Verksamhetsrelaterat resultat 2019 - 2023 i mnkr jämfört med resultat 2 %, nivån för god ekonomisk hushållning.

Resultatmålet ska långsiktigt säkra en god ekonomisk hushållning, hållbar ekonomi och verksamheternas fortlevnad. Överskottet bidrar till självfinansiering av kommande investeringar för att låneskulder och räntekostnader inte ska gröpa ur konsumtionsutrymmet för välfärdstjänsterna. Överskott i ekonomin är även viktiga för att kunna möta snabba förändringar i konjunkturen. Det är viktigt att resultatmålet i genomsnitt över tid uppnås även om undantag kan vara motiverade i en lågkonjunktur. För att skapa ett utrymme att vissa år redovisa resultat som understiger resultatmålet behöver kommunen under goda år ha resultat som överstiger resultatmålet.

De pandemirelaterade effekterna på ekonomin har påverkat resultaten åren 2020-2022 positivt med kraftigt ökade, delvis tillfälliga, statsbidrag och tillfälligt både högre men också lägre kostnader i olika verksamheter. Det har skett i kombination med en oväntat snabb återhämtning i skatteintäkterna. Dessa år är därför att beteckna som ekonomiskt goda år.

2023 har präglats av den inflationsdrivna konjunkturedgången och kraftigt ökade kostnader på bred front vilket inleddes redan 2021 med stigande energipriser. Inflationen har lett till stigande pensionskostnader och ett ökat tryck på löneökningar. Riksbankens penningpolitik för att motverka inflationen har lett till kraftigt stigande räntekostnader. Även om det i slutet av året finns positiva tecken på en vändning så kan det handla om flera år innan ekonomin åter är i ett jämviktsläge. Med detta som bakgrund vore det rimligt om 2023 års resultat var lågt. Därför är det förstås glädjande men också något överraskande med ett relativt högt

resultat för 2023. I Mål och budget 2024-2026 prognostiseras åren 2024 och 2025 att visa låga resultat för kommunen.

1.8.2 Årets resultat

Årets resultat är positivt och uppgår till 273,3 mnkr (2022: 492,1). Det innebär en negativ avvikelse mot budget på 688,3 mnkr och en minskning jämfört med 2022 med 218,8 mnkr eller 45 %.

Avvikelsen mot budget förklaras till största delen av exploateringsresultatet som uppgår till 142,7 mnkr (2022: 296,1), vilket är en negativ avvikelse på 812,2 mnkr och en minskning med 153,4 mnkr eller 52 % jämfört med 2022. Markintäkterna är betydligt lägre än budget, vilket beror på förseningar i flera projekt. Även exploateringskostnaderna är något lägre än budget.

Tabell: Resultaträkning. Utfall 2022 samt budget, utfall och budgetavvikelse 2023.

Resultaträkning, mnkr	Utfall 2022	Budget 2023	Utfall 2023	Budgetavvikelse 2023
Verksamhetens intäkter	1 746,7	3 319,3	1 449,3	-1 870,0
Verksamhetens kostnader	-5 887,3	-7 142,9	-6 029,6	1 113,4
Avskrivningar	-389,3	-343,7	-429,2	-85,5
Verksamhetens nettokostnader	-4 529,9	-4 167,3	-5 009,4	-842,1
Skatteintäkter	4 054,8	4 210,1	4 314,1	104,0
Generella statsbidrag och utjämning	1 077,3	1 061,4	1 153,2	91,8
<i>Summa skatteintäkter mm</i>	<i>5 132,1</i>	<i>5 271,5</i>	<i>5 467,4</i>	<i>195,8</i>
Verksamhetens resultat	602,2	1 104,2	457,9	-646,3
Finansiella intäkter	58,3	50,2	91,1	41,0
Finansiella kostnader	-168,4	-192,8	-275,8	-83,0
<i>Summa finansnetto</i>	<i>-110,1</i>	<i>-142,6</i>	<i>-184,7</i>	<i>-42,1</i>
Resultat efter finansiella poster	492,1	961,6	273,3	-688,3
Extraordinära poster	-	-	-	-
Årets resultat	492,1	961,6	273,3	-688,3
<i>varav exploateringsresultat</i>	<i>296,1</i>	<i>954,9</i>	<i>142,7</i>	<i>-812,2</i>
Årets resultat exkl exploatering och extraordinära poster	196,0	6,7	130,6	123,9
Resultat i % av skatteintäkter mm	3,8%	0,1%	2,4%	

Det verksamhetsrelaterade resultatet, exklusive exploatering och extraordinära kostnader uppgår till 130,6 mnkr (2022: 196,0 mnkr), att jämföra med det budgeterade resultatet om 6,7 mnkr. Det är en positiv avvikelse med 123,9 mnkr men en minskning med 65,4 mnkr eller 33 % jämfört med 2022. Avvikelsen förklaras till största delen av betydligt högre intäkter än

budget från skatter, generella statsbidrag och utjämning men som motverkas av högre finansiella kostnader, högre kommungemensamma kostnader och underskott på nämnderna.

En resultaträkning finns även under avsnittet *Finansiella rapporter* där den följer det format som lagstiftning och redovisningsrekommendationer kräver.

1.8.2.1 Verksamhetens intäkter

Verksamhetens intäkter minskade 2023 med 297,4 mnkr eller 17 % jämfört med 2022. Budget och utfall är inte fullt jämförbara med varandra, både avseende intäkter och kostnader, vilket förklaras av att budgeten även innehåller interna poster, men bortsett från dessa beror både förändringen och avvikelserna till största delen av exploateringsresultatet och minskade exploateringsintäkter. Andra intäktsposter ökar. Taxor och avgifter har ökat med 5,3 %. De riktade statsbidragen och andra bidrag har ökat med 20 % trots att flera bidrag försvunnit, t ex kompensationen för sjuklönekostnader och extratjänster. I årets intäktsförda riktade statsbidrag finns poster som är hänförliga till tidigare år. Försäljning av verksamhet, barn och elever från andra kommuner i Järfälla kommuns skolor, har ökat med 52 %.

1.8.2.2 Verksamhetens kostnader

Verksamhetens kostnader ökade med 142,3 mnkr eller 2,4 % jämfört med 2022.

Den allra största kostnadsposten lönekostnader inklusive arbetsgivaravgifter har ökat betydligt, 206 mnkr eller 8,4 %, vilket förklaras av verksamhetsövergångar till kommunal regi och höga löneökningar inom äldreomsorgen samt i allmänhet att kommunens organisation växer när kommunens befolkning växer. Köp av huvudverksamhet, främst skol- och förskoleplatser hos privata utförare eller andra kommuner, ökade med 2,1 %. Kostnaderna för förbrukningsmaterial främst livsmedel ökar kraftigt. Även bevakningskostnader, inhyrd personal och konsulter ökar betydligt under 2023.

Hyror och andra fastighets- och anläggningsrelaterade kostnader har minskat betydligt. Här ingår minskade elkostnader samt marksaneringar där den ökade avsättningen för Barkarbyfältet 2022 på 280 mnkr blir jämförelsestörande.

1.8.2.3 Avskrivningar

Avskrivningarna uppgår till 429,2 mnkr (2022: 389,3 mnkr). Avskrivningarna överstiger budgeten med 85,5 mnkr. Att ett antal hyresavtal nu omräknas till finansiell leasing har inte ingått i budgeten och förklarar 54 mnkr av avvikelserna mot budget. Resterande 31,5 mnkr förklaras av att storleken på aktiveringarna kraftigt underskattats i budgeten. Utfallet är en ökning med 39,9 mnkr eller 10,2 % jämfört med 2022. Det är en hög ökning och förklaras av den höga investeringstakten och ett antal aktiverade investeringar i slutet av året. Påverkan från finansiell leasing inkluderas både i 2022 och 2023 års utfall.

1.8.2.4 Verksamhetens nettokostnader

Verksamhetens intäkter och kostnader utgör tillsammans med avskrivningarna verksamhetens nettokostnader som 2023 uppgår till 5 009,4 mnkr (2022: 4 529,9 mnkr) ökade med 479,5 mnkr eller 10,6 % jämfört med 2022.

Verksamhetens nettokostnader kan också delas upp på nämndernas resultat, exploateringsresultat samt övrigt kommungemensamt. Exklusive exploatering ökar nettokostnaderna med 326,1 mnkr eller 6,8 %.

Tabell: Verksamhetens nettokostnader uppdelat på nämnder inklusive kommunbidrag, exploateringsresultat samt övrigt kommungemensamt. Utfall 2022 samt budget, utfall och budgetavvikelse 2023.

Indelning av verksamhetens nettokostnader	Utfall 2022	Budget 2023	Utfall 2023	Budgetavvikelse 2023
Nämnder inkl kommunbidrag	-4 715,4	-4 929,5	-4 932,7	-3,2
Exploateringsresultat	296,1	954,9	142,7	-812,2
Övrigt kommungemensamt	-110,6	-192,7	-219,4	-26,7
Verksamhetens nettokostnader	-4 529,9	-4 167,3	-5 009,4	-842,1

1.8.2.5 Kommunbidrag och nämndernas resultat

Den del av nämndernas finansiering som utgår från skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning är kommunbidraget. I övrigt kan nämnderna finansiera verksamheterna med t ex riktade statsbidrag, taxor och avgifter samt för tekniska nämnden interna och externa hyresintäkter. Kommunbidraget för 2023 fastslogs i Mål och budget 2023-2025 till 4 929,5 mnkr, en ökning med 186,8 mnkr eller 3,9 %. Till skillnad från tidigare år har inga justeringar av kommunbidraget gjorts under innevarande år.

En negativ avvikelse för nämnderna redovisas med -3,2 mnkr vilket kan jämföras med föregående års positiva avvikelse 71 mnkr (inklusive kommunbidragsjusteringar).

För detaljer om nämndernas resultat se separat avsnitt *Nämndernas verksamhetsberättelser i sammandrag*.

1.8.2.6 Övrigt kommungemensamt

Budget för kommungemensamma poster exklusive exploatering är netto en kostnad på 192,7 mnkr. Här ingår bland annat internränta, internt personalkostnadspålägg samt del av externa kostnader för pensioner och arbetsgivaravgifter. Utfallet är en kostnad på 219,4 mnkr (2022: 110,6 mnkr) vilket innebär en negativ avvikelse på 26,7 mnkr mot budget. Jämfört med föregående år har dessa kostnader ökat med 108,8 mnkr eller 98 %.

Avvikelsen mot budget förklaras av flera olika poster. En del av volymökningarna på nämnderna har budgeterats med en kommungemensam volympott om 40 mnkr, medan hela

utfallet av volymökningarna ligger på nämnderna. Utfallet för personalomkostnaderna är högre än budget vilket ger en positiv avvikelse om 22,4 mnkr eftersom det är en kostnad för nämnderna men en intäkt på kommungemensamt som i sin tur ska täcka kommunens kostnader för pensioner och arbetsgivaravgifter. Ökade pensionskostnader ger i sin tur en negativ avvikelse på 24,1 mnkr. Under övrigt kommungemensamt hamnar också de utrangeringar, rivningar, saneringar, förgäveskostnader och liknande som inte tas av nämnderna, vilket är merparten.

1.8.2.7 Skatteintäkter samt generella statsbidrag och utjämning

Den senaste skatteunderlagsprognosen redovisades av SKR i december och anger en nominell ökningstakt med 5,3 % under 2023.

Utfallet för skatteintäkter, generella bidrag och kommunalekonomisk utjämning 2023 uppgår till 5 467,4 mnkr (2022: 5 132,1 mnkr). Jämfört med budgeten, som baserades på beräkningar i oktober 2022, är det en positiv avvikelse på 195,8 mnkr. Jämfört med föregående år är det en ökning med 335,3 mnkr eller 6,5 %.

Avvikelsen förklaras till största delen av en ännu snabbare återhämtning efter pandemin i sysselsättning och arbetade timmar under 2022 och 2023, jämfört med tidigare bedömningar. Denna effekt resulterar i 129,5 mnkr högre skatteintäkter. Del av denna effekt kunde ses redan i decemberprognosen 2022 och har förstärkts ytterligare under 2023 års prognoser. I den sammanlagda förändringen mot budgeten ligger även att befolkningsutfallet per den 1 november 2022 blev 78 fler invånare än beräknat vilket gav 10,1 mnkr extra intäkter. Förbättrad LSS-utjämning förklarar 9,1 mnkr och övriga delar i utjämningsystemet står för en liten negativ avvikelse på 2,9 mnkr.

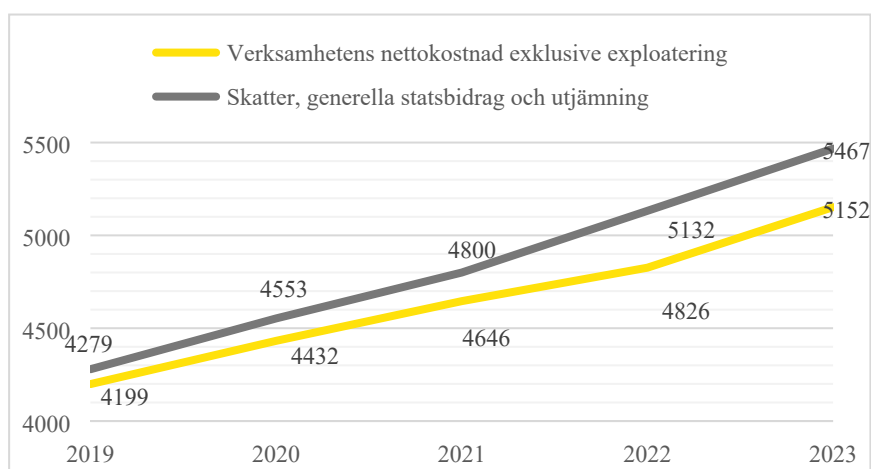
SKR betonar samtidigt att, trots att skatteunderlaget ökar i hög takt i nominella termer, är det stora bekymret inflationen, vilken successivt har visat sig i högre kostnader för kommunerna. Kommunalt prisindex PKV har i årets prognoser ökat och ligger i december 1,4 % över det antagande som kommunen gjorde i Mål och budget för 2023, det motsvarar ca 70 mnkr, beräknat exklusive pensioner. Totalt PKV inklusive pensioner uppgår till 5,9 % 2023. Real minskning av skatteunderlaget beräknas till ca -1,1 % för 2023.

Så kallade halvgenerella bidrag ingår i utfallet med 50,0 mnkr, men har inte budgeterats. Dessa statsbidrag har för berörda nämnder hanterats som riktade statsbidrag men där Rådet för kommunal redovisning (RKR) bedömer att dessa ska klassas som generella statsbidrag. Anledningen är att medlen får användas fritt då krav på motprestation inte har specificerats alternativt att återbetalningskrav inte föreligger om kraven inte skulle uppfyllas. De aktuella bidragen avser för äldre- och omsorgsnämnden *ökad bemanning av sjuksköterskor* och *minskad andel timanställda*, båda för äldreomsorgen, och uppgår till totalt 47,6 mnkr. För kommunstyrelsen gäller det bidraget *tillfälligt stöd med anledning av kriget i Ukraina* och uppgår till 2,4 mnkr. De halvgenerella bidragen blir en avvikelsepost både under skatteintäkter mm (positiv avvikelse) och på övrigt kommungemensamt (negativ avvikelse).

1.8.2.8 Verksamhetens resultat

Verksamhetens resultat är verksamhetens nettokostnader plus skatter, generella statsbidrag och utjämning och ska inte sammanblandas med verksamhetsrelaterat resultat. Verksamhetens resultat har minskat med 144,3 mnkr eller 24 % jämfört med 2022 och förklaras av att nettokostnaderna ökar snabbare än skatter, generella statsbidrag och utjämning. Exklusive exploateringar är det en ökning med 9,2 mnkr eller 3,0 %. Nettokostnaderna utgör 94,2 % av skatteintäkterna 2023 rensat för exploatering.

Diagram: Utveckling av verksamhetens nettokostnader, exklusive exploatering, jämfört med utveckling av skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning 2019 - 2023, i mnkr.

1.8.2.9 Finansnetto

De finansiella intäkterna uppgår till 91,2 mnkr och kostnaderna till -275,8 mnkr. Finansnettot uppgår således till -184,6 mnkr (2022: -110,1 mnkr), att jämföra med budget -142,6 mnkr.

De finansiella intäkterna avser främst aktieutdelning från Järfällahus AB 15,5 mnkr (varav värdeöverföring 10,0 mnkr), KPI-uppräknning av förskottering till staten gällande tunnelbaneavtalet 64,9 mnkr, intäkter från borgensavgifter på 5,5 mnkr och ränteintäkt på koncernkontot på 4,7 mnkr. Värdeöverföring från Järfällahus 10,0 mnkr avser bostadssociala och trygghetsskapande åtgärder.

De finansiella kostnaderna avser främst räntor på lån 90,1 mnkr, ränta på pensionsavsättning 60,6 mnkr, räntedel av finansiell leasing av nya simhallen 13,1 mnkr, räntedel av finansiell leasing fastigheter 11,5 mnkr, räntekostnad till Järfällahus 16,4 mnkr samt KPI-uppräknning för medfinansiering av tunnelbana till Barkarby 82,7 mnkr.

Kostnaden för låneräntor överstiger budget med 3,3 mnkr. Medeltalet för KPI steg med 8,5 % under 2023 jämfört med 2022 och påverkar starkt KPI-uppräknningen för medfinansiering av tunnelbanan. Nettot av KPI-uppräknningen (både förskotteringen och medfinansieringen KPI-uppräknas) överstiger budget med 5,3 mnkr.

Finansiell leasing av fastigheter inom förskola och äldreomsorg har börjat redovisas under 2023 och har bland annat medfört en finansiell kostnad på 11,5 mnkr.

1.8.2.10 Finansiell leasing

Ett finansiellt leasingavtal är ett leasingavtal där de ekonomiska risker och fördelar som förknippas med ägandet av ett objekt i allt väsentligt överförs från leasegivaren till leasetagaren.

I Järfälla kommun redovisas sedan 2018 den nya simhallen enligt reglerna för finansiell leasing, vilket innebär att anskaffningsvärdet (242 mnkr) redovisas på balansräkningens tillgångssida och även skrivs av under uppskattad nyttjandeperiod. På balansräkningens skuldsida återfinns den totala skulden till leasegivaren. Hela tanken med detta sätt att redovisa är att redovisning ska ske som om kommunen ägt objektet.

Under hösten 2023 har ett större antal hyresavtal avseende lokaler kartlagts och klassificerats som finansiell (28 avtal) eller operationell leasing. Det handlar främst om de lokaler som kommunen förhyr inom förskolan och äldreomsorgen. Effekterna i årsredovisningen 2023 för året 2023 blev att ett anskaffningsvärde på 872 mnkr redovisas i balansräkningen (efter avskrivningar 579 mnkr). Vidare redovisas en leasingkuld på 605 mnkr, negativ effekt på eget kapital 24 mnkr, avskrivningskostnader 54 mnkr, räntekostnader 11 mnkr och reducerade hyreskostnader 63 mnkr. Resultateffekten 2023 uppgår till en kostnad på 2 mnkr. Korrigering för effekterna av finansiell leasing har gjorts även på år 2022 i 2023 års årsredovisning.

1.8.2.11 Saneringar

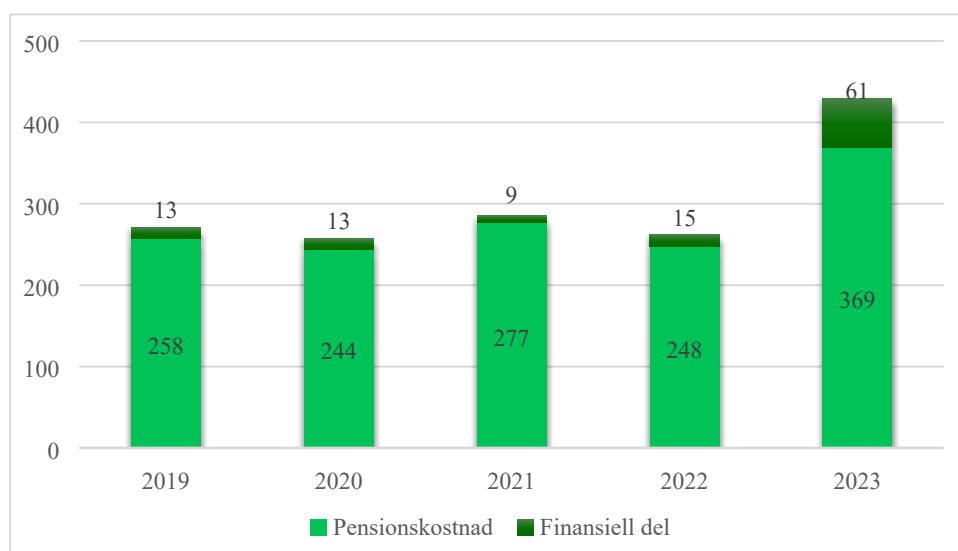
Det finns stora behov av att sanera mark i kommunen, mark som ska exploateras eller användas för andra ändamål. Avsättningar ska göras för framtida saneringsbehov. Vid årets ingång fanns det avsättningar för ett antal olika områden i kommunen uppgående till 449,8 mnkr. Under året har 10,1 mnkr av avsättningarna tagits i anspråk. Ytterligare 5,7 mnkr har använts till saneringar som inte varit kända och därför inte avsatta sedan tidigare. Under året har ytterligare 22,0 mnkr avsatts, vilket avser både nya områden och befintliga avsättningar/områden som har omvärderats. Total resultatpåverkan av saneringar uppgår därmed till 27,7 mnkr (2022: 296,1 mnkr), varav 26,5 mnkr på kommungemensamt och 1,2 mnkr inom exploatering. Vid årets utgång uppgick avsättningarna totalt till 461,7 mnkr. Den f d brandövningsplatsen intill Barkarby flygfält står för den största delen av avsättningarna, 367 mnkr, varav den större delen, 280 mnkr, avsattes föregående år.

1.8.2.12 Utrangeringar, rivningar, förgäveskostnader mm

Årets utrangeringar, rivningar och andra förgäveskostnader uppskattas till totalt 44 mnkr (2022: 69 mnkr). 15,2 mnkr belastar barn- och ungdomsnämnden, 10,3 mnkr kommunstyrelsen, 0,8 mnkr övriga nämnder samt 17,7 kommungemensamt.

1.8.2.13 Pensioner

Kommunens kostnader för pensioner uppgår 2023 till 429,7 mnkr (2022: 262,4 mnkr), en ökning med 167,3 mnkr eller 64 % jämfört med 2022. Den kraftiga ökningen beror på hög inflation och på ett nytt pensionsavtal. I detta ingår pensionsutbetalningar, löneskatt, finansiella kostnader samt förändring av pensionsavsättning. Den totala pensionskostnaden motsvarar 7,9 % av skatteintäkterna (2022: 5,1 %).

De totala pensionsförpliktelserna för kommunens anställda uppgick till 2 069,6 mnkr vid årets slut (2022: 1 914,8 mnkr), en ökning med 154,8 mnkr eller 8,1 %. Dessa redovisas dels som avsättning i balansräkningen, och dels som ansvarsförbindelse. Pensionsavsättningen i balansräkningen uppgår vid utgången av 2023 till 769,3 mnkr inklusive löneskatt (2022: 629,6 mnkr), vilket är en ökning med 139,7 mnkr eller 22 %. Ansvarsförbindelsen, den gamla pensionsskulden som intjänats före 1998, uppgår vid utgången av 2023 till 1 300,3 mnkr inklusive löneskatt (2022: 1285,2 mnkr), vilket är en ökning med 15,1 mnkr eller 1,2 %.

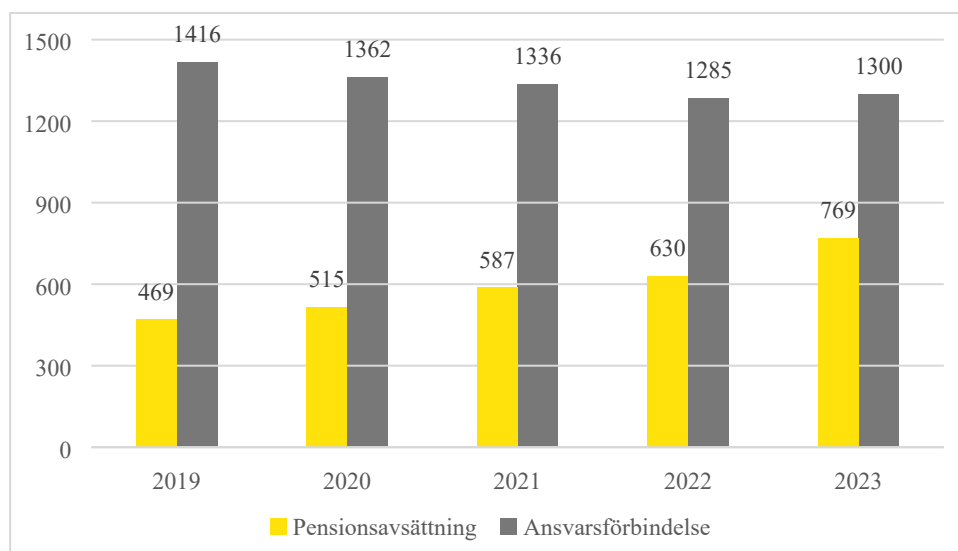
En del av pensionsavsättningen och ansvarsförbindelsen baseras på en förmånsbaserad pensionsförmån för vissa anställda. Den förmånsbaserade pensionen garanterar en viss pension som motsvarar en viss procent av slutlönen vid pensionsåldern. Enligt tidigare pensionsavtal ökade pensionsavsättningen över tid i takt med att allt fler anställda tjänar över brytgränsen 7,5 inkomstbasbelopp (46 438 kr per månad 2023). De anställda som tidigare har kvalificerat för det gamla förmånsbestämde avtalet har möjlighet att välja att ligga kvar med det avtalet. Med det nya pensionsavtalet kommer inte antalet anställda med denna avtalsform att öka. Avtalet har istället ersatts med ett helt avgiftsbaserat system som innebär en förbättring för en större andel av de anställda och redan från en låg nivå på pensionsintjänandet. Det nya avtalet bryter skulduppbyggnaden och innebär att pensionsavsättningen normalt inte kommer att öka lika mycket och på sikt helt betalas av. Det kommer främst vara inflationseffekter som eventuellt kan öka skulden.

Den gamla pensionsskulden, dvs ansvarsförbindelsen, som intjänats före 1998 minskar normalt sett varje år i takt med att en stor del av dessa pensioner betalas ut, dock kan år med hög inflation som 2023 utgöra ett undantag.

Konsolideringsgrad definieras som andel av pensionsförpliktelser som täcks av medel i stiftelse, försäkring eller egna förvaltade pensionsmedel. Konsolideringsgraden för Järfälla kommun uppgår till 0 %.

Kommunens kostnader för pensioner kommer fortsätta att öka kraftigt även under 2024 som en effekt av en hög inflationsnivå eftersom pensionerna är värdesäkrade.

Diagram: Pensionsavsättning och ansvarsförbindelse för pensioner i mnkr vid utgången av året, åren 2019-2023

1.8.2.14 Balansräkning

Balansomslutningen har under 2023 ökat med 961,4 mnkr (7,8 %), från 12 369 mnkr till 13 330,4 mnkr, vilket främst förklaras av materiella anläggningstillgångar till följd av hög investeringstakt.

1.8.2.15 Soliditet

Soliditeten mäter hur stor del av tillgångarna som finansieras med eget kapital och är det enskilt viktigaste måttet på den ekonomiska styrkan, betalningsförmågan, på lång sikt. En indikator för god ekonomisk hushållning är att soliditeten inklusive hela pensionsskulden ökar över tid.

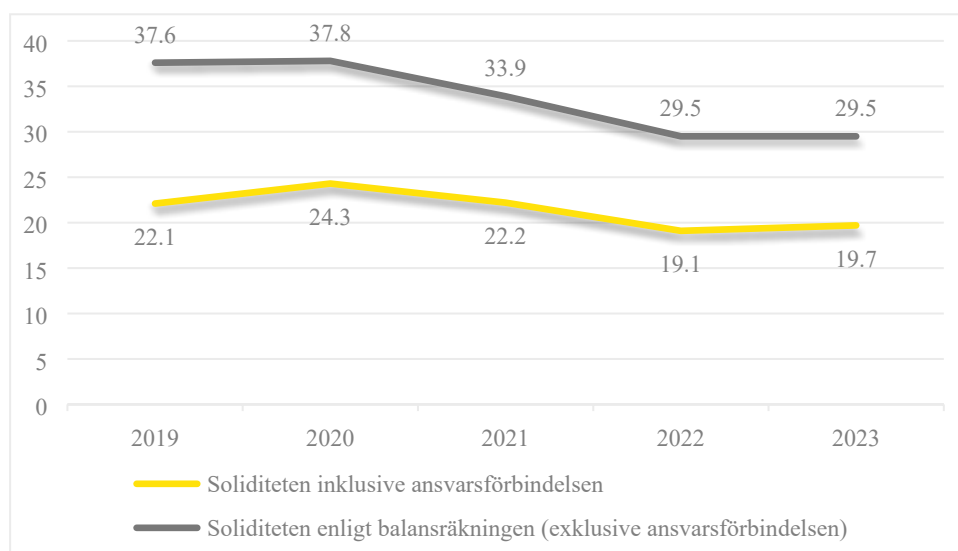
En väsentlig tillgångspost i balansräkningen, mark från staten som en del av Stockholmsöverenskommelsen, har i bokslutet för 2023 skrivits ned i sin helhet (med 691 mnkr) mot eget kapital. Anledningen är att skrivningen i avtalet med staten inte är civilrättsligt bindande för staten, även om marköverlåtelsen är mycket sannolik. Kriterierna

för tillgång i balansräkningen uppfylls alltså inte. Effekten på soliditeten 31 december 2023 av nedskrivningen blir en minskning med 4 % jämfört med om marköverlåtelsen hade ingått i balansräkningen. Redovisad soliditet för 31 december 2022 i årsredovisning 2022 uppgick till 24,7 %, vilket i årsredovisningen 2023 nu har reviderats ned till 19,1 % för samma tidpunkt.

Soliditeten per den 31 december 2023, med hela pensionsskulden inräknad, ökar från 19,1 % 2022 till 19,7 % 2023. Ökade investeringar (inklusive finansiell leasing) har medfört en ökad balansomslutning, och låneskulden har ökat med 10,2 % men resultatet inklusive exploateringsnettot 2023 är samtidigt tillräckligt starkt för att förbättra soliditeten något.

Soliditeten enligt balansräkningen (exklusive ansvarsförbindelsen för pensioner) är oförändrad på 29,5 % 2023.

Diagram: Soliditetsmåttin inklusive och exklusive ansvarsförbindelse för åren 2019-2023. Observera att bara åren 2022-2023 inkluderar effekterna av nedskrivningen av marken, vilket innebär att talen inte är fullt jämförbara över tid. Effekten av nedskrivningen uppskattas till en minskad soliditet med ca 4 procentenheter.

Som en jämförelse uppgick den genomsnittliga soliditeten i Stockholms län (2022) till 35 % inklusive samtliga pensionsåtaganden. Detta är en ökning från 2021 (33 %) och från 2020 (30 %). Järfällas soliditet ligger därmed en bra bit under våra grannkommuner i länet, vilket kan förklaras av en hög investeringstakt och låg självfinansieringsgrad för investeringarna under många år. Istället för att finansiera investeringarna med resultatöverskott har låneskulden ökat över tid. De allra flesta kommuner uppvisar en trend där soliditeten inklusive samtliga pensioner ökar över tid eftersom ansvarsförbindelsen normalt sett minskar varje år. Samtidigt är trenden att soliditeten enligt balansräkningen minskar något över tid. De två soliditetsmåttin kommer att konvergera den dagen som ansvarsförbindelsen är helt avbetald.

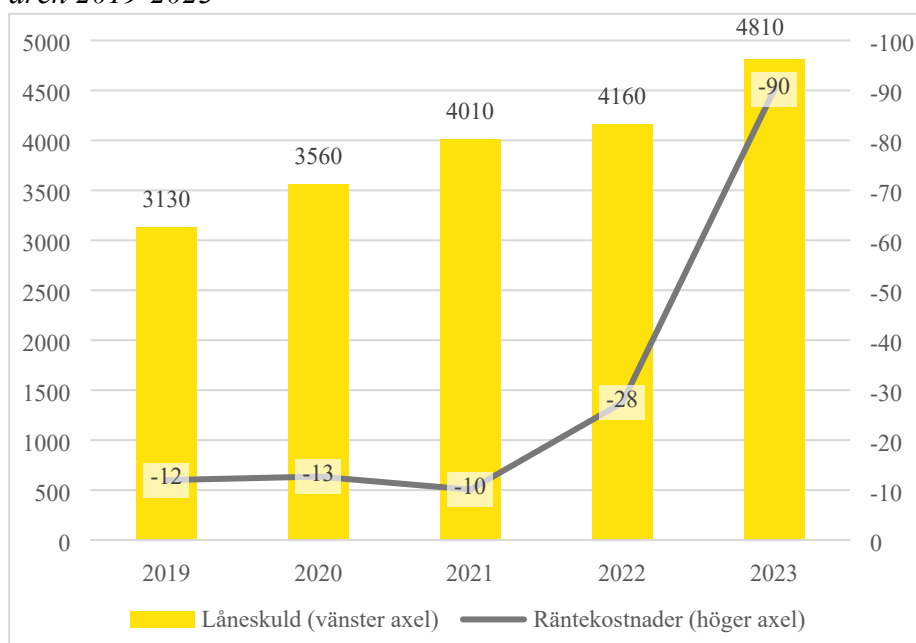
1.8.2.16 Låneskuld

Låneskulden har under året ökat med 650 mnkr från 4 160 till 4 810 mnkr. Anledningen till ökningen är att markintäkterna tillsammans med det verksamhetsrelaterade resultatet och avskrivningarna inte täcker finansieringsbehovet av investeringarna. Järfällahus AB:s höga likviditet i koncernkontosystemet under 2023 har till en del reducerat kommunens upplåningsbehov under året.

Den kortfristiga delen av låneskulden uppgår till 1 100 mnkr. Samtliga lån har tagits upp hos Kommuninvest. Kommuninvest har regelmässigt bäst räntevillkor, vilket påverkar möjligheterna till en jämnare fördelning mellan olika långivare. Kommuninvest har dock en stor spridning i sin upplåning vilket begränsar refinansieringsrisken. Omfattningen på lånen och nivån på räntekostnaderna för dessa är en av de viktigaste faktorerna för finansnettot. Räntenivåerna har legat på en hög nivå under 2023, vilket successivt påverkat kommunens finansnetto i takt med att befintliga lån med fast ränta förfallit.

Låneskuldens genomsnittliga kapitalbindningstid uppgår till 2,4 år (2022: 1,9 år), den genomsnittliga räntebindningstiden till 2,2 år (2022: 1,5 år) och den genomsnittliga räntan till 2,08 % (2022: 0,64 %). Investeringarna har likviditetsmässigt finansierats genom markförsäljningar och ökad upplåning. Låneskuldens utveckling under de närmaste åren beror till stor del på investeringsvolymen och på hur stor del av denna som egenfinansieras med hjälp av årets verksamhetsresultat, avskrivningar och exploateringsnetto.

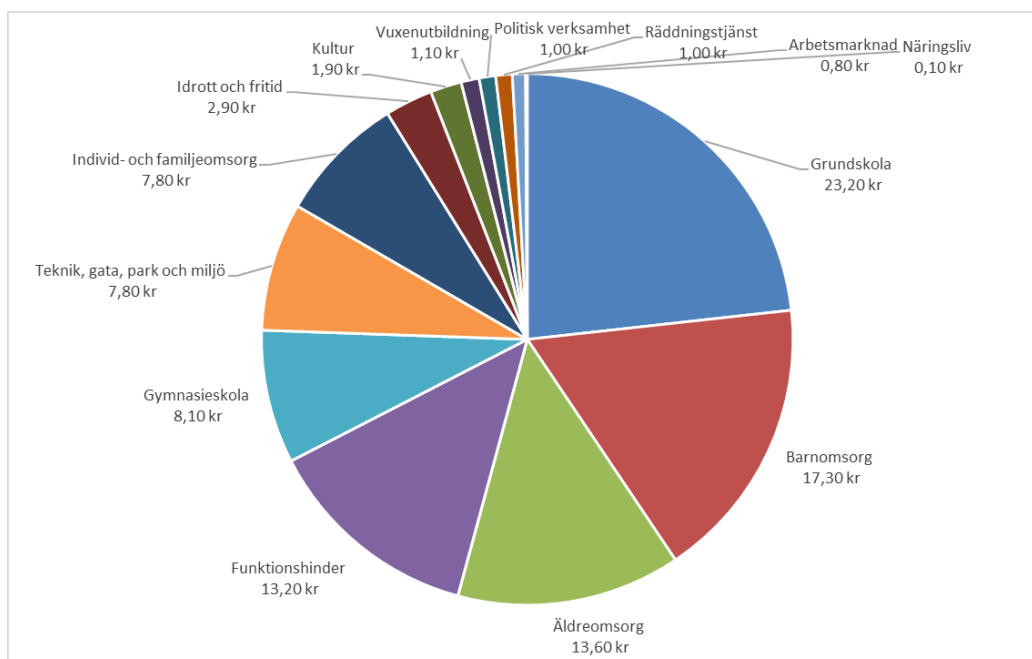
Diagram: Kommunens låneskuld i mnkr vid utgången av året samt räntekostnader på lånen åren 2019-2023

1.8.2.17 Hit gick skattepengarna

Grundskolan är den verksamhet som störst del av skattemedlen går till, nästan en fjärdedel av totala skattemedel. Utbildning och omsorg använder mer än fyra femtedelar av skattemedlen. Den politiska verksamheten, det vill säga främst arvoden till ledamöter i kommunfullmäktige, kommunstyrelse och nämnder samt partistöd, tilldelas en hundradel av skattemedlen.

Diagram: Så här användes 100 kronor i skatt år 2023

1.9 Balanskravsresultat

1.9.1 Balanskravet enligt kommunallagen

Enligt kommunallagen ska intäkterna vara större än kostnaderna, det så kallade balanskravet. Om ett underskott redovisas måste kommunen återställa detta inom tre år. Vid avstämning om balanskravet uppnås sker justeringar av resultatet i en balanskravsutredning.

Realisationsvinster från försäljningar av anläggningstillgångar ska som huvudregel räknas bort. En undantagsregel finns som anger att realisationsvinster och realisationsförluster som bedöms vara förenliga med god ekonomisk hushållning kan återföras. Från 2016 följer kommunen Rådet för Kommunal Redovisnings (RKR) vägledning *Redovisning av kommunal markexploatering*, vilket bland annat innebär att intäkter från markförsäljning inom exploateringsområden inte längre klassificeras som försäljning av anläggningstillgång/realisationsvinst, det innebär att justeringsposterna som regel varit relativt små sedan dess.

2023 är resultatet tillräckligt högt och realisationsvinster från försäljningar av anläggningstillgångar är så pass små att kommunen väljer att avstå från en bedömning om huruvida dessa är förenliga med god ekonomisk hushållning eller inte. För 2023 konstateras balanskravet vara uppfyllt. Kommunen har inte några tidigare redovisade underskott att återställa. Nedan återges en balanskravsutredning.

Tabell: Balanskravsresultat

Mnkr	Bokslut 2021	Bokslut 2022	Bokslut 2023
Årets resultat enligt resultaträkning	62,4	492,1	273,3
Avgår realisationsvinster från försäljning av anläggningstillgångar	-12,9	-	-0,3
Realisationsvinster enligt undantagsmöjlighet	-	-	-
Realisationsförluster enligt undantagsmöjlighet	-	-	-
Orealiserade vinster och förluster i värdepapper	-	-	-
Återföring av orealiserade vinster och förluster	-	-	-
Årets resultat efter balanskravsjusteringar	49,5	492,1	273,0
Reservering av medel till resultatutjämningsreserv	-	-	-
Användning av medel från resultatutjämningsreserv	-	-	-
Årets balanskravsresultat	49,5	492,1	273,0
Akkumulerat underskott kvar att återställa	-	-	-
Resultatutjämningsreserv efter reservering/användning	165,0	165,0	165,0

1.9.2 Resultatutjämningsreserv

Balanskravet har en nära koppling till resultatutjämningsreserven (RUR).

Kommunfullmäktige beslutade år 2015 om *riktlinjer för god ekonomisk hushållning* där hantering av resultatutjämningsreserv ingår. Om årets resultat relativt balanskravet, justerat för jämförelsestörande poster, överstiger 1 % av summan av skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning får reservering göras till en resultatutjämningsreserv. Kommunen avsatte 165 mnkr till reserven i samband med 2014 års bokslut. Reservens specificeras som en särskild post i det egna kapitalet.

Medel ur reserven får användas för att täcka ett negativt balanskravsresultat. Det får ske de år skatteunderlaget understiger den genomsnittliga utvecklingen de senaste tio åren i riket. Ingen användning av medel från reserven har någonsin behövt ske, varför den vid ingången av 2023 uppgick till 165 mnkr. Eftersom balanskravsresultatet är positivt 2023 är det inte aktuellt att använda medel från reserven, varför den även vid utgången av 2023 uppgår till 165 mnkr.

I och med förändringar i kommunallagen avskaffas resultatutjämningsreserven från och med 2024, vilket innebär att inga ytterligare reserveringar av medel till reserven kommer att kunna göras. Under en övergångsperiod på tio år är det fortsatt tillåtet att använda medel från reserven under förutsättning av riktlinjerna följs. Har reserven inte använts, senast i samband med 2033 års bokslut, upphör öronmärkningen av det egna kapitalet.

Resultatutjämningsreserven ersätts med en ny resultatreserv som tekniskt liknar resultatutjämningsreserven men som tillåts ha ett friare regelverk utan koppling till skatteunderlagets utveckling. Reservens kommer därmed kunna utjämna över- och underskott mellan åren oaktat konjunkturläget.

1.10 Väsentliga personalförhållanden

1.10.1 Kompetensförsörjning

Järfälla kommun står likt andra kommuner inför en stor kompetensutmaning. Den största utmaningen ligger i att färre ska ta hand om fler när befolkningsdemografin skiftar och vi får en större andel äldre samtidigt som antalet i arbetsför ålder blir färre. Det är därför viktigt att attrahera ny kompetens och samtidigt behålla den kompetens som redan finns i organisationen, ha en god och sund arbetsmiljö och goda arbetsvillkor. Därför har inriktningsmålet ”Järfälla kommun ska vara en given arbetsgivare för nya och befintliga medarbetare” inom perspektivet attraktiv arbetsgivare. Inriktningsmålet och sammankopplade nämndmål följs upp i avsnittet ”Uppföljning av mål och uppdrag”.

Under året har projektet ”Attraktiv arbetsgivare” påbörjats. Syftet är att bygga ett starkt arbetsgivarvarumärke. Den kommunövergripande kompetensförsörjningsplanen som belyser strategiska viktiga områden har uppdaterats. Ledarförsörjning är ett av områdena. Under hösten lanserades ledarskapsmodellen *Ledstjärnan*, vilken lyfter fram egenskaper som en framgångsrik ledare har utifrån ett transformerande ledarskap.

1.10.1.1 Insatser för kompetensutveckling

Förvaltningarna har arbetat med olika typer av insatser, exempelvis fortbildning för förskollärare och äldreomsorgslyftet där vårdbiträden haft möjlighet att studera till sjuksköterska. Även kommunens tre akademier har pågått under året. Medarbetarakademin riktar sig till medarbetare som vill arbeta med sin egen utveckling, men också bidra till arbetsplatsens och organisationens utveckling. Arbetsledarakademin vänder sig till de ledare som inte är chefer, men som har en arbetsledande funktion. Ledarskapsakademin är till för potentiella nya chefer/ledare och deltagarna väljs ut genom rekommendationer, intervjuer och tester. Alla tre akademier genomförs i samarbete med andra kommuner.

1.10.1.2 Hälsöfrämjande arbetsliv

Förlängningen av projektet Hälsöfrämjande arbetsliv, som drivits med finansiering av Europeiska socialfonden, avslutades i mars 2023. Projektet har varit framgångsrikt och merparten av Järfällas chefer och medarbetare har deltagit i insatser som syftat till att skapa hälsosamma arbetsplatser där psykisk ohälsa och sjukfrånvaro minskar samtidigt som det systematiska arbetsmiljöarbetet stärks. Projektet blev nominerat som finalist i Swedish Learning Awards i kategorin ”Årets kompetensinsats”.

1.10.1.3 Höjning av friskvårdsbidrag

Friskvårdsbidraget höjdes vid årsskiftet 2022/2023 från 1500 kronor till 3000 kronor. Höjningen har resulterat i att nyttjandegraden av friskvårdsbidraget har stigit från 29 % till 64 % år 2023. Nyckeltalsinstitutet skriver i sin branschsammanställning om Svenskt arbetsliv 2023 att när ungefär 4 av 5 medarbetare i en organisation nyttjar friskvårdsbidraget så kan det påverka medarbetare hälsa positivt, något som Järfälla kommun är på god väg att nå upp till.

1.10.2 Lönestatistik

Personalpolicyn innefattar kommunens riktlinjer för lönesättning. Lönen är individuell och differentierad och ska avspegla ansvar, kompetens samt uppnådda mål och resultat. Den lönekartläggning som görs årligen ger en helhetsbild av lönestrukturen inom kommunen och kan ligga till grund för särskilda satsningar eller prioriteringar vid löneöversyn.

Tabell: Lönestatistik, jämförelse mellan könen

Lönestatistik	2021	2022	2023
Kvinnor, medianlön	35050	35850	37044
Män, medianlön	33507	33000	37022
Totalt, medianlön	34700	35200	37117
Kvinnors lön i % av mäns lön, medellön	98,9	99,7	99,7

Urval: Avser löner per december, endast tillsvidareanställda

Kvinnors medellön fortsätter att ligga lägre än mäns och 2023 blev skillnaden marginellt större. Kvinnor befinner sig oftare i grupper av befattningar som generellt har lägre lön, exempelvis barnskötare och undersköterskor.

1.10.3 Personalstruktur

Antalet anställda i Järfälla kommun fortsätter att öka med cirka 200 tillsvidareanställda om året. Expansionen för med sig uppstart av nya verksamheter samtidigt som befintliga verksamheter utökas. Detta medför att fler medarbetare anställs. Den största ökningen står äldre- och omsorgsnämnden för då flera vård- och omsorgsboenden tagits över i egen regi.

Tabell: Antal tillsvidareanställda fördelat på kön och ålder

Antal tillsvidareanställda medarbetare	2021	2022	2023
Samtliga, alla åldrar	3853	4065	4274
Åldersgruppen 34 år eller yngre	700	736	767
Åldersgruppen 35-54 år	2108	2236	2336
Åldersgruppen 55 år eller äldre	1045	1093	1171
<i>varav åldersgruppen 65 år eller äldre</i>	<i>90</i>	<i>109</i>	<i>127</i>
Kvinnor, alla åldrar	2947	3112	3277
Åldersgruppen 34 år eller yngre	516	535	554
Åldersgruppen 35-54 år	1653	1765	1843
Åldersgruppen 55 år eller äldre	778	812	880
<i>varav åldersgruppen 65 år eller äldre</i>	<i>59</i>	<i>72</i>	<i>84</i>
Män, alla åldrar	906	953	997
Åldersgruppen 34 år eller yngre	184	201	213
Åldersgruppen 35-54 år	455	471	493
Åldersgruppen 55 år eller äldre	267	281	291
<i>varav åldersgruppen 65 år eller äldre</i>	<i>31</i>	<i>37</i>	<i>43</i>

Urval: Alla tillsvidareanställda

Järfälla kommun fortsätter att vara en starkt kvinnodominerad arbetsplats precis som andra kommuner, 77 % av alla tillsvidareanställda är kvinnor. Ett uppmärksammat område i kompetensförsörjningsplanen är att rekrytera bredare och på det sättet få till en jämnare könsfördelning i kommunens verksamheter. Det gäller både att få in fler män i kvinnodominerande yrken, som barnskötare och undersköterskor, och att få in fler kvinnor i mansdominerande yrken, som anläggningsarbetare och fordonsförare.

Allt fler väljer att stanna kvar i sysselsättning efter 65 års ålder. Mellan 2022 och 2023 ökade antalet tillsvidareanställda som var över 65 med 18 personer. Samma trend syns bland timanställda medarbetare där 140 personer var över 65 år 2023. Dessa personer återfinns till största del i de förvaltningar som har störst kompetensutmaningar. Att behålla dessa medarbetares kompetens i kommunens verksamheter är avgörande för att lyckas med kompetensförsörjningen.

1.10.3.1 Anställningsförhållanden hel- respektive deltid

Andelen heltidsarbetare fortsätter att öka. Det är framförallt inom äldre- och omsorgsnämndens verksamheter som den största ökningen heltidsanställda skett sedan arbetet för heltid som norm påbörjades. Det är ungefär lika stor andel kvinnor och män som arbetar heltid, 86 % kvinnor respektive 87 % män.

Tabell: Andel månadsavlönade hel- eller deltidsanställda

Anställningsförhållanden hel-/deltid i %	2021	2022	2023
Andel månadsavlönade heltid	83,2	85,7	87,5
Andel månadsavlönade deltid 75-99%	11,3	8,8	8,2
Andel månadsavlönade deltid 1-74%	5,8	5,7	5,4

Urval: Månadsavlönade

1.10.4 Personalomsättning

Både andelen nya tillsvidareanställda och personalomsättningen i kommunen har minskat något jämfört med tidigare år. Andelen nya tillsvidareanställda ligger dock på en hög nivå jämfört med 2021 vilket kan förklaras av verksamheter som övergått till egen regi inom äldreomsorgen.

Tabell: Andel nya och avgångna tillsvidareanställda.

Personalomsättning	2021	2022	2023
Nya tillsvidareanställda, andel i %	5,4	10,1	9,8
Personalomsättning det vill säga avgångna tillsvidareanställda, andel i %	9,7	12,0	11,3
varav pension, andel i %	1,8	2,0	1,7
Antal medarbetare som avgått med pension före 65 års ålder	16	14	17

Urval: Tillsvidareanställda

1.10.5 Arbetsmiljö

Området täcker ohälsa, sjukfrånvaro, arbetsskador och det systematiskt arbetsmiljöarbetet.

1.10.5.1 Sjukfrånvaro

Det är marginella skillnader i den totala sjukfrånvarostatistiken jämfört med åren innan. Korttidssjukfrånvaron är något lägre än föregående år. Långtidssjukfrånvaron har däremot ökat något och ligger 2023 på höge nivå än innan pandemin.

Samtliga förvaltningar arbetar med tidig upptäckt av ohälsa bland annat genom det omtankessamtal som ska genomföras när en medarbetare varit sjuk vid tre tillfällen på ett halvår, när chef upptäcker signaler på ohälsa eller när medarbetaren själv signalerar ohälsa.

Skillnaden mellan könen och mellan de olika åldersgrupperna är som tidigare år, kvinnor har högre andel sjukfrånvaro än män och högst sjukfrånvaro har åldersgruppen 50 år eller äldre.

Tabell: Sjukfrånvaro

Sjukfrånvaro	2021	2022	2023
Total sjukfrånvaro i % av arbetad tid, alla anställda	6,8	6,9	6,8
Korttidssjukfrånvaro (dag 1-14)	3,7	3,8	3,3
Långtidssjukfrånvaro (15 dgr eller mer)	3,1	3,1	3,6
Kvinnor	7,5	7,4	7,5
Män	5,0	5,4	5,0
Åldersgruppen 29 år eller yngre	6,5	5,9	5,8
Åldersgruppen 30-49 år	6,2	6,0	6,1
Åldersgruppen 50 år eller äldre	7,7	8,3	8,0
Total långtidssjukfrånvaro av total sjukfrånvaro (59 dagar eller mer)	32,9	31,5	38,3
Kvinnor	33,6	32,0	39,1
Män	30,0	29,3	34,5

Urval: Alla anställningsformer, inklusive timanställda

1.10.5.2 Arbetsskador och tillbud

I augusti 2023 genomfördes ett antal förändringar i systemstödet där rapporteringen av arbetsskador och tillbud sker. Förändringen innebar dels tillägg av nya funktioner samt åtgärder för att öka användarvänligheten i systemet. Under året har flera förvaltningar haft informationsinsatser om vikten av att rapportera arbetsskador och tillbud.

Tabell: Antal arbetsskador och tillbud

Arbetsskador och tillbud	2021	2022	2023
Tillbud	365	414	450
Arbetsskador	744	950	677

År 2023 rapporterades totalt sett 237 färre händelser än 2022. 2023 rapporterades inga händelser med orsak smittämnen/Covid 19 jämfört med 163 stycken 2022, detta förklarar en stor del av minskningen. Av alla rapporterade arbetsskador 2023 var 143 stycken kopplade till hot och våld. I Järfälla kommuns digitala system för systematiskt arbetsmiljöarbete finns checklistor för att kartlägga risker gällande hot och våld på arbetsplatsen och en uppdaterad rutin med tillhörande stödmaterial publicerades under hösten.

1.10.5.3 Uppföljning systematiskt arbetsmiljöarbete

Varje år genomförs en årlig uppföljning av det systematiska arbetsmiljöarbetet (SAM) och arbetet med lika rättigheter och möjligheter i arbetslivet (LROM). 2023 års uppföljning skickades ut till 227 chefer och 123 av dem, 54 %, gjorde uppföljningen inom given tidsram. Insatser för att få en högre svarsfrekvens på den årliga uppföljningen är planerade för 2024.

I uppföljningarna har cheferna identifierat risker som sedan genererat ett antal åtgärder som planeras att vidtas under 2024. Majoriteten av åtgärderna handlar om att på olika sätt genomföra informationsinsatser eller utbildningar.

Åtgärder, årlig uppföljning av SAM och LROM	Antal åtgärder
Medarbetarna har tillräckliga och aktuella kunskaper om hur de ska agera vid brand/utrymning. — <i>Informationsinsatser om utrymningsplatser, genomföra utbildningar och övningar kopplade till brandutrymning.</i>	18
Alla arbetsskador och tillbud är rapporterade i Stella. — <i>Informationsinsatser och påminna medarbetare om att rapportera skador och tillbud.</i>	13
Medarbetarna har tillräckliga och aktuella kunskaper om de förvaltningsövergripande målen för organisatorisk och social arbetsmiljö, samt vilka åtgärder som ska vidtas för att uppnå målen. — <i>Informationsinsatser om vilka de förvaltningsövergripande målen är.</i>	13

1.11 Förväntad utveckling

I avsnittet nedan sammanfattas kommunens utmaningar och möjligheter på ett par års sikt. I avsnittet *Nämndernas verksamhetsberättelser i sammandrag* sammanfattas även en framåtblick för varje nämnds verksamhet.

1.11.1 Mål och budget 2024 - 2026

Inbromsningen i samhällsekonomin kom att prägla arbetet med kommunens budget även inför 2024. För att kommunen och dess invånare inte ska drabbas av kortsiktiga nedskärningar inom välfärdstjänsterna sågs det som motiverat med en fortsatt låg nivå på det budgeterade resultatet. Resultatet i lagd budget uppgår till 0,1 mnkr eller 0,0 % av skatter, utjämning och generella bidrag för 2024. Samtidigt fattades även beslut om höjd kommunalskatt med 25 öre från 18,99 till 19,24 kr per hundralapp för 2024. Även 2025 förväntades enligt preliminär plan i Mål och budget 2024-2026 en nollbudget. Det är ansvarsfullt att den offentliga sektorn inte förstärker effekten av konjunkturedgången och agerar på ett sätt som riskerar att förvärra situationen på arbetsmarknaden. 2026 uppgår resultatet i planen till 100 mnkr eller 1,6 %. I budgeten ligger ett effektiviseringsbeting på cirka 2,8 % 2024, 1,5 % 2025 och 1 % 2026. Minst 1 % effektivisering årligen i genomsnitt för hela kommunen är också det som PwC framhåller i sin långsiktiga finansiella analys för att kunna hantera att kostnaderna ökar fortare än intäkterna. Kommunbidraget till nämnderna ökar ändå med 275 mnkr eller 5,6 % för 2024.

I inriktningsbeslutet inför Mål och budget 2025-2027 planeras dock för en höjning av resultatet till 1 % redan 2025.

1.11.2 God ekonomisk hushållning

För att framåt klara en god ekonomisk hushållning i kommunen krävs en återgång till högre resultatnivåer när konjunkturen och kommunens ekonomi tillåter. Anpassningar av kostnaderna till de ekonomiska förutsättningarna avseende skatteintäkter och utjämningssystem behöver ske löpande.

Kommunens beslutade riktlinjer för god ekonomisk hushållning från 2015 har följande formulering: *Årets resultat ska vara positivt, nivån fastställs i samband med beslut om budget. Utgångspunkten bör vara att årets resultat ska vara minst 1 procent av summan av skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning samt att sträva mot att resultatet ska överstiga 2 procent av detsamma.*

Enligt preliminära beräkningar i Mål och budget är det inte möjligt att nå 2 % i resultat under överskådlig tid om inte fortsatta effektiviseringar sker. God ekonomisk hushållning och ordning och reda i ekonomin är en förutsättning för att klara en långsiktig och hållbar finansiering av det växande Järfälla såväl som att hantera konjunktursvängningarna.

1.11.3 Järfälla växer

Järfälla har både utmaningar och möjligheter som en av landets kommuner med störst tillväxt. Tack vare stadsutvecklingen i Barkarbystaden och både tunnelbana och fjärrtågsstation år

2027 förväntas befolkningen växa kraftigt. Ett stort intresse finns från en mängd olika aktörer att delta i utvecklingen av området som på sikt ska inrymma 30 000 invånare. En förutsättning för bostadsbyggande är utbyggd kommunal infrastruktur och service vilket innebär höga investeringsnivåer.

Exploateringsintäkterna ska användas för de investeringar som kopplas till expansionen. De ökade skatteintäkterna som kommer genom en ökad befolkning ska i teorin finansiera ökade driftskostnader för fler invånare och i synnerhet barn, unga och äldre i de kommunala verksamheterna.

Utmaningar och risker är bland annat de höga nyproduktionskostnaderna för fastigheter och lokaler, inklusive extern inhyrning och tillfälligt vikande efterfrågan till följd av konjunktur nedgången. Ännu högre kostnader för byggmaterial och entreprenader i produktionen i kombination med högre levnadsomkostnader för potentiella köpare innebär att utbud och efterfrågan på bostäder förskjuts till följd av konjunktur nedgången. Förseningar i tidplaner och genomförande innebär risk att en ännu större del av markintäkterna flyttas fram i tiden. Om tidslappet mellan kommunens investeringsutgifter och markintäkter ökar, ökar lånen för kommunen samtidigt som Riksbankens styrränta har nått rekordnivå, vilket blir en hävstångseffekt på räntekostnaderna. Utmaningar på finansieringssidan urgröper utrymmet för kommunens kärnverksamheter.

God flexibilitet och följsamhet i utvecklingen, till exempel genom att ständigt anpassa investeringstakten, är en nyckelfaktor för att lyckas hushålla med kommunens resurser. God ekonomisk hushållning och ordning och reda i ekonomin är en förutsättning för att klara en långsiktig och hållbar finansiering av det växande Järfälla såväl som att hantera konjunktursvängningarna.

Kopplat till utbyggnaden av kommunen finns behov av marksaneringar på flera håll, främst i Barkarbystaden där avsättningen för brandövningsplatsen innebär ett steg framåt för inte minst en ansvarsfull ekonomisk hantering. Men även idrottsområdet i Jakobsberg kommer att behöva hanteras framöver.

Intresset för att utveckla fastigheter i Järfälla bedöms som fortsatt starkt på lång sikt. Men i och med de förändrade förutsättningarna för bostadsbyggandet är det oklart hur olika byggaktörer kommer att agera i närtid. Detta gör det svårt att ta fram en tillförlitlig befolkningsprognos då prognosen för bostadsbyggandet är avgörande. Befolkningsprognosen ligger till grund för planering av skatteintäkter, förskolor, skolor och annan kommunal verksamhet. Uppförande av nya lokaler har långa ledtider och projekt som syftar till att möta prognostiserade behov om 3-5 år behöver initieras idag. Situationen skapar ett mycket osäkert planeringsunderlag.

1.11.4 Konjunktoren

Sverige och kommunsektorn står på kort sikt inför tuffa ekonomiska utmaningar med osäker inflationsutveckling och risk för real minskning av skatteunderlaget även 2024.

Återhållsamhet, värdering av nyttan och hårda prioriteringar är viktigt för att upprätthålla kostnadskontroll. Det är viktigt att kostnadsminskningarna styrs, dels dit de minst påverkar välfärden till kommuninvånarna och dels så att de inte riskerar förstärka de negativa effekterna av konjunkturedgången.

Medarbetarnas avtalade pensioner räknas också upp med inflationen. Dels är pensionskostnadsökningarna mycket höga, dels går de inte att påverka. För att få bukt med inflationen har Riksbanken höjt räntan kraftigt, vilket i sin tur påverkar kommunen med höga och stigande räntekostnader i takt med att bundna lån ska omsättas. Här är Järfälla kommun för närvarande extra utsatt med relativt hög och snabbt ökande låneskuld även om ökningen på sikt kan plana ut i takt med exploateringsintäkterna.

1.11.5 Demografin

Även på längre sikt, när lågkonjunkturen passerat, finns fortsatta ekonomiska utmaningar. Den demografiska utvecklingen ökar kostnadstrycket i förhållande till skatteintäkternas utveckling när andelen barn, unga och äldre ökar snabbare än befolkningen i arbetsför ålder. Det ställer krav på prioriteringar, fokus på lagstadgade grunduppdrag och effektiva verksamheter.

Kopplat till den demografiska utvecklingen är en utmaning för kommunen på sikt också att klara kompetensförsörjningen. Även om det skulle finnas ekonomiska medel att anställa all personal som behövs i verksamheterna utifrån dagens personaltäthet så kommer det inte att finnas tillgång på arbetskraft i den omfattningen. En beräkning gjord av SKR visar att sammanlagd efterfrågan på arbetskraft från kommuner, regioner, näringsliv och staten, inte minst försvaret, det närmaste decenniet ökar nästan dubbelt så mycket jämfört med det antal personer som arbetskraften ökar under samma period totalt i riket. Konkurrensen om medarbetarna kommer att bli tuff och alla sektorer behöver hitta digitala och tekniska lösningar så att välfärden kan upprätthållas med mindre personella resurser.

Befolkningsprognosen visar att Järfällas försörjningskvot är och utvecklas gynnsammare än andra kommuners. Det innebär inte någon fördel kommunalekonomiskt eftersom utjämnningssystemen gör att det är rikets försörjningskvot som har betydelse för varje kommuns ekonomiska förutsättningar. Däremot kan det vara en fördel avseende kompetensförsörjningen eftersom tillgången på arbetskraft i Järfälla därmed är bättre än på många andra håll.

Det kommunala utjämnningssystemet är under utredning och mycket pekar på att Järfälla hör till den grupp kommuner som inte kommer att gynnas av förändringarna i systemet.

1.11.6 Järfällahus AB

En stor utmaning för Järfällahus AB är att stora delar av bolagets fastighetsbestånd byggdes under 60-, 70- och 80-talen. Merparten av fastigheterna har installationer som passerat sin tekniska livslängd. Uppskattningsvis är 3100 lägenheter i behov av stambyte i ett första skede. Uppdateringen av underhållsplanen visar på ett behov av att växla upp renoveringstakten under de närmaste åren för att säkerställa värdet och brukbarheten på fastigheterna. Det

kommer innebära en enorm ekonomisk utmaning för bolaget som utan andra åtgärder kommer att behöva öka låneskulden drastiskt vilket leder till sjunkande soliditet och sjunkande resultatnivåer när hyrorna inte tillåts öka i motsvarande takt. Renoveringsprogrammet är högt prioriterat för bolaget och förväntas påbörjas 2024. Frågan är om det är realistiskt att Järfällahus i det läget även ska kunna bidra till nyproduktion av bostäder. Andra kommunala bostadsbolag som har ett stort bestånd av lägenheter från miljonprogrammet har i flera fall påbörjat renoveringarna för minst tio år sedan och kombinerat sina renoveringar med försäljning av en del av det befintliga beståndet för att på så sätt finansiera renoveringen av den återstående delen.

1.11.7 Krisberedskap och säkerhet

Med anledning av kriget i Ukraina har det säkerhetspolitiska läget förändrats för Sverige och i omvärlden. Ett behov av stärkt krisberedning på lokal nivå har uppmärksammats. Vidare kommer Sveriges inträde i NATO och regeringens tydliga ambitioner med Sveriges totalförsvarsuppbyggnad att påverka kommunens arbete för att stärka det civila försvaret. IT-säkerheten är ständigt en närvarande fråga i takt med att samhället digitaliseras och har även uppmärksammats som säkerhetspolitiskt viktigt med ökad risk för spioneri och cyberattacker. Även här har kommunen en viktig roll att fylla för att skydda sin verksamhet och sina invånare.

1.12 Nämndernas verksamhetsberättelser i sammandrag

I följande avsnitt presenteras delar ur kommunstyrelsens och nämndernas verksamhetsberättelser. Nedan visas en sammanställning av nämndernas resultat.

Tabell: Styrelsens och nämndernas resultat, i mnkr och andel av omslutningen, kommunbidrag samt resultatet föregående år.

Nämndernas avvikelser*	Resultat 2022, mnkr	Kommunbidrag 2023, mnkr	Resultat 2023, mnkr	Resultat 2023, %**
Kommunstyrelsen	9,3	329,1	30,5	6,6%
Barn- och ungdomsnämnden	59,6	1 887,8	-33,8	-1,5%
Kompetensnämnden	-13,0	492,1	-0,4	-0,1%
Kultur-, demokrati- och fritidsnämnden	10,1	244,5	9,5	3,5%
Socialnämnden	7,6	377,2	-6,4	-1,3%
Äldre- och omsorgsnämnden	0,3	1 300,4	22,8	1,5%
Familjerättsnämnden	0,4	5,9	0,1	1,2%
Tekniska nämnden, skattefinansierat	-7,3	278,8	-20,3	-2,0%
Tekniska nämnden, VA	0,0	0,0	-4,3	-2,5%
Tekniska nämnden, Avfall	2,4	0,0	0,0	0,0%
Miljö- och bygglovsnämnden	1,5	13,6	-0,8	-2,3%
Summa	70,9	4 929,4	-3,2	0,0%

* samtliga nämnder har nollbudget, det vill säga intäkter och kostnader är lika stora när kommunbidraget inkluderas

** andel av omslutningen, det vill säga summa intäkter (inkluderat kommunbidrag) men exkluderat nämndinterna poster

Totalt avviker nämnderna negativt från budget med -3,2 mnkr, inkluderat lämnade kommunbidrag till nämnderna på 4 929,4 mnkr.

Den största kostnadsposten är personalkostnaderna och det har befarats att inflationen kan komma att driva upp krav och förväntningar på en högre löneutvecklingstakt än vi har sett de senaste åren. Överenskommelsen med Kommunal från april innebar löneökningar på 4,1 % för deras medlemmar vilket är en betydligt högre nivå än kommunen har räknat med i budgeten vilket inneburit en belastning på ekonomin. Nämnderna redovisar underskott bland annat pga ökade volymer och kapitaltjänstkostnader som man tidigare år blivit kompenserade för i kommunbidraget, antingen i beslutad budget eller genom justering under året, det innebär att åren inte är fullt jämförbara. Nämnderna har på plussidan högre intäkter för statsbidrag än budget. I årets intäktsförda riktade statsbidrag finns poster som är hänförliga till tidigare år.

1.12.1 Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen har ett ansvar för kommunens samlade utveckling och ekonomiska ställning och svarar gentemot kommunfullmäktige. Dess övergripande ansvarsområden handlar framför allt om styrning, ledning och samordning, men också om att skapa goda förutsättningar för andra nämnder att tillgodose olika typer av kärnuppdrag inom välfärden. I kommunstyrelsens uppdrag ingår även uppsiktsplikt över övriga nämnder och kommunala bolagen.

Kommunstyrelsen ansvarar också för processområden med koppling till exempelvis kommunikation, HR, övergripande fysisk planering, lokalförsörjning, digitalisering, innovation och IT. Ansvar finns också för ekonomisk förvaltning, upphandling, informationshantering samt samordning av Agenda 2030. Vidare finns ansvar för övergripande trygghets- och säkerhetsarbete samt med krisberedskap, civilt försvar och säkerhetsskydd.

Kommunstyrelsen är också krisledningsnämnd. Antal anställda uppgick i december 2023 till 216 personer.

1.12.1.1 Viktiga händelser

Det svaga konjunkturläget har fört med sig tuffa avvägningar och nödvändiga prioriteringar i verksamhetsplaneringen och budgetarbetet. Konjunkturen har även påverkat kommunens samhällsbyggnadsprocess, genom ökade byggkostnader och minskad efterfrågan på bostäder. Projekt har skjutits fram i tiden och byggproduktionen i pågående projekt har tagit längre tid än vanligt. Under sommaren sade Region Stockholm upp avtalet med en av entreprenörerna som arbetar med utbyggnaden av tunnelbanan till kommunen, vilket medför en försening av tunnelbanan. Under hösten kom även besked om att Saab, som är en av Järfällas största arbetsgivare, väljer att flytta verksamhet från Järfälla till Solna. Flytten planeras ske i slutet av 2025.

Riksdagen och regeringen har beslutat att planeringen för det civila försvaret ska återupptas. Kommunen spelar en viktig roll och måste ha beredskap för att förhållanden snabbt kan förändras. Med anledning av detta har Järfälla kommun under 2023 genomfört aktiviteter för att bättre rusta kommunen.

Åtgärder inom IT- och informationssäkerhet har genomförts. Kommunen har nu en SOC-tjänst (Security Operations Center). Funktionen för en SOC är att övervaka, upptäcka, undersöka och ta hand om cyberhot, dygnet runt. Flera allvarliga incidenter har med hjälp av detta undvikits.

En ny lag som ger kommunerna ansvar för brottsförebyggande arbete trädde i kraft 2023. Enligt den nya lagen ska kommunerna ta fram en lägesbild över brottsligheten och utifrån denna ta ställning till behovet av åtgärder och besluta om en åtgärdsplan. Kommunerna ska

också ta visst ansvar för samordningen av det lokala brottsförebyggande arbetet och inrätta en samordningsfunktion (vilket har gjorts i Järfälla).

I början av 2023 lanserades en så kallad chatbot på webbplatsen Jarfalla.se, en digital servicehandläggare som svarar på de digitala besökarnas frågor. Med hjälp av AI lär sig boten och blir hela tiden bättre på att svara. Statistik visar att den löser allt fler ärenden.

Järfällas miljöarbete ligger fortsatt i framkant och enligt tidningen Aktuell Hållbarhets ranking är Järfälla Sveriges tredje bästa miljökommun och bäst av alla i Stockholmsregionen.

1.12.1.2 Ekonomiskt resultat

Resultatet för 2023 är ett överskott om 30,5 mnkr.

Intäkter, främst ersättning från Migrationsverket avseende extrakostnader för Ukraina samt intäkter till IT-avdelningen från Järfällahus AB, avviker positivt. Samtidigt avviker kostnaderna också positivt. Det är bl a lägre personalkostnader inom flera avdelningar tack vare vakanser.

Överskott redovisas inom flera avdelningar, men främst inom förvaltningsledning där budgeten för utredningsmedel inte har förbrukats. Överskott redovisas inom trygghet och säkerhet trots att kostnader för bevakningstjänster blivit högre än budgeterat, tack vare den högre ersättningen från Migrationsverket. HR-avdelningen lämnar överskott tack vare högre intäkter än budgeterat från ESF-projektet Hälsöfrämjande arbetsliv. Även samhällsbyggnad lämnar ett överskott, till följd av vakanser och högre debitering till projekt. IT-avdelningen, i sin tur, redovisar ett underskott vilket beror på utrangering av gammal utrustning.

1.12.1.3 Framåtblick

En ny vision för Järfälla kommer att tas upp för beslut i kommunfullmäktige under 2024. Visionen ska synliggöra kommunens gemensamma och långsiktiga målbild för framtiden. Arbetet med att implementera visionen och göra den ledande för styrningen av kommunen, kommer att involvera samtliga förvaltningar och nämnder.

Ytterligare ett utvecklingsarbete som pågår i kommunen, och som kommunstyrelsen har ett uppdrag om att förverkliga, handlar om att stärka samordningen av gemensamma funktioner inom kommunorganisationen. Detta i syfte att skapa en mer effektiv, ändamålsenlig och sammanhållen organisation. Det kan handla om att samla gemensamma resurser där det finns kvalitets- och effektivitetsvinster, men kan också handla om att förankra en gemensam kultur samt utveckla gemensamma arbetssätt.

Det samhällsekonomiska läget innebär många osäkerheter framöver och det finns ett fortsatt behov av prioriteringar för att hålla nere kostnader och uppnå en god ekonomi både på kort och lång sikt. En viktig del i detta är att ytterligare utveckla den långsiktiga finansiella analysen samt utveckla investeringsstyrningen.

Den kommunala organisationen behöver prioritera och stärka sitt säkerhetsarbete under en lång tid framöver. Det innefattar hela hotskalan inom internt säkerhetsarbete, krisberedskap och höjd beredskap. Cybersäkerhet är ett område som ständigt behöver bevakas och utvecklas i takt med digitaliseringen. Ett svenskt medlemskap i NATO kommer sannolikt innebära ytterligare krav om att utveckla det civila försvaret och krisberedskapen.

Det är ingen nyhet att kommunen står inför kompetensutmaningar och att kompetensförsörjning är ett nyckelområde för att säkerställa kvalitet i välfärden framgent. Att behålla medarbetare är därför av yttersta vikt. Under kommande år ligger fokus på att stärka ledarskapet i kommunen, implementera en strategisk kompetensförsörjningsplan, stärka arbetsgivarvarumärket samt ta fram en gemensam rekryteringsprocess.

1.12.2 Barn- och ungdomsnämnden

Nämnden ansvarar för förskola, fritidshem, förskoleklass, grundskola och grundsärskola. Nämnden ansvarar även för annan pedagogisk verksamhet, såsom öppen förskola, pedagogisk omsorg och öppen fritidsverksamhet. Antalet anställda uppgår till 2 230 personer. En betydande del av nämndens verksamhet utförs av externa utförare.

1.12.2.1 Viktiga händelser

Under 2023 har barn- och ungdomsförvaltningen genomfört en stor omorganisation. Syftet är att åstadkomma ett mer verksamhetsnära stöd som kan bidra till ökad kvalitet. En övergripande barn- och elevhälsoplan har upprättats, vilken ämnar ge en tydlighet i elevhälsoarbetet samt skapa en större likvärdighet enheterna.

Under läsåret 2022/2023 har Järfälla kommuns betygsresultat för årskurs 9 förbättrats inom samtliga områden. Järfälla kommuns resultat ligger över det genomsnittliga för riket, men under det genomsnittliga i länet.

Under hösten har några av de socioekonomiskt tyngre skolenheterna gått med i ett skolnätverk tillsammans med Stockholm stad och Upplands-Bro. Nätverket drivs av Stockholms Universitet och Skolverket. Samarbetet kommer pågå under tre år och möjliggör för erfarenhetsutbyte och kunskap om arbetssätt i områden med socioekonomiska utmaningar.

I mars 2023 fattade respektive nämnd beslut om en ny SAMBU-överenskommelse för tiden 2023 - 2026 samt en kompletterande våldspreventiv plan med uppföljningsbara mål. Ett tillägg avseende samverkan för de minsta barnen, 0 - 5 år, infördes i överenskommelsen.

Förvaltningen har tagit fram utbildningsmaterial för att hantera PDV-händelser i skolmiljö (PDV står för pågående dödligt våld). Utbildning är genomförd för chefer och högstadieskolornas personal. En app som är ett stöd i kommunikation i krissituationer, har samtidigt implementerats på förvaltningens skolor.

Under 2023 har nybyggda Ålstaskolan i Barkarbystaden slagit upp sina portar för förskolebarn och skolelever och verksamheten är nu i full gång.

1.12.2.2 Ekonomiskt resultat

Resultatet för 2023 är ett underskott om -33,8 mnkr. Resultatet fördelar sig på myndighet -43,7 mnkr och egen regi +10 mnkr.

Fördelat på verksamheter redovisar skola och förskola underskott om -23,6 mnkr respektive -17,5 mnkr. Fritidshem lämnar ett överskott på +5,8 mnkr och övrigt +1,5 mnkr.

Högre statsbidrag innebär att intäkterna avviker positivt. På kostnadssidan finns negativa avvikelser för köp av verksamhet och övriga kostnader och en positiv avvikelse för lokaler.

Inom myndighetsdelens -43,7 mnkr förklaras en del av avvikelsen av att antalet barn och elever är fler än budgeterat. Volymunderskottet uppskattas till sammanlagt -16,6 mnkr

avseende pengersättningar. Ökningen i pengersättning uppgår till 3 % jämfört med föregående år. Förskola har fler barn än budget och därmed volymunderskott medan övriga verksamheter har färre elever och volymöverskott. Ytterligare -15,2 mnkr av avvikelserna förklaras av rivningar och utrangeringar av förskolor och skolor som belastar nämnden. Ytterligare orsak till myndighetsdelens underskott är högre genomsnittskostnader än budgeterat. Det rör sig om högre tilläggsbelopp och övriga ersättningar, totalt ca -20 mnkr över budget. Ökningen uppgår till 12 % jämfört med föregående år. Den höga ökningstakten innebär att det finns anledning att titta närmare på orsaker och möjliga åtgärder för att få kontroll över kostnadsutvecklingen framåt.

Egen regis resultat på +10,0 mnkr fördelas på skola -0,7 mnkr, förskola +4,2 mnkr, fritidshem +2,8 mnkr och övrigt +3,7 mnkr. Trots lägre volymer än budgeterat har man tack vare lägre personalkostnader och ökade riktade statsbidrag klarat en ekonomi i balans. Tack vare att Ålstaskolan blev klar tidigare än planerat har avveckling av paviljonger även resulterat i att lokalkostnaderna blivit lägre än budget.

1.12.2.3 Framåtblick

För att barn- och ungdomsnämndens mål ska nås behöver det systematiska kvalitetsarbetet utvecklas. Uppföljningen av elevers kunskapsresultat ska systematiseras och löpa som en röd tråd genom alla årskurser. Undervisningen i förskolan ska ges mer utrymme i kvalitetsarbetet, i syfte att tydliggöra att barns lärande och utveckling börjar redan i förskolan.

Undervisningens kvalitet ska stå i centrum i alla verksamheter och kommer vara tema för fortsatt fortbildning.

För att stärka likvärdigheten lyfter rektorer i socioekonomiskt utsatta områden vikten av att kunna få stöd av huvudman utifrån sina särskilda förutsättningar. Nya arbetsformer för riktade stödsatser till enheter med stora utmaningar och låga resultat behöver utvecklas. Enheterna behöver få stöd med analys av resultat, uppföljning och att identifiera åtgärder som motsvarar enhetens behov.

Omorganisationen ska följas upp och rektorer ska utbildas om att leda elevhälsoarbete. Elevhälsans uppdrag att främja, och undanröja hinder för, elevers utveckling och lärande ska vara i fokus. För att möta behovet av en god ekonomisk hushållning på kort och lång sikt kommer nämnden arbeta för att en ökad andel av resurserna används till kärnuppdraget, det vill säga utbildning, och att befintliga lokaler används så effektivt som möjligt.

Kommunens expansion och barn- och ungdomsnämndens planering av antalet nya förskole- och skolplatser är fortsatt en stor och komplex fråga och samarbetet med bygg- och miljöförvaltningen och kommunstyrelseförvaltningen fortsätter att utvecklas i syfte att säkra upp att kostnadseffektiva platser i förskola och skola finns på plats i tid.

1.12.2.4 Volymer inom förskola, fritidshem och grundskola

Volymmer - förskola och pedagogisk omsorg 1-5 år	Bokslut 2021	Bokslut 2022	Bokslut 2023
Antal barn	4 740	4 769	4 764
- varav i egna verksamheter	3 268	3 267	3 267
Andel inskrivna barn i %	90,5%	95,3%	95,3%
Bruttokostnad kr per barn	147 448	146 747	153 353
Avgiftsfinansiering i %	7,3%	7,0%	7,7%

Volymmer - fritidshem och pedagogisk omsorg 6-9 år	Bokslut 2021	Bokslut 2022	Bokslut 2023
Antal barn	3 895	4 018	4 034
- varav i egna verksamheter	3 569	3 699	3 709
Andel inskrivna barn i %	92,4%	92,6%	92,8%
Bruttokostnad kr per barn	53 890	53 170	53 593
Avgiftsfinansiering i %	15,1%	16,1%	16,4%

Volymmer - förskoleklass, grundskola och grundsärskola	Bokslut 2021	Bokslut 2022	Bokslut 2023
Antal elever	10 541	10 672	10 895
- varav i egna verksamheter	8 357	8 483	8 559
Antal särskoleelever	106	118	126
- varav i egna verksamheter	90	103	114
Bruttokostnad kr per elev	106 306	107 641	109 565

1.12.3 Kompetensnämnden

Kompetensnämnden ansvarar för den del av kommunens utbildning inom det offentliga skolväsendet som bildar gymnasieskolan. Nämnden ansvarar även för den kommunala vuxenutbildningen, KomTek samt studie- och yrkesvägledning med kommunens aktivitetsansvar. Nämnden är även kommunens arbetslöshetsnämnd, bland annat med ansvar för kommunens arbetsmarknadsinsatser. Antal anställda uppgår till 242 personer. En stor del av nämndens verksamhet utförs av externa utförare.

1.12.3.1 Viktiga händelser

Under året har kompetensnämnden etablerat sina nya nämndmål för mandatperioden och genomfört en första uppföljning. Uppföljningen bekräftar att nämnden har valt att prioritera rätt områden, och speciellt i fråga om studieresultat inom nämndens skolformer finns stora utmaningar kopplat till sjunkande resultat inom vuxenutbildningen och gymnasiet. Nämndens analys pekar på att dessa utmaningar sätts i relation till elevernas närvaro, livssituation och i förlängningen även läget på arbetsmarknaden. Åtgärder för att vända utvecklingen har initierats i verksamheterna, och det finns indikationer på att dessa har börjat nå verkan.

Arbetsförmedlingens statistik visar att arbetslösheten har ökat under andra halvåret 2023. Orsaken bedöms främst vara att lågkonjunkturen nu har börjat påverka arbetsmarknaden och regeringens prognos är att arbetslösheten under de närmsta åren kommer att öka.

Under året har kompetensnämnden fortsatt att utveckla sin samverkan med socialnämnden, i syfte att förbättra insatserna för att fler Järfällabor ska bli självförsörjande. EVA-samarbetet (Ekonomiskt bistånd, Vuxenutbildning och Arbetsmarknadsinsatser) bygger på analyser av målgruppen och de insatser som genomförts under perioden 2019 - 2022. Ett förslag till framtida organisering, processer, rutiner, metoder och arbetssätt presenterades under sommaren 2023. Under hösten 2023 påbörjades arbetet med prioriterade målgrupper, som i ett första skede är ensamhushåll med barn.

En satsning på sommarjobb har genomförts med start år 2023. Totalt sommarjobbade 969 ungdomar 2023, vilket kan jämföras med 380 ungdomar år 2022.

1.12.3.2 Ekonomiskt resultat

Resultatet för 2023 är ett underskott om -0,4 mnkr.

Resultatet fördelar sig på myndighet +3,4 mnkr och egen regi -3,8 mnkr. Fördelat på verksamheter är resultatet för gymnasieskolan -9,7 mnkr, vuxenutbildningen +6,0 mnkr, arbetsmarknad +4,3 mnkr samt ledning, verksamhetsstöd och övrigt -1,0 mnkr.

Intäkterna, främst tack vare riktade statsbidrag, är högre än budget. Kostnaderna är också högre än budget, medan personalkostnaderna är lägre än köp av verksamhet och övriga kostnader högre.

Myndighetsdelens överskott +3,4 mnkr återfinns i huvudsak inom vuxenutbildningen, mer specifikt gymnasievux, tack vare högre statlig finansiering än budgeterat. Ett mindre underskott avser gymnasieskolan och beror dels på högre snittkostnad per elev pga av att fler elever valt dyrare program vilket ger ca -7,6 mnkr medan totalt antal elever är lägre än budget vilket innebär ett volymöverskott på ca +7,2 mnkr.

Kommunal regis underskott, -3,8 mnkr, avser till största del Järfälla gymnasium, -8,7 mnkr. Liksom tidigare är det låga volymer i förhållande till höga lokalkostnader som orsakar underskottet. Åtgärdsplanen för ekonomi i balans har fokus på att öka antalet elever som söker till Järfälla gymnasium. Järfälla lärcentrum (vuxenutbildningen i kommunal regi) lämnar ett litet överskott på +0,2 mnkr och har därmed stärkt resultatet jämfört med senaste prognosen. Inom verksamheten redovisar gymnasievux underskott och SFI överskott. Arbetsmarknad lämnar överskott på +4,6 mnkr.

1.12.3.3 Framåtblick

I februari 2024 informerade Arbetsförmedlingen om ett nytt beslut, som innebär att arbetsgivare med stöd inte får vidareplacera anställda till annan arbetsgivare. Beslutet får långtgående konsekvenser för Järfälla kommuns arbetsmarknadsverksamhet, eftersom ungefär hälften av kommunens arbetsmarknadsinsatser idag bedrivs hos arbetsgivare utanför kommunorganisationen, men med Järfälla kommun som arbetsgivare. Detta upplägg omöjliggörs av det nya beslutet. Det är fortfarande oklart om Arbetsmarknadsenhetens insatser inom andra nämnder än kompetensnämnden berörs, beroende på om kommunens olika nämnder kommer att betraktas som olika arbetsgivare. Järfälla kommun står nu inför utmaningen att omforma arbetsmarknadsverksamheten utifrån de nya förutsättningarna.

Riksdagen har beslutat om ändringar i skollagen. Lagen kommer att ställa krav på att kommuner samverkar och väger in arbetsmarknadens behov när utbildningar inom gymnasieskolan och gymnasial vuxenutbildning planeras, dimensioneras och erbjuds. Järfälla kommun har redan idag en omfattande samverkan med andra kommuner i Stockholms län och Håbo kommun, men utifrån reformen kan denna samverkan ändå behöva utvecklas.

Järfälla gymnasium har de senaste åren haft en utmaning att klara en ekonomi i balans. Detta är i synnerhet relaterat till höga lokalkostnader för nybyggda lokaler i Bas Barkarby. Skolan har följt den åtgärdsplan som beslutades i september 2021. Nämnden ser dock att förutsättningarna har förändrats, med nya utmaningar för skolans ekonomi, och åtgärdsplanen reviderades därför i november 2023.

1.12.3.4 Volymer inom gymnasium och vuxenutbildning

Volymer – gymnasium	Bokslut 2021	Bokslut	
Antal elever gymnasieskola	3 170		
- varav egen regi	482		
- varav i annan kommun	1 149		
- varav i fristående skola	1 539		
Antal elever anpassad gymnasieskola	39	38	40
- varav egen regi	4	5	7
- varav i annan kommun	13	10	9
- varav i fristående skola	22	23	24

Volymer - vuxenutbildning	Bokslut 2021	Bokslut 2022	Bokslut 2023
Grundläggande vuxenutbildning	284	285	304
Gymnasial vuxenutbildning	840	676	674
Särskild utbildning för vuxna (SUFV)	26	24	25
Svenska för invandrare (SFI)	793	569	518

1.12.4 Kultur-, demokrati- och fritidsnämnden

Nämnden har ansvar för bibliotek, idrott och fritid, fritidsgårdar, kultur, kulturskola samt kommunens demokratiutveckling, barnrättsfrågor och samordning för finskt förvaltningsområde. Antalet anställda uppgår till 158 personer.

1.12.4.1 Viktiga händelser

Under 2023 har ett stort antal aktiviteter genomförts riktade mot barn och unga i kommunens socioekonomiskt svagare områden. Nämndens verksamheter har även lyckats engagera fler personer med funktionsnedsättning i kultur- och fritidslivet. I förhållande till målgruppen äldre har aktiviteter bland annat erbjudits på kommunens äldreboenden. Genom stöd och dialog har även föreningslivet uppmuntrats att tillhandahålla aktiviteter för målgruppen.

Parallellt med detta har nämnden utvecklat och utökat stödet till föreningslivet. Riktlinjerna för föreningsstöd har reviderats och stöd till öppen verksamhet har antagits.

Förvaltningen har vidare tagit fram en övergripande anläggningsrapport för långsiktig behovsplanering av verksamhetslokaler, föreningslokaler och idrottsanläggningar. Förstudier för gymnastikanläggning och ishall har genomförts och projekteringen av den gamla simhallen som idrotts- och mötesplats har nått nästa etapp.

Etableringen av Bas Barkarby som mötesplats har fortgått under 2023. Under våren firade mötesplatsen 1 år, med ett levande öppet hus och ett välbesökt program. En evenemangskoordinator har anställts för att samordna kommunens arbete med evenemang. Nationaldagen 6 juni och Järfällafestivalen 9 september är två exempel på större evenemang som arrangerats under året.

Upplevelsewebben lanserades under juni och har etablerats som en samlad portal för kommunens utbud av aktiviteter och program för invånare och besökare.

Verksamheterna har fokuserat på sommaröppet, och ett stort antal välbesökta sommaraktiviteter genomfördes. Satsningen på den ”tredje terminen” visar en stor efterfrågan på kultur och fritid under sommaren.

Under hösten invigdes Jakobsbergsträffen, den centrala mötesplatsen för unga i Jakobsberg.

1.12.4.2 Ekonomiskt resultat

Resultatet för 2023 är ett överskott om +9,5 mnkr. Intäkterna är högre jämfört med budget, främst riktade statsbidrag. Kostnaderna är lägre än budget, främst köp av verksamhet p g a lägre utfall för föreningsstöd. Personal avviker positivt medan övriga kostnader avviker negativt.

Största överskottet finns inom verksamhet fritid, det uppgår till +5,3 mnkr och kultur som visar ett överskott på +2,7 mnkr. Övriga verksamheter har små avvikelser.

Nämndens överskott beror till stor del på att den budgeterade satsningen på föreningslivet inte hinner visa en helårseffekt. Beslut om en extra utbetalning av föreningsstöd på 3 mnkr fattades i december. Totalt avviker föreningsbidraget med +2,5 mnkr. Dessutom sköts budget till inför 2023 för ökade kostnader för nya lokaler och anläggningar där projekten inte hunnit slutföras enligt plan under året. Det rör sig om ett överskott på +6,9 mnkr. Dessutom lyfter nämnden positiva avvikelser som beror på senarelagda rekryteringar och obudgeterade statsbidrag.

1.12.4.3 Framåtblick

Nämnden har flera prioriterade målgrupper: barn och unga, personer med funktionsnedsättningar samt seniorer. Mer kultur- och fritidsverksamhet för fler målgrupper och hela livet kräver; utvecklad planering och strategier kring samarbeten, verksamhetsutveckling, anläggningar och mötesplatser.

Under de närmaste åren kommer förutsättningarna att införa kolloverksamhet för barn och unga att undersökas och befintliga mötesplatser i kommunen att utvecklas. Bland annat kommer fritidsgårdsverksamheten få en stärkt ställning vad gäller utbud, styrning och innehåll. Nämnden ska säkerställa att en ny fritidsgård på Söderhöjden öppnas. Därtill ska det finnas goda möjligheter för föreningar att driva öppen fritidsgårdsverksamhet i kommunen.

Föreningslivet avses stärkas genom initieringen av bygget av en gymnastikhall, upprustning av idrottsfältet i Jakobsberg samt ombyggnationen av den gamla simhallen till ett allaktivitetshus. Under 2024 kommer även en genomlysning av nyttjandegraden av lokaler att äga rum.

Fritidskortet är ett regeringsuppdrag som ska ge barn och unga i åldrarna 8–16 år ökad tillgång till idrott, kultur, friluftsliv och annat föreningsliv. Det ska kunna användas som betalning för fritidsaktiviteter inom till exempel idrottsrörelsen, friluftorganisationer och andra organisationer inom civilsamhället. Försäkringskassan ska föreslå hur ett register över godkända utförare av fritidsaktiviteter bör upprättas, förvaltas och regleras. I implementeringen kommer kommunen med all sannolikhet att beröras.

En ny biblioteksplan för Järfälla kommun 2024–2027 har antagits i kommunfullmäktige (Dnr KST 2023/432). Även demokratiplanen och kulturmiljöplanen kommer att uppdateras under mandatperioden.

1.12.4.4 Volymer inom bibliotek, kultur och fritidsverksamhet

Volymer - bibliotek	Bokslut 2021	Bokslut 2022	Bokslut 2023
Totalt antal lån	243 640		
- varav E-medier	37 847		
Antal lån per invånare	3,0		
Antal besök	165 900		
Antal besök per invånare	2,0		

Volymer - fritidsverksamhet	Bokslut 2021	Bokslut 2022	
Antal föreningsaktiviteter	36 795	39 250	38 372
Antal föreningar enl bidragsregler	78	65	67

Volymer - kultur	Bokslut 2021	Bokslut 2022	Bokslut 2023
Antal konstutställningar Jakobsb. konsthall	4	7	7
Antal besök Jakobsbergs konsthall	4 600	12 500	15 000
Antal konstutställningar Bas konsthall*	*	3	4
Antal besök Bas konsthall*	*	7 000	11 080
Antal skolbiovisningar	18	38	35
Antal besök skolbion	881	3 228	3 274
Antal scenkonstföreställningar för barn	20	28	42
Antal besök scenkonst för barn	1 151	2 699	3 064
Antal lärarströmningar undervisningsfilm	114 364	105 869	97 020
Antal elevströmningar undervisningsfilm	77 585	51 259	45 649

* Öppnade i april 2022

1.12.5 Socialnämnden

Socialnämnden ansvarar för kommunens uppgifter inom socialtjänstens individ- och familjeomsorg, samt uppgifter enligt alkohollagen, tobakslagen, och lagen om receptfria läkemedel. Vidare har nämnden ansvar för Järfällas mottagande av flyktingar och ensamkommande barn, samt i förekommande fall de som beviljats uppehållstillstånd på grund av anknytning till dessa målgrupper. Socialnämnden ansvarar även för ett psykiskt och socialt omhändertagande (POSOM) när kriser och katastrofer inträffar i kommunen.

Antalet anställda uppgår till 335 personer. En del av nämndens verksamhet utförs av externa utförare.

1.12.5.1 Viktiga händelser

Ett viktigt fokusområde för nämnden under året har varit kompetensförsörjningen. Åtgärder behövs för att minska personalomsättningen och behovet av konsulter. Inom flera verksamhetsområden har personalomsättningen minskat till rimlig nivå men inom verksamhetsområde barn och unga har personalomsättningen varit fortsatt hög och konsulter har behövt anlitas i allt för hög utsträckning.

Under året har verksamhetsområdet barn och unga arbetat med att införa en ny intern organisation som tillgodoser behovet av nära ledarskap. En målsättning är att personalomsättningen inom verksamhetsområdet ska minska som en konsekvens av organisationsförändringen.

Våldsutvecklingen i samhället har påverkat inflödet av ärenden till förvaltningen. Bland annat har antalet aktualiseringar gällande barn och unga har ökat. Kommunens implementering av GVI-strategi som sker i samverkan med polis, frivård och Upplands-Bro kommun är en viktig del för att utvecklingen ska kunna stävjas. Under 2023 har en ny avhopparverksamhet utvecklats inom förvaltningen.

Det finns behov av att samarbeta med alla övriga förvaltningar inom kommunen för att kunna uppnå satta mål och säkerställa ett effektivt resursutnyttjande. Socialförvaltningen ansvarar för ordförandeskapet för SAMBU. En ny överenskommelse har beslutats gällande SAMBU, vilken omfattar en kompletterande våldspreventiv plan samt ett tillägg om att samverkan ska ske även gällande de yngsta barnen (0 - 5 år).

I april etablerade regionen en beroendemottagning i Järfälla, vilket är positivt. Inflödet av personer i behov av insatser med anledning av beroende eller skadligt bruk har ökat markant och en lokal mottagning är därför efterfrågad.

1.12.5.2 Ekonomiskt resultat

Resultatet för 2023 är ett underskott om -6,4 mnkr.

Intäkterna avviker positivt. Medan personalkostnaderna är lägre än budget är det köp av verksamhet och övriga kostnader som är väsentligt högre. Fördelat på verksamheter ligger underskottet för barn och unga på -17,2 mnkr. Överskott finns främst inom vuxen +4,7 mnkr och ekonomiskt bistånd +4,9 mnkr.

Underskottet för barn och unga förklaras av flera faktorer, men i huvudsak högre inflöde av barn och unga i behov av insatser. Höga konsultkostnader vid vakanser står för en stor del. Dessutom är det högre kostnader för köpta vårdinsatser, bl a konsulentstödda familjehem och jourhem. Arbetet har varit inriktat mot att minska behovet av HVB-placeringar vilket inneburit fler öppenvårdsinsatser. Inom vuxenverksamheten däremot är volymerna lägre än budget vilket förklarar överskottet. Inom ekonomiskt bistånd beror överskottet främst på lägre utbetalt bistånd men även ökade återbetalningar jämfört med tidigare.

1.12.5.3 Framåtblick

Lågkonjunkturen är utmanande utifrån flera perspektiv och prioriteringar kommer bli nödvändiga. Samtidigt syns ökade kostnader inom barn och unga samt ökade konsultkostnader till följd av svårigheter vad gäller kompetensförsörjning. Den ökade brottsligheten kopplad till kriminella nätverk ökar i Järfälla i likhet med resten av landet. Allt yngre barn involveras och utför mycket allvarliga brott. Att barnen är så unga är nytt, men i övrigt är målgruppen känd och kräver omfattande och kostnadskrävande insatser.

Arbetsförmedlingens prognos om ökad arbetslöshet riskerar att medföra ett ökat antal hushåll i behov av ekonomiskt bistånd. Regeringen beslutade under 2023 att räkna upp riksnormen med 8,7 % till följd av inflationen. Detta kommer påverka nämndens kostnader för försörjningsstöd.

En ny socialtjänstlag förväntas träda ikraft under 2025 och arbete behöver vidtas för att ställa om verksamheten efter nya författningskrav. Syftet med den nya lagstiftningen är att skapa en långsiktigt hållbar, mer förebyggande och kunskapsbaserad socialtjänst. Det kommer exempelvis innebära möjlighet till mer icke-biståndsbedömt stöd, vilket på sikt troligen kommer att minska kostnaderna för nämnden. Under en omställningsperiod kommer dock kostnaderna att öka då en utveckling av öppna insatser behöver ske. Riktade statsbidrag kommer ges till kommunerna för att möjliggöra omställningen till ny socialtjänstlag.

Säkerhetsläget innebär även ökade krav och ett ökat fokus på arbete med den civila beredskapen inom kommunen och förvaltningen. Terrorhotnivån har som bekant höjts från en trea till en fyra på en femgradig skala. LVU-kampanjen och den desinformation som sprids om Sveriges socialtjänst är en del i bedömningen av terrorhotnivån och innebär att förvaltningen behöver stärka säkerhetsarbetet.

Kompetensförsörjning är och kommer inom överskådlig tid vara fortsatt viktig och en stor utmaning. Både avseende rekrytering, men också vad gäller att behålla kompetenta medarbetare för att säkerställa bemanning, rätt kompetens och rättssäkerhet. Löpande kompetensutveckling av befintliga medarbetare, konkurrenskraftiga arbetsförhållanden och löner kommer att vara viktiga ingredienser för lyckas.

1.12.5.4 Volymer inom individ- och familjeomsorg

Volym - ekonomiskt bistånd	Bokslut 2021	Bokslut 2022	Bokslut 2023
Antal hushåll	1 099		
Bistånd per hushåll, kr	56 907		
Bistånd per hjälpmånad, kr	9 304		
Biståndskostnad per invånare, kr	757		

Volym - IFO, vuxen HVB	Bokslut 2021	Bokslut	
Antal placerade	28	24	28
Bruttokostnad per vård dygn, genomsnitt	2 138	2 495	2 138

Volym - IFO, barn och ungdom, placeringar ensamkommande	Bokslut 2021	Bokslut 2022	Bokslut 2023
Stödboenden antal placerade	17	10	12
Familjehem antal placerade	10	16	15
Jourhem antal placerade	6	7	5
HVB antal placerade	0	0	0

Volym - IFO, barn och ungdom, placeringar exklusive ensamkommande	Bokslut 2021	Bokslut 2022	Bokslut 2023
Familjehem antal placerade	93	108	104
Jourhem antal placerade	91	74	79
HVB antal placerade	24	31	32
HVB genomsnittlig kostnad per vård dygn	4 742	4 721	4 891

1.12.6 Äldre- och omsorgsnämnden

Äldre- och omsorgsnämnden ansvarar för äldreomsorg samt för stöd och service till funktionshindrade. Nämnden ansvarar också för den kommunala hälso- och sjukvården för området. Antalet anställda uppgår till 1214 personer. En del av nämndens verksamhet utförs av externa utförare.

1.12.6.1 Viktiga händelser

Kompetensförsörjningen har varit ett viktigt fokusområde under året och kommer vara så även kommande år. Förvaltningens arbete med kompetensförsörjning ska säkerställa att verksamheterna, nu och framöver, har medarbetare och chefer med rätt kompetens som är engagerade med vilja att utvecklas och bidra till att verksamheten förbättras.

Medarbetardriven och verksamhetsnära utveckling har under året främjats och uppmuntrats på olika sätt, bland annat genom ett flertal olika utbildningsinsatser som ibland skett i samverkan med kompetensförvaltningen.

Under sommarsemesterperioden och jul-nyårshelgen har personalsituationen tidvis varit ansträngd vilket har inneburit viss övertid i verksamheterna både inom stöd i ordinärt boende och på vård- och omsorgsboendena. Förvaltningen stärkte upp bemanningen under sommaren för att ha beredskap för eventuell hög sjukfrånvaro och sena avhopp från vikarierna. Dessa två faktorer har till viss del varit kostnadsdrivande.

Under året har en samlad hälso- och sjukvårdsenhet skapats och LSS tillsammans med socialpsykiatrien har samlats i en gemensam organisation: utförare funktionsnedsättning.

Förvaltningens egen regi har under våren övertagit ansvar för drift av Lönnen och Linden vård- och omsorgsboende från extern utförare. Heltidsresan har fortsatt inom vård- och omsorgsboendena. Två seniorträffar har öppnats under året.

Stor del av den utveckling som genomförts har möjliggjorts av statsbidrag, exempelvis utökning av grundbemanning, utbildningssatsningar, utveckling av demensvård, samlad hälso- och sjukvårdsenhet samt förebyggande insatser.

1.12.6.2 Ekonomiskt resultat

Resultatet för 2023 är ett överskott om +22,8 mnkr.

Intäkterna är betydligt högre än budget beroende på statsbidrag. I årets intäktsförda riktade statsbidrag finns poster som är hänförliga till tidigare år. Personal och övriga kostnader är också högre än budget.

Fördelat är äldreomsorgens resultat ett överskott på +30,9 mnkr och funktionshinderomsorgen ett underskott på -8,2 mnkr. Myndighetsdelen lämnar ett överskott på +35,2 mnkr, fördelat på äldreomsorg +38,1 mnkr och funktionshinder -2,9 mnkr. En stor del av överskottet på myndighetssidan beror på engångseffekter av höga statsbidrag, de två största avser minskning av antalet timanställda och ökning av antalet sjuksköterskor inom äldreomsorgen, dessa

statsbidrag kommer att minska till ungefär hälften för 2024 samt upphör helt 2025. Både timrelaterade insatser och boendeplatser överstiger budget vilket innebär ett underliggande volymunderskott på myndighetssidan för äldreomsorgen.

Egen regis underskott uppgår till -12,5 mnkr och fördelas på äldreomsorgen -7,2 mnkr och funktionshindersomsorgen -5,3 mnkr. En del av underskottet förklaras av avtalet med Kommunal, vilket resulterade i en lönerrevision på 4,1 % och en merkostnad på 7,0 mnkr i äldre och 1,8 mnkr inom funktionshinder. Fler förklaringar till underskottet är kravet på ökad andel undersköterskor samt högre kostnader för nya hälso- och sjukvårdsorganisationen vilket främst ökar behovet av bemanningstjänster på kort sikt. Det innebär att kundvalspenge för hemtjänsten inte ligger i paritet med de faktiska kostnadsökningarna. Något som nämnden lyfter är att konkurrensen om personal har ökat och att arbetet med semesterrekryteringar varit särskilt tufft i år vilket ökat behovet av bemanningstjänster ännu mer. Heltidsresan är för närvarande finansierad med statsbidrag men risken är att reformen under åren 2024-2025 blir underfinansierad när statsbidraget upphör.

1.12.6.3 Framåtblick

Kompetensförsörjning är fortsatt viktig. Både avseende rekrytering för att säkerställa bemanning och rätt kompetens, men även löpande kompetensutveckling av befintliga medarbetare. Det råder brist på sjuksköterskor och omsorgspersonal med gymnasial vård- och omsorgsutbildning som undersköterska men svårigheter finns vid rekrytering av biståndshandläggare. Regeringen har tillsatt en utredning (Dir. 2023:44) som ska ta fram förslag på hur krav på kunskaper i svenska språket för personal i äldreomsorgen kan regleras. Uppdraget ska redovisas senast 1 september 2024 och förvaltningen följer frågan.

Volymen för personlig assistans har ökat under 2023 och kan fortsatt komma att öka med anledning av ny lagstiftning som trädde i kraft 2023 och som innebär utökad rätt till personlig assistans. Enligt olika äldreomsorgsprognoser fortsätter medellivslängden hos äldre att öka. Många personer med somatiska sjukdomar förskjuts uppåt i åldrarna och äldre klarar sig själva längre med hjälp av teknisk utrustning. Gruppen seniorer med en sviktande kognitiv förmåga, bland annat olika demenssjukdomar, ökar. Kommunens expansion leder dessutom till ökade volymer av ärenden och insatser inom nämndens samtliga verksamhetsområden. Fler vård- och omsorgsboenden och fler service/gruppboendestäder LSS kommer behöva byggas men behov finns även av andra verksamhetslokaler exempelvis seniorträffar, dagverksamhet och kontorsytor.

Kommande år kommer nämndens verksamhet inte kunna finansieras av statsbidrag i samma utsträckning som tidigare, vilket gör den ekonomiska situationen utmanande. För att nå en budget i balans bedöms ett flertal åtgärder vara nödvändiga, exempelvis en paus vad gäller rätt till heltid inom hemtjänsten, aktivt arbete med bemanningsplanering och översyn av nattscheman. Fokus kommer behöva vara på att klara av grunduppdraget på bästa sätt.

Regeringen förväntas presentera en proposition under hösten 2024 angående en ny socialtjänstlag. Riktade statsbidrag kommer ges till kommunerna för att möjliggöra omställningen till ny socialtjänstlag.

För att kunna möta framtida behov inom äldre- funktionshinderområdet och inom ramen för givna resurser är innovation och utveckling ett viktigt fokusområde. Arbete sker med utgångspunkt i de utvecklingsbehov som identifieras i verksamheterna samt utifrån kommunens plan för innovation och digitalisering.

1.12.6.4 Volymer inom äldreomsorg och funktionshinder

Volymer – äldreomsorg	Bokslut 2021	Bokslut 2022	Bokslut 2023
Antal personer i ordinärt boende	1 339		
<i>varav i egen regi</i>	1 009		
<i>varav i enskild regi</i>	330		
antal personer beviljad Trygg hemgång	66		
Utförda timmar hemtjänst*	462 831		
Utförda timmar ledsagarservice	8 990		
Utförda timmar avlösarservice	1 537		
Korttidsboende antal platser	30		
Dagverksamhet, dagar demens	3 165		
Dagverksamhet, dagar social	2 469		
Trygghetslarm, antal	1 283		1 375
Antal personer i särskilt boende	447		
<i>varav i egen regi</i>	204		
<i>varav i enskild regi</i>	238		
Äldreboende antal lägenheter	468		
Köpta platser, antal (snitt per år)	13		

Volymer - funktionshinder	Bokslut 2021	Bokslut	
Antal personer som får insatser både enligt SoL och LSS	258	153	256
Antal personer fått insatser enligt LSS	624	393	354
Antal personer fått insatser enligt SoL	894	617	651
Insatsen hemtjänst, SoL, personer	213	139	199
Ledsagarservice, SoL och LSS, personer	166	99	84
Avlösarservice, SoL och LSS, personer	101	50	64
Boendestöd, SoL, personer	327	266	269
Personlig assistans, LSS och SFB/LASS, personer	160	156	165
Personlig assistans LSS, timmar	218 900	221 900	231 200
Personlig assistans SFB/LASS, timmar	103 400	95 200	108 500

1.12.7 Familjerättsnämnden

Järfälla och Upplands-Bro kommuner har en gemensam familjerätt med gemensam nämnd där Järfälla är värdkommun. Familjerätten ingår organisatoriskt i Järfälla kommuns socialförvaltning. Familjerätten regleras via föräldrabalken och socialtjänstlagen och beslutar bland annat om ärenden kring faderskap, umgänge, adoptionsärenden. Antalet anställda är 7 personer.

1.12.7.1 Viktiga händelser

SES (Samarbete efter skilsmässa) är ett digitalt, interaktivt verktyg som erbjuds föräldrar för att få stöd och kunskap i barns reaktioner på en separation, vad som är viktigt att tänka på i samarbetet med den andre föräldern samt egna reaktioner och verktyg för att hantera krisreaktioner. En del av stödet är öppet för alla kommuninvånare och en del kan användas i samarbetsamtal. Barnmodulen i SES, som är ett verktyg i samtal med barn, har implementerats under hösten.

1.12.7.2 Ekonomiskt resultat

Resultatet för 2023 är ett överskott om +0,1 mnkr.

Intäkterna är högre än budget. Kostnaderna är också högre än budget. Överskottet beror främst på lägre personalkostnader än budgeterat, bl a på grund av sjukfrånvaro.

1.12.7.3 Framåtblick

Lagförändringar för att stärka rättigheter för vuxna, barn och unga som placeras i skyddat boende planeras att träda i kraft den 1 april 2024. Förändringarna innebär bland annat att det kommer krävas egen utredning, placeringsbeslut och uppföljning för varje barn som följer med en vårdnadshavare till skyddat boende. Lagändringen kan för familjerättens del innebära behov av ett tätare samarbete med kommunernas barn- och ungdomsenheter i vissa ärenden där en domstolsprocess avseende vårdnad, boende och umgänge samtidigt pågår eller inleds.

1.12.7.4 Volymer inom familjerätten

Volym - familjerätten	Bokslut 2021	Bokslut 2022	Bokslut 2023
Fastställda faderskap	641	220	168
- varav Järfälla	446	173	133
Samarbetssamtal	155	173	166
- varav Järfälla	106	119	115
Snabbupplysning	112	152	117
- varav Järfälla	80	117	88
Remiss från tingsrätten ang. vårdnad, umgänge, boende	71	67	64
- varav Järfälla	50	44	46
Informationssamtal*	*	*	124
- varav Järfälla	*	*	99

* Informationssamtal är en ny verksamhet

1.12.8 Tekniska nämnden

Tekniska nämnden ansvarar för trafikfrågor och trafikplaner, väg- och gatuhållning, gatubelysning, parkeringsfrågor samt flyttning av fordon. Vidare ansvarar nämnden för vatten- och avloppsförsörjning, dagvatten, avfallshantering, park och naturvård, drift och förvaltning av kommunens lokaler och bostäder samt hyresavtal. Slutligen ansvarar nämnden också för främjande av energihushållning, genomförande av infrastrukturprojekt, nyproduktion av fastigheter, lantmäteriteknisk verksamhet, kommunens drönarverksamhet samt namnsättningsfrågor.

Verksamheterna finansieras både genom skattemedel och genom avgifter. Antalet anställda uppgår till 219 personer. En del av nämndens verksamhet läggs ut på entreprenad.

1.12.8.1 Viktiga händelser

Under året har Järfälla kommun tilldelats Region Stockholms årliga cykelpris ”Årets cykel prestation 2023” för ett långsiktigt och ambitiöst arbete med att främja ökad cykling. Bygg- och miljöförvaltningen har bland annat byggt ut 15 kilometer av det regionala cykelvägnätet, arbetat för ökad vintercykling, satsat på nya cykelparkeringslösningar och många andra cykelfrämjande insatser.

Under året invigdes muralmålningen i tunneln längs Järfällavägen under Viksjöleden. Motiven kommer från nutidens, och framför allt dåtidens, Jakobsberg. Muralmålningen är ett samarbete mellan Järfälla kommun och Jakobsbergs folkhögskola som en del av satsningen på det regionala cykelstråket.

Barkarbybron stängdes permanent för bilar och andra motordrivna fordon under året. Istället hänvisas all fordonstrafik till Veddestabron och Barkarbybron blir en bro för gång- och cykeltrafikanter.

Förvaltningen har under året tagit fram en geodatastrategi som antogs av kommunfullmäktige i maj 2023. I enlighet med ändringen i lagen om allmänna vattentjänster har förvaltningen även arbetat fram en vattentjänstplan under 2023. En vattentjänstplan är en långsiktig planering för hur kommunen ska tillgodose behovet av allmänna vattentjänster, det vill säga vattenförsörjning och avlopp, samt bedöma hur VA-anläggningarna hanterar skyfall.

Från och med 1 januari 2023 trädde en ny förordning i kraft om att kommuner tar över insamlingen och informationsansvaret av förpackningar. Övergången har skett succesivt och 1 januari 2024 tar Järfälla kommun över ansvaret för insamling av alla förpackningar för återvinning. I ansvaret ingår även skötsel av återvinningsstationerna (ÅVS), där förvaltningen under början av 2023 tog över samtliga fraktionsbehållare.

I syfte att stärka den löpande inre och yttre skötseln av kommunens fastigheter har fastighetsskötsel inkluderats i fastighetsavdelningens serviceåtagande. Avdelningen har i samband med BMF Veddestas avveckling av sin snickeriverksamhet erbjudit två av medarbetarna en ny roll som fastighetsskötare.

Energieffektiviseringsarbetet av kommunens fastigheter fortsätter med tilläggsisolering av tak, fler planerade solcellsanläggningar samt förbättring av ventilationssystem. Vidare fortsätter arbetet med avtalsbevakning och aktiva uppsägningar av lokaler som kommunen inte behöver eller som inte är ändamålsenliga.

I januari 2023 fick tekniska nämnden i uppdrag av kommunfullmäktige att tillsammans med barn- och ungdomsnämnden göra ett omtag för att minska investeringen och lokalkostnaderna för kommande Ormbäckskolan. I juni beslutades att arbetet med skolan kunde fortlöpa utifrån redovisad minskning av investeringen och lokalkostnaderna. Gårds vård- och omsorgsboende är efter en lång överprövningsperiod upphandlad och byggnation pågår. Vidare har kommunen hyrt in två nyproducerade LSS-boenden i Barkarbystaden med tillträde vid årsskiftet 2023/24 respektive på våren 2024.

1.12.8.2 Ekonomiskt resultat

Skattefinansierad verksamhet

Resultatet för 2023 för nämndens skattefinansierade verksamheter är ett underskott på -20,3 mnkr.

Resultatet fördelar sig med +14,3 mnkr på fastighet, -9,9 mnkr på BMF Veddesta, den kommunala utföraren för den tekniska driften, -29,6 mnkr på park och gata samt +4,9 mnkr övrig skattefinansierad verksamhet.

Inom park och gata tillkommer, jämfört med budget, kapitalkostnader för slutförda och aktiverade investeringar 2023 om -18,2 mnkr. Till detta kommer att vinterväghållningen avviker negativt med -9,1 mnkr.

Inom fastighetsverksamheten har minskade energipriser, energieffektiviseringsåtgärder och beviljat elstöd gett positivt utslag. El, energi och VA avviker positivt med +28,8 mnkr (varav elstödet utgör +14,8 mnkr). Kapitaltjänstkostnaderna avviker positivt med +2,4 mnkr. Entreprenader, konsulter och inhyrd personal avviker negativt med -16,6 mnkr.

Inom BMF Veddesta har både transport- samt bygg- och anläggningsverksamheterna obalanser. Byggservice har haft svårt att bära sig under flera år och som åtgärd har verksamheten nu upphört sedan september. Prissättningen på transporttjänsterna har setts över med anledning av högre priser på drivmedel samt inhyrda transporter.

Avgiftsfinansierad verksamhet

Resultatet för vatten- och avloppsverksamheten för 2023 är negativt med -13,1 mnkr men det redovisas som -4,3 mnkr eftersom del av underskottet bokförs mot tidigare balanserade överskott som i början av året uppgick till 8,8 mnkr.

VA-verksamheten har lägre intäkter än budget på grund av lägre vattenförbrukning vilket innebär en negativ obalans mot kostnaderna. Inför 2024 har beslut fattats om en höjd taxa.

Resultatet för avfallsverksamheten för 2023 är positivt med +4,2 mnkr, men det redovisas som 0 mnkr. Resultatet adderas till tidigare balanserade underskott, skuld till avfallskollektivet, vilken uppgår till totalt 8,6 mnkr vid årets utgång. Avfallsverksamheten har för närvarande en positiv balans mellan intäkter och kostnader, även om det framåt finns stora risker kopplat till sopsugsanläggningarna i Barkarbystaden. Dessa anläggningar går inledningsvis med underskott tills tillräckligt många abonnenter har blivit anslutna, vilket beräknas ta flera år.

1.12.8.3 Framåtblick

Oroligheter i världen har tydliggjort vikten av välfungerande beredskap inför oförutsedda händelser. Ett ökat fokus på den civila beredskapen vilket innefattar både krisberedskap och civilt försvar behövs. Tekniska nämndens verksamheter har här en nyckelroll, både med tanke på den verksamhet som måste fortsätta bedrivas i händelse av kris och/eller krig, men också beredskapsfrågor kopplade till andra kommunala verksamheters förmåga att fortsätta bedriva sin verksamhet. Det medför bland annat att tid, för både chefer och medarbetare, och ekonomiska resurser i ökad utsträckning måste läggas på arbete med den civila beredskapen.

Vidare fortsätter kommunens expansion, om än i minskad takt, vilket leder till fler vägar, park, torgytor, skolor, förskolor m.m. att bygga, förvalta och drifva. Det ställer i sin tur krav på fortsatt kompetensförsörjning på förvaltningen. Då förvaltningen ser en ökad rörlighet på arbetsmarknaden blir det viktigt att fortsätta jobba med kompetensförsörjningsfrågorna.

Det finns även risker knutna till den pågående expansionen som rör förorenad mark. I takt med att olika delar av kommunen blir föremål för olika utvecklingsinsatser påträffas mer frekvent markföroreningar som behöver saneras. Påträffade föroreningar leder till oplanerade ökade kostnader. Ofta försenas även arbetet när den ordinarie insatsen som bedrivits måste pausas i väntan på beslut om åtgärd. För att motverka detta har förvaltningen under 2023 arbetat med en ramavtalsupphandling för saneringstjänster.

Klimatförändringar är en annan aspekt som gör samhället mer sårbart. Järfälla kommun riskerar att drabbas av extremväder som kan leda till bränder eller översvämningar. Nämndens verksamheter måste vara väl förberedda för att minimera påverkan på exempelvis infrastruktur och kommunala fastigheter. Det är nödvändigt att ta höjd för detta redan i byggplaneringen eftersom det byggs tätt, vilket än mer ökar risken för påverkan.

Den generella ekonomiska utvecklingen i samhället kommer att påverka tekniska nämndens verksamheter under lång tid framöver.

En mer ansträngd ekonomi för Sverige och Järfälla kommun kan innebära andra former av investeringar än vad nämndens verksamheter är vana vid. Istället för att bygga nya byggnader kan fokus bli att effektivisera lokalernas användande med exempelvis mindre lokalytor och samnyttjande av lokaler. För att säkerställa kommunens fastigheter över tid krävs tillräckliga resurser för planerat underhåll.

Från och med 1 januari 2023 trädde en ny förordning i kraft om att kommuner tar över förpackningsansvaret från producenterna. Själva övergången sker succesivt och i januari 2024 tog Järfälla kommun över ansvaret för insamling av alla förpackningar för återvinning. I ansvaret ingår även skötsel av återvinningsstationerna. En önskad omställning till fastighetsnära sortering kräver ett helt nytt insamlingsystem som är under utredning.

1.12.8.4 Volymer inom de tekniska verksamheterna

Volym - väg och trafik, parker och gator, fastigheter	Bokslut 2021	Bokslut 2022	Bokslut 2023
Vinterväghållning, kr/m ²	8,17	9,16	10,93
Vägskötsel, kr/m ²	8,57	7,90	8,30
Väg i m ² i tusental	2 762	2 901	2 901
Gatubelysning, kr/ljuspunkt	992	979	1 094
Park- och naturkostnad, kr/invånare	690	861	930
Energiförbrukning kWh/kvm	171	153	143

Volym - vatten och avlopp	Bokslut 2021	Bokslut 2022	Bokslut 2023
Levererad mängd vatten, miljoner m ³	7,21	7,02	6,52
Antal läckor/10 km ledning	1,48	0,90	0,51
Svinn	19%	14%	12%
Energiförbrukning kWh/meter ledning	1,31	1,50	1,62
Normaltaxa, inklusive moms, kr/m ³	29,50	24,50	24,00

Volym - avfall*	Bokslut 2021	Bokslut 2022	Bokslut 2023
Total mängd insamlat hushållsavfall (exklusive förpackningar), antal ton	30 612	29 278	28 555
Insamlad mängd hushållsavfall (exklusive trädgårdsavfall), kg per invånare	359	363	327
Matavfall som hemkomposteras i hushåll och verksamheter, antal ton	126	128	134

* Redovisas med ett års eftersläpning

1.12.9 Miljö- och bygglovsnämnden

Miljö- och bygglovsnämnden är lokal tillsynsmyndighet enligt miljöbalken, strålskyddslagen, livsmedelslagen, tobakslagen och lagen om sprängämnesprekursorer. Nämnden är tillika ansvarig för tillsyn av avfall i fritidsbåtshamnar. Nämnden är även tillsynsmyndighet för plan- och bygglagen och ansvarig för byggväsendet genom handläggning av bygglovsärenden. Vidare har nämnden en rådgivande verksamhet gentemot allmänheten i bygg- och miljöfrågor samt inom miljö- och hälsoskyddsfrågor och livsmedel. Antalet anställda uppgår till 46 personer.

1.12.9.1 Viktiga händelser

Miljö- och hälsoskyddsavdelning har fortsatt arbeta enligt sin av nämnden beslutade tillsynsplan. På bygglovsavdelningen har ett nytt system för digitalt mellanarkiv implementerats. Syftet är att kunna hantera digitala arkivhandlingar samt minska pappershantering och underlätta dokumenthantering.

Vidare fortsätter bygglovsavdelningen arbetet med att på olika sätt effektivisera och digitalisera bygglovsprocessen i syfte att minska administration och öka kvaliteten i handläggningen. På avdelningen pågår även en uppdatering av tillsynsplanen där översynsintervallen ändras från tre år till två år. Utöver det har rutiner och processer över gällande tillsyn på hissar och obligatorisk ventilationskontroll (OVK) setts över och implementerats.

Under året har miljö- och bygglovsnämnden beslutat om sju större bygglovsärenden, två industribyggnader, två flerbostadshus, en kontors- och verksamhetsbyggnad, ett vård- och omsorgsboende samt en skolmatsalsbyggnad.

1.12.9.2 Ekonomiskt resultat

Resultatet för 2023 är ett underskott om -0,8 mnkr.

Intäkterna blev lägre än budget både inom bygglov -3,2 mnkr respektive miljö och hälsa -1,6 mnkr. Det är naturligt att bygglovsintäkterna minskar när konjunkturläget starkt påverkar byggbranschen. Byggherrars beslut att starta byggprojekt påverkas av en marknad där priserna på material och entreprenader samt räntekostnader har stigit i snabb takt. Verksamheterna har delvis parerat med minskade personalkostnader, men inte fullt ut.

1.12.9.3 Framåtblick

Miljö- och hälsoskyddsavdelningen kommer att fortsätta arbeta utifrån tillsynsplanen under 2024. Det har tillkommit två nya tillsynsområden: sprängämnesprekursorer och illegal avfallshantering. Utöver tillsyn på skolor och förskolor, är tillsyn på tatueringsfärger i samverkan med läkemedelsverket ett fokusområde under 2024.

Vad gäller livsmedelstillsynen kommer bland annat säkerhet vid vattenverk omfattas. Liksom mikrobiologiska och kemiska faror i dricksvatten, livsmedelsinformation vid E-handel,

ekologiska varor samt spårbarhet av kött. Den främsta tillsynen kommer dock även fortsättningsvis vara restaurangtillsynen.

Expansionen medför en ökad ärendemängd vad gäller tillsyn på infrastrukturprojekt, såsom det pågående tunnelbanearbetet. Exempelvis ökar nya fasta tillsynsobjekt och behov av tillsyn under byggnadsprocesser på till exempel förorenade områden, masshantering och byggbuller.

Miljö- och hälsoskyddsavdelningen har under 2023 påbörjat ett samarbete tillsammans med polismyndigheten och länsstyrelsen i Stockholm inom området avfallsbrottslighet. Samarbetet med dessa myndigheter och med skatteverket vad gäller organiserad brottslighet kommer fortsätta under 2024.

Bygglovsavdelningen kommer å sin sida arbeta med utgångspunkt i sin uppdaterade tillsynsplan 2024 - 2025. Tillsynsplanen är utformad utifrån rollen som tillsynsmyndighet för plan- och bygglagen samt strandskydd enligt miljöbalken.

Olika insatser pågår för att standardisera och effektivisera det interna arbetet med samhällsbyggnadsrelaterade projekt, ett åtagande som går i linje med kommunens målsättning om att i framtiden skapa en sömlös digital samhällsbyggnadsprocess. Digitaliseringen av bygglovsprocessen fortgår också, exempelvis genom att implementera en webbaserad applikation.

Under 2023 skapade ökade räntor, stigande materialpriser och hög inflation en växande osäkerhet inom byggbranschen med en kraftig inbromsning av bostadsbyggandet som följd. Boverkets prognos för 2024 är att bostadsbyggandet faller ytterligare, och trenden kan komma att fortsätta längre än så. Färre byggprojekt påverkar bygglovsavdelningen, då verksamhetens ekonomi till stora delar är beroende av intäkter från bygglovsansökningar.

1.12.9.4 Volymer bygglov

Volymer – bygglov	Bokslut 2021	Bokslut 2022	Bokslut 2023
Antal bostäder som erhållt bygglov	2781	885	522
Antal bostäder som erhållt startbesked	1653	1522	571
Antal bostäder som erhållt slutbesked	867	1458	1379

1.12.10 Järfällahus AB

Bolaget har genom bolagsordning och ägardirektiv uppdrag att inom Järfälla kommun huvudsakligen förvärva, bygga och förvalta fastigheter med bostäder och kommersiella lokaler. Verksamheten ska bedrivas enligt affärsmässiga principer med iakttagande av de särskilda regler som gäller för allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag.

1.12.10.1 Ägardirektiv

Det ägardirektiv som fastställdes av kommunfullmäktige 2023-05-15 innebär bland annat att bolaget ska:

- påbörja byggprocessen av ca 100 hyresrätter per år under mandatperioden.
- renovera befintligt bestånd på en nivå som säkerställer fastigheternas marknadsvärde och hyresgästernas rätt till ändamålsenliga bostäder.
- tillsammans med Järfälla kommun och andra aktörer arbeta för att tryggheten och säkerheten förbättras i hela kommunen samt motverka segregationen.
- arbeta aktivt för att motverka välfärdsbrott, trångboddhet och olovlig andrahandsuthyrning
- aktivt bedriva miljöarbete i enlighet med Agenda 2030 och kommunens fastställda miljö- och klimatmål.

1.12.10.2 Hur uppdragen uppfylls

- bolaget har färdiga byggrätter på Söderhöjden, och nya byggrätter planeras i Barkarby C, några år framåt i tiden.
- bolaget har slutfört statusbesiktning av fastigheter inför det kommande ROT-programmet, vilket syftar till att komma ikapp med det eftersatta underhållet och genomföra stambyten i ett stort antal fastigheter. Renoveringsprogrammet påbörjas 2024.
- bolaget arbetar med trygghetsskapande åtgärder genom t ex trygghetsvandringar, trygghetsvärdar, områdesträffar och en ny avdelning där hyresgäster anställs för lokalvård och yttre skötsel.
- bolaget arbetar aktivt för att motverka olovlig andrahandsuthyrning av våra bostäder.
- bolaget arbetar i enlighet med Allmännyttans Klimatinitiativ, där målet är en fossilfri allmännytta senast 2030 och en 30 %-ig minskning av allmännyttans energiförbrukning jämfört med 2007.

Tabell: Förvaltade volymer bostäder och lokaler

Förvaltat volym	2022	2023
<i>Bostäder, ytor kvm</i>	414 412	414 412
<i>Bostäder, antal</i>	5 601	5 601
<i>Lokaler, ytor kvm</i>	57 771	57 589
<i>Lokaler, antal</i>	482	482

1.12.10.3 Ekonomi

Koncernens resultat efter finansiella poster uppgår till 66,6 mnkr (286,7 mnkr inklusive reavinster 2022). Avkastningen mäts som resultatet efter finansiella poster, korrigerat för extraordinära och jämförelsestörande poster, som andel av omsättningen, och uppgår till 12 %. Den marknadsvärdering av hela fastighetsbeståndet som gjordes hösten 2023 anger ett värde på 7 658 mnkr (7 033 mnkr) +/- 10 procent. Soliditeten uppgår till 57,1 % (55,9 %).

Tabell: Resultaträkning för Järfällahus AB (koncernen)

Resultaträkning (mnkr)	2022	2023
Nettoomsättning	598	584
Kostnader	-418	-426
Avskrivningar/Nedskrivningar	-91	-88
Finansiella poster	198	-3
Resultat efter finans	287	67
Årets resultat	283	54

Tabell: Balansräkning för Järfällahus AB (koncernen)

Balansräkning (mnkr)	2022	2023
Anläggningstillgångar	2 444	2 408
Omsättningstillgångar	501	543
Summa tillgångar	2 945	2 951
Eget kapital	1 645	1 684
Långfristiga skulder	778	808
Kortfristiga skulder	522	459
Summa eget kapital och skulder	2 945	2 951

1.12.10.4 Marknad

Bolaget har en fortsatt hög efterfrågan på bostäder varför vakansgraden ligger nära 0 procent. Efterfrågan på bostäder i regionen är fortsatt stor. Järfälla kommun expanderar kraftigt och den planerade utbyggnaden av tunnelbanenätet och utvecklingen av Barkarbystaden ger goda förutsättningar för bolagets fortsatta fastighetsutveckling.

2 Finansiella rapporter

RESULTATRÄKNING (mnkr)		KOMMUNEN		SAMMANSTÄLLD REDOVISNING	
		2023	2022	2023	2022
Verksamhetens intäkter	not 2	1 449,3	1 746,7	1 968,5	2 268,9
Verksamhetens kostnader	not 3,4	-6 029,6	-5 887,3	-6 399,6	-6 227,5
Avskrivningar	not 5	-429,1	-389,3	-501,8	-470,0
VERKSAMHETENS NETTOKOSTNADER		-5 009,4	-4 529,9	-4 932,9	-4 428,6
Skatteintäkter	not 6	4 314,1	4 054,8	4 314,1	4 054,8
Generella statsbidrag och utjämning	not 7	1 153,2	1 077,3	1 153,2	1 077,3
VERKSAMHETENS RESULTAT		457,9	602,2	534,4	703,5
Finansiella intäkter	not 8	91,2	58,3	71,5	246,6
Finansiella kostnader	not 9	-275,8	-168,4	-273,6	-167,9
RESULTAT EFTER FINANSIELLA POSTER		273,3	492,1	332,3	782,2
Resultat före extraordinära poster		273,3	492,1	332,3	782,2
Extraordinära poster	not 10	-	-	-	-
ÅRETS RESULTAT	not 11	273,3	492,1	332,3	782,2

KASSAFLÖDESANALYS (mnkr)	KOMMUNEN		SAMMANSTÄLLD REDOVISNING	
	2023	2022	2023	2022
DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN				
Årets resultat	273,3	492,1	332,3	782,2
Justering för ej likviditetspåverkande poster not 12	626,5	885,3	722,0	785,6
Medel från den löpande verksamheten före förändring av rörelsekapital	899,8	1377,4	1054,3	1567,8
Förändringar i rörelsekapital				
Ökning/minskning av exploateringsmark och förråd	-27,4	-92,2	-27,4	-92,2
Ökning/minskning av kortfristiga fordringar	-79,5	42,3	-121,6	57,6
Ökning av kortfristiga skulder	44,4	216,4	-12,9	87,0
Kassaflöde från den löpande verksamheten	837,3	1 543,9	892,4	1 620,2
INVESTERINGSVERKSAMHETEN				
Investering materiella anläggningstillgångar exkl finansiell leasing not 13	-1276,1	-1405,9	-1364,9	-1479,4
Försäljning av materiella anläggningstillgångar not 14	0,3	0,2	0,4	0,2
Investering i finansiella anläggningstillgångar not 13	-	-7,4	-	-7,4
Försäljning av finansiella anläggningstillgångar	-	-	-	275,5
Kassaflöde från investeringsverksamheten	-1 275,8	-1 413,1	-1 364,5	-1 211,1
FINANSIERINGSVERKSAMHETEN				
Förändring av långfristig upplåning not 27	650,0	150,0	572,0	0,0
Ökning/ minskning av långfristiga fordringar not 19	-174,0	-143,0	-174,1	-143,0
Ökning av övriga långfristiga skulder not 27	16,6	2,4	127,4	-123,6
Amortering avsättning tunnelbana not 26	-189,3	-192,9	-189,3	-192,9
Kassaflöde från finansieringsverksamheten	303,3	-183,5	336,0	-459,5
Årets kassaflöde	-135,2	-52,7	-136,1	-50,4
Beräknat/ summerat kassaflöde	-135,2	-52,7	-136,1	-50,4
Likvida medel vid årets början	301,2	353,9	338,9	389,3
Likvida medel vid årets slut	166,0	301,2	202,8	338,9
Förändring av likvida medel	-135,2	-52,7	-136,1	-50,4

BALANSRÄKNING (mnkr)

		KOMMUNEN		SAMMANSTÄLLD REDOVISNING	
		2023	2022	2023	2022
TILLGÅNGAR					
Anläggningstillgångar					
Immateriella anläggningstillgångar		-	-	-	-
Materiella anläggningstillgångar					
Mark, byggnader och tekniska anläggningar	not 15	8 984,1	7 966,8	11 335,4	10 334,1
Maskiner och inventarier	not 16	227,2	218,6	238,9	230,0
Pågående ny-, till- och ombyggnad	not 17	2 014,1	2 224,3	2 047,5	2 262,0
Finansiella anläggningstillgångar					
Övriga finansiella anläggningstillgångar	not 18	449,1	449,1	222,9	222,8
Långfristiga fordringar	not 19	431,0	257,0	431,5	257,4
Summa anläggningstillgångar		12 105,5	11 115,8	14 276,2	13 306,3
Omsättningstillgångar					
Exploateringsmark och förråd	not 20	505,4	478,0	505,4	478,0
Fordringar	not 21	528,9	449,4	584,1	462,5
Kortfristiga placeringar	not 22	24,6	24,6	24,6	24,6
Kassa och bank	not 23	166,0	301,2	178,2	314,3
Summa omsättningstillgångar		1 224,9	1 253,2	1 292,3	1 279,4
SUMMA TILLGÅNGAR		13 330,4	12 369,0	15 568,5	14 585,7
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER					
Eget kapital	not 24	3 925,9	3 652,7	5 419,6	5 106,6
därav årets resultat		273,3	492,1	332,3	782,2
därav resultatutjämningsreserv		165,0	165,0	165,0	165,0
därav övrigt eget kapital		3 487,6	2 995,6	4 922,3	4 159,4
Avsättningar					
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	not 25	769,3	629,6	800,9	663,0
Andra avsättningar	not 26	946,0	1 108,5	1 086,1	1 240,8
Summa avsättningar		1 715,3	1 738,1	1 887,0	1 903,8
Skulder					
Långfristiga skulder	not 27	4 921,2	4 254,6	5 624,0	4 924,6
Kortfristiga skulder	not 28	2 768,0	2 723,6	2 637,9	2 650,7
Summa skulder		7 689,2	6 978,2	8 261,9	7 575,3
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER		13 330,4	12 369,0	15 568,5	14 585,7
ANSVARSFÖRBINDELSER					
Pensionsförpliktelser som inte tagits upp bland skulder eller avsättningar	not 29	1 300,3	1 285,2	1 305,6	1 301,8
Övriga ansvarsförbindelser					
Borgensåtaganden	not 30	1216,9	1302,9	193,8	199,4
Övriga ansvarsförbindelser	not 31	203,6	168,9	203,6	168,9
Leasingavtal	not 32	24,7	28,4	35,9	30,6
Avtal om visstidspension - antal	not 33	1	1	1	1

Noter

Not 1 Redovisningsprinciper

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med reglerna i Lag om kommunal bokföring och redovisning och rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning (RKR), med två undantag:

Avsättningen för medfinansiering av tunnelbanan har inte procentuppräknats (avseende framtida utbetalningar) och inte heller nuvärdeberäknats i enlighet med RKR R9. Anledningen är att den faktiskt tillämpade metoden visar på en avsättning på 377 mnkr medan RKR-metoden ger en avsättning på 371 mnkr, dvs det skiljer enbart 6 mnkr i effekt för resultat- och balansräkning. Vidare skulle en tillämpning av RKR R9 medföra att arbetet med prognoser och budgetar försvåras. Det är nämligen i praktiken omöjligt att veta vad procentuppräknningen ska uppgå till och hur hög kommunens låneränta kommer att vara vid årets utgång.

Ytterligare en avvikelse från god redovisningssed är att samtliga hyresavtal vad gäller avvägningen mellan operationell och finansiell leasing inte har kartlagts ännu. Under hösten 2023 har dock hyresavtalen inom förskola och äldreomsorg kartlagts och 28 avtal redovisas i årsredovisningen för 2023 som finansiella avtal. Ytterligare genomlysning av fler hyresavtal kommer att ske under 2024. Se vidare under Leasingkostnader nedan.

Samma redovisningsprinciper och beräkningsmetoder har använts i årsredovisningen för 2023 som i årsredovisningen för 2022.

Anläggningstillgångar och investeringar

Anläggningstillgångarna är upptagna till anskaffningsvärde minskat med ackumulerade avskrivningar och eventuella nedskrivningar. Avskrivning sker linjärt för samtliga anläggningstillgångar som är utsatta för värdeminskning. En anläggning aktiveras i normalfallet och börjar skrivas av när den tas i bruk. Som investering avses anskaffning av tillgång med en nyttjandeperiod motsvarande minst 3 år och med ett anskaffningsvärde på sammanlagt minst 40 000 kronor.

Nedskrivning av materiella anläggningstillgångar

Nedskrivning av anläggningstillgångar sker i enlighet med rekommendationen RKR R6. Avskrivningsbeloppen för innevarande och framtida perioder justeras om en ny bedömning av nyttjandeperioden väsentligt avviker från tidigare bedömningar. Inga nedskrivningar har skett under 2023.

Avskrivningar och uppdelning i komponenter

Kommunen tillämpar sedan några år komponentavskrivning enligt RKR:s rekommendation R4. Som utgångspunkt för antaganden om ekonomisk livslängd tillämpas RKR:s förslag till avskrivningstider för kommunal verksamhet. Tillämpade avskrivningstider ligger inom intervallet 3–50 år, med undantag för broar (80 år). Mark, vägkropp med bestående värde och konst skrivs inte av. Linjär avskrivning används. Det sker ingen avskrivning för pågående investeringar.

Avsättningar

Kommunen gör, utöver avsättning för pensionsskulden, avsättningar för åtaganden inom det infrastrukturella området (tunnelbana till Barkarby) och för sanering. Vid avsättningar tillämpas direkt resultatföring.

Exploateringsredovisning

Från och med 2016 har Järfälla kommun övergått till att följa RKR:s vägledning ”Redovisning av kommunal markexploatering”, vilket bland annat innebär att intäkter från markförsäljning inom exploateringsområden inte klassificeras som försäljning av anläggningstillgång/reavinster utan ingår bland verksamhetens intäkter. Utgifter för exploatering av mark som ännu inte resultatredovisats återfinns bland omsättningstillgångarna.

Finansiella tillgångar och skulder

Finansiella tillgångar som inte innehas i syfte att generera avkastning eller värdestegring värderas vid första redovisningstillfället till anskaffningsvärde. Finansiella omsättningstillgångar värderas efter första redovisningstillfället till det lägsta av anskaffningsvärde och försäljningsvärde, med avdrag för beräknad försäljningskostnad. Finansiella anläggningstillgångar värderas efter första redovisningstillfället till anskaffningsvärdemed avdrag för eventuella nedskrivningar. Finansiella skulder värderas vid första redovisningstillfället till anskaffningsvärde. Efter första redovisningstillfället redovisas såväl kortfristiga som långfristiga finansiella skulder till anskaffningsvärde.

Leasingkostnader

Från och med 2018 har ett omfattande leasingavtal redovisats som finansiellt, och objektet återfinns i balansräkningen både som anläggningstillgång och långfristig skuld. Det aktuella objektet avser den nya simhallen där kommunen ingått ett 30-årigt avtal med leverantören.

Under hösten 2023 har hyresavtalen inom förskola och äldreomsorg kartlagts och ett större antal avtal (28 st) redovisas i årsredovisningen för 2023 som finansiella avtal. Även ett antal fordon redovisas som finansiella leasingavtal.

Övriga leasingavtal redovisas som operationella, bland annat BAS Barkarby (nya gymnasiet) som klassificeras som operationellt leasingavtal.

Lånekostnader för investeringsprojekt

Lånekostnader redovisas enligt huvudmetoden vilket innebär att investeringsprojekt inte belastas med lånekostnader.

Klassificering

Fordringar och skulder som förfaller till betalning inom tolv månader från balansdagen har klassificerats som kortfristiga. Fordringar och skulder som förfaller till betalning efter tolv månader från balansdagen har klassificerats som långfristiga.

Pensionsutfästelser

Intjänade pensionsförmåner redovisas som avsättning respektive kortfristig skuld (avgiftsbestämda delen) i balansräkningen. Pensionsförmåner intjänade före 1998 och ej infriade visstidspensioner redovisas som en ansvarsförbindelse. Tillämpad beräkningsmodell är RIPS 21.

Redovisning av intäkter

Offentliga investeringsbidrag, anläggnings- och anslutningsavgifter tas upp som förutbetalda intäkt och redovisas bland långfristiga skulder och periodiseras över anläggningarnas respektive nyttjandeperiod. Investeringsbidrag från den privata sektorn, liksom gatukostnadsersättningar, redovisas enligt RKR R2 Intäkter.

Redovisningsprinciper i driftredovisningen

Se den del av årsredovisningen som behandlar driftredovisningen

Resultatutjämningsreserv RUR

Från och med den 1 januari 2013 finns det i kommunallagen en möjlighet att, under vissa förutsättningar, reservera delar av ett positivt resultat i en resultatutjämningsreserv (RUR). RUR är frivillig och kan användas för att utjämna intäkter över en konjunkturcykel. Om RUR ska användas, ska detta framgå av kommunfullmäktigebeslut om god ekonomisk hushållning. I lågkonjunktur kan medel användas för att utjämna konsekvenserna av minskade intäkter under en konjunkturcykel.

Skatteintäkter

Slutskatteavräkningen har beräknats enligt Sveriges Kommuner och Regioners prognos i december 2023.

Affärsdrivande verksamhet

Kommunen bedriver i egen regi både VA-verksamhet och avfallshantering. Redovisningen för dessa två verksamheter kan särskiljas från kommunens övriga verksamheter.

Särskild redovisning av resultat för VA-verksamheten och Avfallshanteringen

Ett eventuellt ackumulerat överskott redovisas som en förutbetalad intäkt (skuld till abonnenterna). Om det ackumulerade resultatet är ett underskott, redovisas det som ett negativt eget kapital.

Sammanställd redovisning

Den sammanställda redovisningen har upprättats enligt förvärvsmetoden och enligt RKR R16 Sammanställda räkenskaper. Det innebär att kommunens (moderbolagets) bokförda värden på aktier i dotterbolagen eliminerats mot dotterbolagens egna kapital vid förvärvet. Därmed ingår i den sammanställda redovisningen enbart den del av dotterbolagens egna kapital som tillkommit efter förvärvet. I den sammanställda redovisningen ingår Järfälla kommun, Järfällahus AB och Kommunalförbundet Brandkåren Attunda. För Kommunalförbundet Brandkåren Attunda innebär den proportionella konsolideringsmetoden att 23,0 % av resultat- och balansposter konsolideras. Helägda bolag vars storlek är ringa konsolideras inte. Pensionsavsättningarna i den sammanställda redovisningen redovisas för kommunen och Kommunalförbundet Brandkåren Attunda med en del i balansräkningen och den andra som ansvarsförbindelse. Järfällahus AB gör avsättning till pensioner genom inbetalning till försäkringsbolag.

Not 2	Verksamhetens intäkter	Kommunen		Sammanställd redovisning	
		2023	2022	2023	2022
	Intäktsfördelning				
	Försäljningsintäkter	18,8	23,2	30,3	34,6
	Taxor och avgifter	456,0	433,0	463,2	439,9
	Hyror och arrenden	118,0	116,7	584,8	566,2
	Bidrag och kostnadsersättningar från staten	484,9	399,9	485,0	403,0
	Bidrag och gåvor från privata aktörer	3,7	0,8	3,7	0,8
	Offentliga bidrag (investeringar)	6,6	5,9	6,6	5,9
	EU-bidrag	4,3	3,0	4,3	3,0
	Övriga bidrag	38,9	39,5	74,8	74,3
	Intäkter från exploateringsverksamhet	136,1	605,0	136,1	605,0
	Försäljning av verksamhet och konsulttjänster	82,5	65,2	75,2	58,8
	Realisationsvinster på anläggningstillgångar	0,3	-	0,4	231,1
	Övriga verksamhetsintäkter	99,4	54,5	104,1	-153,7
	Summa	1 449,3	1 746,7	1 968,5	2 268,9
	Intäkter från tomträttsavgälder				
	Industri (14 avtal, 79 978 kvm, tax värde 80,7 mnkr)	3,1	2,7		
	Övrigt (2 avtal, 7 926 kvm, tax värde 10,5 mnkr)	0,0	0,0		
	Summa	3,1	2,7		

Not 3	Verksamhetens kostnader	Kommunen		Sammanställd redovisning	
		2023	2022	2023	2022
	Kostnadsfördelning				
	Personalkostnader exkl pensionskostnader	-2 679,2	-2 403,6	-2 776,9	-2 497,4
	Pensionskostnader	-296,1	-259,1	-301,7	-268,3
	Lämnade bidrag	-129,2	-134,0	-130,1	-134,9
	Köp av verksamhet	-1 783,7	-1 747,6	-1 769,2	-1 705,4
	Lokal- och markhyror samt övriga fastighetskostnader	-277,1	-485,3	-352,4	-555,1
	Inköp av material och varor	-304,1	-311,0	-336,8	-344,7
	Inköp av tjänster	-354,7	-276,2	-500,1	-426,3
	Realisationsförluster och utrangeringar	-21,9	-68,4	-27,0	-85,9
	Anskaffningskostnad sålda exploateringsfastigheter	-15,0	-46,3	-15,0	-46,3
	Bolagsskatt	-	-	-12,4	-3,4
	Övriga verksamhetskostnader	-168,6	-155,8	-178,1	-159,7
	Summa	-6 029,6	-5 887,3	-6 399,6	-6 227,5

Not 4	Kostnader för revision	Kommunen		Sammanställd redovisning	
		2023	2022	2023	2022
	Sakkunnigt biträde	-0,2	-0,1	-1,0	-0,6
	Förtroendevalda revisorer	-0,1	0,0	-0,1	0,0
	Total kostnad för räkenskapsrevision	-0,4	-0,1	-1,1	-0,6
	Sakkunnigt biträde	-1,5	-1,6	-1,6	-1,8
	Förtroendevalda revisorer	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5
	Total kostnad för övrig revision	-2,0	-2,1	-2,1	-2,3
	Total kostnad för revision	-2,4	-2,2	-3,3	-3,0
Aktuell skatt i dotterbolag					
	Aktuell skatt i Järfällahus redovisning ingår i verksamhetens kostnader i koncernen.			-4,6	-1,5
Not 5	Av- och nedskrivningar	Kommunen		Sammanställd redovisning	
		2023	2022	2023	2022
	Avskrivning på byggnader och tekniska anläggningar	-317,4	-293,9	-401,9	-409,3
	Avskrivning byggnader, finansiell leasing	-53,7	-46,3	-39,5	-
	Avskrivning på maskiner och inventarier	-58,0	-49,1	-60,4	-51,9
	Avskrivning på immateriella anläggningstillgångar	-	-	-	-1,7
	Nedskrivning och utrangering av byggnad	-	-	-	-7,1
	Summa	-429,1	-389,3	-501,8	-470,0
Not 6	Skatteintäkter	Kommunen		Sammanställd redovisning	
		2023	2022	2023	2022
	Preliminär kommunalskatt	4 225,7	3 932,0	4 225,7	3 932,0
	Slutavräkningsdifferens föregående år	21,6	25,8	21,6	25,8
	Preliminär slutavräkning innevarande år	66,8	97,0	66,8	97,0
	Summa	4 314,1	4 054,8	4 314,1	4 054,8

Not 7	Generella statsbidrag och utjämning	Kommunen		Sammanställd redovisning	
		2023	2022	2023	2022
	Inkomstutjämning	615,9	523,3	615,9	523,3
	Kostnadsutjämning	231,3	210,4	231,3	210,4
	Regleringsbidrag/avgift	198,4	228,7	198,4	228,7
	Avgift till LSS-utjämningen	-74,6	-46,0	-74,6	-46,0
	Kommunal fastighetsavgift	132,2	126,8	132,2	126,8
	Övriga generella bidrag från staten	50,0	34,1	50,0	34,1
	Summa	1 153,2	1 077,3	1 153,2	1 077,3

Not 8	Finansiella intäkter	Kommunen		Sammanställd redovisning	
		2023	2022	2023	2022
	Aktieutdelning från koncernföretag	15,5	12,6	-	-
	Borgensavgifter	5,5	4,6	0,7	0,7
	Järfällahus försäljning av Hårsta Backe Jakobsberg AB	-	-	-	204,6
	Ränta och återbäring Kommuninvest	-	4,7	-	4,7
	Kpi-uppräknings förskottering tunnelbaneavtalet	64,9	31,8	64,9	31,8
	Ränteintäkter bank	4,7	4,1	5,0	4,1
	Övriga intäkter	0,6	0,5	0,9	0,7
	Summa	91,2	58,3	71,5	246,6

Not 9	Finansiella kostnader	Kommunen		Sammanställd redovisning	
		2023	2022	2023	2022
	Räntekostnader på lån	-90,1	-27,5	-105,9	-34,4
	Räntekostnader koncernen (JHAB)	-16,4	-2,7	-	-
	Finansiell kostnad, förändring av pensionsavsättning	-60,6	-14,5	-63,2	-14,5
	KPI-uppräknings av avsättning för utbyggnad av tunnelbana	-82,7	-102,2	-82,7	-102,2
	Räntedel finansiell leasing	-24,6	-20,4	-20,3	-15,7
	Övriga finansiella kostnader	-1,4	-1,1	-1,5	-1,1
	Summa	-275,8	-168,4	-273,6	-167,9

Not 10	Extraordinära poster	Kommunen		Sammanställd redovisning	
		2023	2022	2023	2022
	Extraordinära kostnader	-	-	-	-
	Fördyring av utbyggd tunnelbana till Barkarby enligt tilläggsavtal till huvudavtalet				

Not 11	Årets resultat	Kommunen		Sammanställd redovisning	
		2023	2022	2023	2022
	Årets resultat enligt resultaträkningen	273,3	492,1		
	Avgår realisationsvinster mark och byggnader	-	-		
	Avgår realisationsvinster fordon	-	-		
	Justerat resultat enligt balanskravet	273,3	492,1		

Not 12	Ej likviditetspåverkande poster	Kommunen		Sammanställd redovisning	
		2023	2022	2023	2022
	Avskrivningar	429,1	389,3	501,8	470,0
	Nyintjänade pensioner inkl ränta	139,7	42,7	137,9	43,9
	Övriga avsättningar	26,8	304,8	34,6	306,7
	Realisationsvinst/förlust	-	-	-	-204,6
	Utrangering	22,7	28,6	61,4	150,6
	Omklassificering materiella anläggningstillgångar	-137,7	-15,9	-123,0	-37,7
	Omklassificering omsättningstillgångar	0,0	108,4	0,0	108,4
	Övriga ej likviditetspåverkande poster	145,9	27,4	109,3	-51,7
	Summa	626,5	885,3	722,0	785,6

Not 13	Investeringar	Kommunen		Sammanställd redovisning	
		2023	2022	2023	2022
	Verksamhetsfastigheter	-187,9	-111,3	-192,6	-150,8
	Pågående investeringar	-827,8	-1 006,0	-909,0	-1 036,8
	Fastigheter för affärsverksamhet	-109,7	-81,3	-109,7	-81,3
	Publika fastigheter	-95,5	-114,2	-95,5	-114,2
	Maskiner och inventarier	-55,2	-74,7	-58,1	-77,9
	Finansiell leasing lokaler	-32,6	-180,4	-32,6	180,5
	Finansiell leasing bilar	-13,4	-	-13,4	-
	Exploateringsmark	-	-18,4	-	-18,4
	Summa materiella anläggningstillgångar	-1 322,1	-1 586,3	-1 410,9	-1 659,9
	Bostadsrätter	-	-	-	-
	Övrigt	-	-7,4	-	-7,4
	Summa finansiella anläggningstillgångar	0,0	-7,4	0,0	-7,4
	Summa	-1 322,1	-1 593,7	-1 410,9	-1 667,3

Not 14	Försäljning av anläggningstillgångar	Kommunen		Sammanställd redovisning	
		2023	2022	2023	2022
	Mark, försäljningspris	-	-	-	-
	Aktier, försäljningspris	-	-	-	-
	Maskiner och inventarier, försäljningspris	0,3	0,2	0,3	0,2
	Summa försäljning anläggningstillgångar	0,3	0,2	0,3	0,2
Not 15	Mark, byggnader och tekniska anläggningar	Kommunen		Sammanställd redovisning	
		2023	2022	2023	2022
	Ingående anskaffningsvärde	11 424,7	9 484,7	15 255,2	13 503,6
	Årets investeringar	426,9	505,6	431,6	364,7
	Investeringsbidrag	-	-	-	-2,9
	Finansiell leasing lokaler	32,6	658,9	32,6	839,3
	Försäljningar och utrangeringar	-11,4	-24,3	-24,0	-184,3
	Omklassificering	887,3	799,8	956,2	734,8
	Utgående anskaffningsvärde	12 760,1	11 424,7	16 651,6	15 255,2
	Ingående avskrivningar	-3 457,9	-2 933,7	-4 921,1	-4 394,0
	Försäljningar/utrangeringar	2,5	9,3	7,9	87,1
	Årets avskrivningar	-312,8	-288,3	-395,2	-369,8
	Finansiell leasing lokalhyror	-2,2	-239,6	-2,2	-239,6
	Finansiellt leasad fastighet (nya simhallen)	-5,6	-5,6	-5,6	-5,6
	Omklassificering till eget kapital	-	-	-	0,8
	Utgående avskrivningar	-3 776,0	-3 457,9	-5 316,2	-4 921,1
	Restvärde	8 984,1	7 966,8	11 335,4	10 334,1
	Specifikation av utgående bokfört värde				
	Markreserv	36,9	37,1	36,9	37,1
	Verksamhetsfastigheter	3 718,0	3 445,5	6 181,3	5 939,0
	Finansiellt leasad fastighet (nya simhallen)	210,1	216,2	210,1	216,2
	Fastigheter för affärsverksamhet	1 353,5	996,2	1 353,5	996,2
	Publika fastigheter	2 985,7	2 570,6	2 985,7	2 570,6
	Fastigheter för annan verksamhet	2,8	2,9	2,8	2,9
	Finansiell leasing lokalhyror	578,6	599,7	466,6	473,5
	Övriga fastigheter	0,1	0,1	0,1	0,1
	Exploateringsmark	98,4	98,5	98,4	98,5
	Summa	8 984,1	7 966,8	11 335,4	10 334,1
	Bedömd genomsnittlig nyttjandeperiod				
	Verksamhetsfastigheter	37 år	40 år		
	Vatten/avlopp	47 år	43 år		
	Publika fastigheter	34 år	32 år		

Not 16	Maskiner och inventarier	Kommunen		Sammanställd redovisning	
		2023	2022	2023	2022
	Ingående anskaffningsvärde	758,3	708,6	807,2	761,2
	Årets investeringar	55,2	73,3	58,1	76,5
	Årets investering, finansiellt leasade bilar	13,4	1,4	13,4	1,4
	Försäljningar och utrangeringar	-9,1	-47,9	-14,1	-54,8
	Omklassificering	0,8	22,9	0,8	22,9
	Utgående anskaffningsvärde	818,6	758,3	865,4	807,2
	Ingående avskrivningar	-539,7	-504,9	-577,2	-546,4
	Försäljningar och utrangeringar	6,3	14,3	11,1	21,4
	Årets avskrivningar	-53,9	-46,5	-56,3	-49,6
	Avskrivning finansiellt leasade bilar	-4,1	-2,6	-4,1	-2,6
	Utgående avskrivningar	-591,4	-539,7	-626,5	-577,2
	Restvärde	227,2	218,6	238,9	230,0
	Specifikation av utgående bokfört värde				
	Maskiner	8,1	7,5	8,1	7,5
	Inventarier och konst	136,1	144,5	147,8	155,9
	Finansiellt leasade bilar	19,5	10,1	19,5	10,1
	Bilar och andra transportmedel	11,6	11,3	11,6	11,3
	Förbättringsutgifter på ej ägda fastigheter	51,9	45,2	51,9	45,2
	Summa	227,2	218,6	238,9	230,0
	Bedömd genomsnittlig nyttjandeperiod				
	Maskiner	19 år	19 år		
	Inventarier	15 år	18 år		
	Transportmedel	13 år	18 år		
	Förbättringsutgifter på ej ägda fastigheter	20 år	24 år		
Not 17	Pågående ny-, till- och ombyggnation				
	Ingående anskaffningsvärde	2 224,3	2 076,9	2 262,0	2 166,0
	Årets investeringar	826,6	1 006,0	907,8	1 036,8
	Försäljningar och utrangeringar	-11,0	-20,0	-42,3	-20,0
	Omklassificering	-1 025,8	-838,6	-1 080,0	-920,8
	Utgående anskaffningsvärde	2 014,1	2 224,3	2 047,5	2 262,0

Not 20	Exploateringsmark och förråd	Kommunen		Sammanställd redovisning	
		2023	2022	2023	2022
	Ingående värde	478,0	385,8	478,0	385,8
	Årets anskaffningar	155,9	387,9	155,9	387,9
	Omklassificering	-	108,4	-	108,4
	Kostnadsfört	-128,5	-404,1	-128,5	-404,1
	Utgående värde	505,4	478,0	505,4	478,0
Not 21	Fordringar	Kommunen		Sammanställd redovisning	
		2023	2022	2023	2022
	Kundfordringar	75,8	69,2	131,0	75,2
	Mervärdesskatt	81,1	82,1	81,1	82,1
	Fordran fastighetsavgift	80,4	70,9	80,4	70,9
	Fordran skatteavräkning	185,5	118,5	185,5	139,0
	Övriga interimsposter	99,3	97,0	99,3	85,5
	Övriga kortfristiga fordringar	6,8	11,7	6,8	9,8
	Summa	528,9	449,4	584,1	462,5
Not 22	Kortfristiga placeringar	Kommunen		Sammanställd redovisning	
		2023	2022	2023	2022
	Ingående värde	24,6	24,6	24,6	24,6
	Aktieägartillskott Veddesta kv1 AB - Veddesta kv7 AB	-	-	-	-
	Utgående värde	24,6	24,6	24,6	24,6
	Specifikation				
	Aktier	24,6	24,6	24,6	24,6
	Summa	24,6	24,6	24,6	24,6
	Marknadsvärde	24,6	24,6	24,6	24,6
Not 23	Kassa och bank	Kommunen		Sammanställd redovisning	
		2023	2022	2023	2022
	Kassa och bank	166,0	301,2	178,2	314,3
	Summa	166,0	301,2	178,2	314,3
	Specifikation				
	Kommunen	-327,3	-181,7	-327,3	-181,7
	Järfällahus AB	475,5	464,4	475,5	464,4
	Phalaenopsis AB	6,8	-5,0	6,8	-5,0
	Spidarör AB	2,1	14,1	2,1	14,1
	Veddesta-bolagen	8,4	8,7	8,4	8,7
	Kommunalförb. Brandkåren Attunda	-	-	12,2	13,1
	Järfälla Näringsliv AB	0,5	0,7	0,5	0,7
	Summa	166,0	301,2	178,2	314,3
	Beviljad checkräkningskredit	300,0	300,0	300,0	300,0
	<i>varav Järfällahus AB enligt avtal</i>	<i>130,0</i>	<i>130,0</i>	<i>130,0</i>	<i>130,0</i>

Not 24	Eget kapital	Kommunen		Sammanställd redovisning	
		2023	2022	2023	2022
	Ingående eget kapital enl fastställd balansräkning	3 652,7	3 874,8	5 106,6	5 038,1
	Koncernmässig justering	-0,1	-	-0,3	0,5
	Effekt på EK av finansiell leasing	-	-22,6	-	-22,6
	Effekt på EK av nedskrivning av mark från staten	-	-691,6	-	-691,6
	Ingående justerat eget kapital	3 652,6	3 160,6	5 106,3	4 324,4
	Effekt på EK av finansiell leasing	-	-	-19,0	-
	Årets resultat	273,3	492,1	332,3	782,2
	Summa	3 925,9	3 652,7	5 419,6	5 106,6
Not 25	Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	Kommunen		Sammanställd redovisning	
		2023	2022	2023	2022
	Ingående pensionsavsättningar	629,6	586,9	663,0	619,1
	Pensionsutbetalningar	-17,4	-15,1	-18,6	-16,1
	Nyintjänad pension	78,5	35,8	79,5	37,3
	Ränte- och basbeloppsuppräknningar	48,8	11,6	51,4	12,3
	Ändrat livslängdsantagande	-	-	-	-
	Förändring av löneskatt	27,3	8,3	26,9	8,6
	Övrigt	2,5	2,1	-1,3	1,8
	Utgående pensionsavsättningar	769,3	629,6	800,9	663,0
	<i>Aktualiseringsgrad (%)</i>	<i>98,0</i>	<i>98,0</i>	<i>-</i>	<i>-</i>
	Specifikation				
	Pensioner enligt blandad modell	619,1	506,7	644,5	533,6
	Löneskatt	150,2	122,9	156,4	129,4
	Summa	769,3	629,6	800,9	663,0
Not 26	Andra avsättningar	Kommunen		Sammanställd redovisning	
		2023	2022	2023	2022
	Medfinansiering tunnelbana	377,0	556,4	377,0	556,4
	<i>Enligt avtalet om "Stockholmsöverenskommelsen" ska kommunen till Stockholms Läns Landsting medfinansiera byggandet av tunnelbana till Barkarby med 1 384 mnkr. Avsättningen är indexuppräknad från 2016.</i>				
	Ingående balans	556,4	705,5	556,4	705,5
	Amortering enligt betalplan	-189,3	-192,9	-189,3	-192,9
	Förändring KPI-del av avsättning	9,9	43,8	9,9	43,8
	Utgående balans	377,0	556,4	377,0	556,4

Avsättning för tunnelbaneupp gång Veddesta	107,3	102,3	107,3	102,3
Avsättning för sanering av mark	461,7	449,8	461,7	449,8
Ingående balans	449,8	188,6	449,8	188,6
Nya avsättningar	3,5	344,4	3,5	344,4
Reviderade uppskattningar	18,5	-63,6	18,5	-63,6
lanspråketaget	-10,1	-19,6	-10,1	-19,6
Utgående balans	461,7	449,8	461,7	449,8
Uppskjuten skatteskuld	-	-	140,1	132,3
Summa	946,0	1 108,5	1 086,1	1 240,8

Not 27	Långfristiga skulder	Kommunen		Sammanställd redovisning	
		2023	2022	2023	2022
	Svenska lån, banker och Kommuninvest	3 710,0	3 060,0	4 543,3	3 875,1
	Anläggnings- och anslutningsavgifter V/A och avfall	334,8	313,1	334,8	313,1
	Leasingskuld, nya simhallen	210,0	213,3	210,0	213,3
	Leasingskuld, bilar	19,0	9,7	19,0	9,7
	Leasingskuld, lokaler	605,0	623,9	474,5	478,8
	Investeringsbidrag	42,4	34,6	42,4	34,6
	Summa	4 921,2	4 254,6	5 624,0	4 924,6
	Genomsnittlig upplåningsränta senaste 12 månaderna	2,08%	0,64%	2,10%	0,65%

Specifikation till långa och korta lån (not 27 och 28)	Kommunen		Sammanställd redovisning	
	2023	2022	2023	2022
<i>Kreditförfall för lån per 2023-12-31</i>	<i>Mnkr</i>	<i>Mnkr</i>	<i>Mnkr</i>	<i>Mnkr</i>
2023	0,0	1 100,0	0,0	1 386,0
2024	1 100,0	1 100,0	1 290,0	1 279,0
2025	1 110,0	1 110,0	1 168,0	1 168,0
2026	850,0	850,0	1 213,0	1 214,0
2027	500,0	0,0	612,0	114,0
2028	1 050,0	0,0	1 250,0	100,0
2029	200,0	0,0	300,0	0,0
Summa	4 810,0	4 160,0	5 833,0	5 261,0
Periodiserade intäkter från vissa inkomster:				
Anslutningsavgifter V/A	50 år	50 år		
Anslutningsavgifter Avfall (sopsugar, komponentindelade)	15-80 år	15-80 år		
Statliga investeringsbidrag	5-33 år	5-33 år		

Not 28	Kortfristiga skulder	Kommunen		Sammanställd redovisning	
		2023	2022	2023	2022
	Järfällahus AB	475,5	467,2	0,0	0,0
	Phalaenopsis AB och Spidarör AB	9,0	9,0	9,0	9,0
	Järfälla Näringsliv AB	0,5	0,4	0,5	0,0
	Veddesta kv1 AB - Veddesta kv7 AB	8,4	8,7	8,4	8,7
	Leverantörsskulder	487,5	380,9	529,0	406,8
	Personalens källskatt	38,6	37,1	40,2	37,1
	Semester- och övertidsskuld inklusive personalomkostnader	137,8	133,2	145,6	137,3
	Upplupna räntor	12,4	12,2	14,7	12,2
	Upplupen pensionskost - avgiftsbestämd del inklusive löneskatt	94,1	96,6	94,1	96,6
	Upplupen arbetsgivaravgift	58,7	53,6	59,9	53,6
	Momsskuld	13,0	13,1	13,2	13,1
	Förutbetalda intäkter - V/A och Avfall	8,6	13,1	8,6	13,1
	Kortfristig skuld till Kommuninvest	1 100,0	1 100,0	1 289,8	1 386,0
	Förutbetalda generella statsbidrag	27,5	-	27,5	-
	Förutbetalda riktade statsbidrag och förutbetalda kostnadsersättningar	55,9	-	55,9	-
	Övriga förutbetalda intäkter	29,4	96,6	83,9	133,2
	Övriga kortfristiga skulder & upplupna kostnader	211,1	301,9	257,6	344,1
	Summa	2 768,0	2 723,6	2 637,9	2 650,8

Not 29	Pensionsförpliktelser som inte har tagits upp bland skulder eller avsättningar	Kommunen		Sammanställd redovisning	
		2023	2022	2023	2022
	Pensioner	1 046,4	1 034,3	1 050,7	1 047,7
	Löneskatt	253,9	250,9	254,9	254,1
	Summa	1 300,3	1 285,2	1 305,6	1 301,8

Not 30	Borgensåtaganden	Kommunen		Sammanställd redovisning	
		2023	2022	2023	2022
	Järfällahus AB	978,0	1 053,0	-	-
	Kommuninvest	-	2,9	-	-
	Attunda Räddningstjänst	45,1	47,6	-	-
	Järfälla Nya Badanläggning AB	188,8	193,5	188,8	193,5
	Föreningar	5,0	5,9	5,0	5,9
	Summa	1 216,9	1 302,9	193,8	199,4

Kommentar till not 30, solidarisk borgen Kommuninvest

Järfälla kommun har i april 2013 ingått en solidarisk borgen såsom för egen skuld för Kommuninvest i Sverige AB:s samtliga nuvarande och framtida förpliktelser. Samtliga 280 kommuner som per 2023-12-31 var medlemmar i Kommuninvest ekonomisk förening har ingått likalydande borgensförbindelser.

Mellan samtliga medlemmar i Kommuninvest ekonomisk förening har ingåtts ett regressavtal som reglerar fördelningen av ansvaret mellan medlemskommunerna vid ett eventuellt ianspråktagande av ovan nämnd borgensförbindelse. Enligt regressavtalet ska ansvaret fördelas dels i förhållande till storleken på de medel som respektive medlemskommun lånat av Kommuninvest i Sverige AB, dels i förhållande till storleken på medlemmarnas respektive insatskapital i Kommuninvest ekonomisk förening.

Vid en uppskattning av den finansiella effekten av Järfälla kommuns ansvar enligt ovan nämnd borgensförbindelse, kan noteras att per 2023-12-31 uppgick Kommuninvest i Sverige AB:s totala förpliktelser till 551 907 380 712 kronor och totala tillgångar till 562 022 704 021 kronor. Järfälla kommuns andel av de totala förpliktelserna uppgick till 6 134 822 799 kronor och andelen av de totala tillgångarna uppgick till 6 255 283 249 kronor.

Not 31	Ansvarsförbindelser	Kommunen		Sammanställd redovisning	
		2023	2022	2023	2022
	Kommunalförbundet Norrvatten	203,6	168,9	203,6	168,9
	Summa	203,6	168,9	203,6	168,9

Not 32	Leasingavtal	Kommunen		Sammanställd redovisning	
		2023	2022	2023	2022
	<u>Finansiellt leasingavtal, nya simhallen</u>				
	Fastigheter	210,6	216,2	210,6	221,8
	Totala minimileaseavgifter	366,2	378,2	366,2	315,0
	Nuvärde minimileaseavgifter	210,0	213,3	210,0	192,3
	<i>Därav förfall inom 1 år</i>	11,6	11,6	11,6	11,6
	<i>Därav förfall inom 1-5 år</i>	42,1	42,1	42,1	42,1
	<i>Därav förfall senare än 5 år</i>	156,3	159,5	156,3	138,5
	Variabla avgifter	3,1	1,9	3,1	1,5
	<u>Finansiella leasingavtal bilar (lös egendom)</u>				
	Bilar	19,5	10,1	19,5	11,3
	Totala minimileaseavgifter	20,5	9,9	20,5	11,3
	Framtida finansiella kostnader	-1,5	-0,2	-1,5	-0,2
	Nuvärdet av minimileaseavgifterna	19,0	9,7	19,0	11,1
	<i>Därav förfall inom 1 år</i>	4,4	2,5	4,4	2,3
	<i>Därav förfall inom 1-5 år</i>	14,6	7,2	14,6	8,8
	<i>Därav förfall senare än 5 år</i>	0,0	0,0	0,0	0,0

	2023	2022	2023	2022
<u>Finansiell leasing, fast egendom</u>				
Totala minimileaseavgifter	672,3	693,1	672,3	693,1
Framtida finansiella kostnader	-67,3	-69,2	-67,3	-69,2
Nuvärdet av minimileaseavgifterna	605,0	623,9	605,0	623,9
<i>Därav förfall inom 1 år</i>	52,3	49,8	52,3	49,8
<i>Därav förfall inom 1-5 år</i>	217,4	207,6	217,4	207,6
<i>Därav förfall senare än 5 år</i>	335,3	366,5	335,3	366,5
<u>Finansiell leasing, fast egendom, varav koncerninternt</u>				
Totala minimileaseavgifter	147,6	166,6	147,6	166,6
Framtida finansiella kostnader	-17,2	-21,5	-17,2	-21,5
Nuvärdet av minimileaseavgifterna	130,4	145,1	130,4	145,1
<i>Därav förfall inom 1 år</i>	15,1	14,7	15,1	14,7
<i>Därav förfall inom 1-5 år</i>	64,7	63,5	64,7	63,5
<i>Därav förfall senare än 5 år</i>	50,6	66,9	50,6	66,9
<u>Operationell leasing, fast egendom</u>				
Nuvärdet av minimileaseavgifterna	7,0	11,2	10,0	15,4
<i>Därav förfall inom 1 år</i>	2,7	4,2	3,8	6,5
<i>Därav förfall inom 1-5 år</i>	3,6	5,8	5,6	7,7
<i>Därav förfall senare än 5 år</i>	0,6	1,2	0,6	1,2
<u>Operationell leasing, fast egendom, varav koncerninternt</u>				
Nuvärdet av minimileaseavgifterna	1,5	4,5	1,5	4,5
<i>Därav förfall inom 1 år</i>	1,5	4,2	1,5	4,2
<i>Därav förfall inom 1-5 år</i>	-	-	-	-
<i>Därav förfall senare än 5 år</i>	-	-	-	-
<u>Operationell leasing, lös egendom</u>				
Nuvärdet av minimileaseavgifterna	17,7	17,2	27,4	19,7
<i>Inom ett år</i>	10,9	11,4	14,2	12,5
<i>Senare än 1 år men inom 5 år</i>	6,8	5,8	13,2	7,2
<i>Senare än 5 år</i>	0,0	0,0	0,0	0,0
Summa	858,7	875,3	871,4	862,4

Not 33	Avtal om visstidspension	Kommunen		Sammanställd redovisning	2022
		2023	2022	2023	
	Ej infriade avtal om visstidspension förtroendevalda, antal	1	1	1	1

Avtalen förutsätter i princip 12 års tjänstgöring. Samordning sker med eventuellt utfallande lön.

Not 34 Samband mellan de olika finansiella rapporterna i årsredovisningen

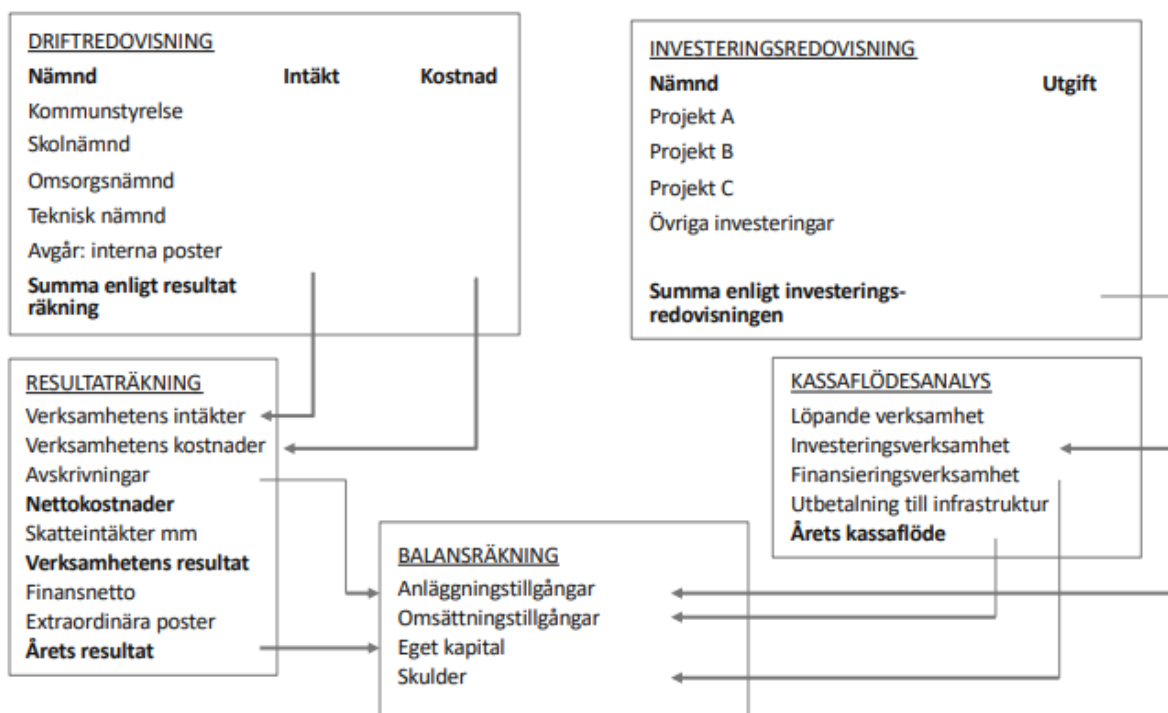
Driftredovisning och resultaträkning

Driftredovisningen visar den löpande verksamhetens utfall gentemot budget. Den speglar också de ekonomiska relationerna mellan nämnder och verksamheter. Driftredovisningen innehåller därför kommuninterna poster såsom köp och försäljning mellan varandra. Den kommunövergripande resultaträkningen innehåller däremot bara kommunexterna intäkter och kostnader. Resultaträkningen omfattar även poster som inte finns i driftredovisningen; skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning, finansiella intäkter och kostnader samt extraordinära poster.

Investeringsredovisning, kassaflödesanalys och balansräkning

Investeringsredovisningen visar investeringar per nämnd respektive verksamhet gentemot budget. Investeringarna återfinns även under investeringsverksamheten i kassaflödesanalysen samt bland anläggningstillgångarna i balansräkningen. Avskrivningar av anläggningstillgångar återfinns förutom i balansräkningen även i resultaträkningen. Årets resultat i resultaträkningen återfinns under balansräkningens eget kapital. Nya och amorterade skulder återfinns under finansieringsverksamheten i kassaflödesanalysen.

Bild: Exempel på hur sambanden ser ut mellan de olika finansiella rapporterna i årsredovisningen. Källa: Rådet för kommunal redovisnings (RKR) rekommendation nr 14 Drift- och investeringsredovisning

3 Driftredovisning

Driftredovisningens intäkter och kostnader ska spegla nämndernas ekonomiska relationer och innehåller även kommuninterna transaktioner, såsom t ex köp och försäljning mellan och inom nämnder. Även kommungemensamma poster som inte har redovisats på en nämnd redovisas här. Kommunbidraget är den delen av nämndens verksamhet som är skattefinansierad. Kommunbidraget är en intern intäkt hos varje nämnd och motsvaras av en intern kostnad på kommungemensamt. När kommunbidraget är inkluderat är budgeten för varje nämnd noll.

Kalkylmässiga transaktioner som ingår är personalomkostnader (PO-pålägg) som uppgår till 39,3 % av lönekostnaden, kapitalkostnader (avskrivningar på investeringar och ränta på deras restvärden) där internräntan uppgår till 1,0 %. Kostnader som interndeberas är hyreskostnader, baserade på självkostnadsprincipen med påslag för inre och periodiskt underhåll, kostnader för transporter med priser baserade på självkostnadsprincipen, kostnader för mat från gemensamma kök. Gemensamma IT-relaterade kostnader fördelas med schabloner.

	Intäkter Utfall 2023	Kostnader Utfall 2023	Netto- kostnad Utfall 2023	Netto- kostnad Budget 2023	Netto- kostnad Avvikelse 2023	Netto- kostnad Utfall 2022
Kommunfullmäktige och kommunstyrelse	148,6	-447,3	-298,7	-329,1	30,4	-318,6
Barn- och ungdomsnämnden	1 846,8	-3 768,4	-1 921,6	-1 887,8	-33,8	-1 836,8
Kompetensnämnden	258,4	-751,0	-492,5	-492,1	-0,4	-458,7
Kultur-, demokrati- och fritidsnämnden	23,9	-258,9	-235,0	-244,5	9,5	-225,0
Socialnämnden	104,8	-488,4	-383,6	-377,2	-6,4	-952,2
Äldre- och omsorgsnämnden	979,8*	-2 257,4	-1 277,6	-1 300,4	22,8	-647,4
Familjerättsnämnden	2,3	-8,1	-5,8	-5,9	0,1	-5,4
Tekniska nämnden, skattefinansierat	925,6	-1 224,8	-299,1	-278,8	-20,3	-261,7
Tekniska nämnden, VA	173,7	-178,0	-4,3	0,0	-4,3	0,0
Tekniska nämnden, avfall	82,2	-82,2	0,0	0,0	0,0	2,4
Miljö- och bygglovsnämnden	23,2	-37,6	-14,4	-13,6	-0,8	-11,8
Totalt styrelse och nämnder	4 569,4	-9 502,0	-4 932,6	-4 929,4	-3,2	-4 715,4
Kommunbidrag			4 929,4	4 929,4	0,0	4 789,1
Styrelse, nämnder och kommunbidrag			-3,2	0,0	-3,2	73,7
Exploateringsredovisning	273,1	-130,4	142,7	954,9	-812,2	296,1
<i>Övriga kommungemensamma poster:</i>						
-Justering för generella statsbidrag på nämnder	-50,0		-50,0		-50,0	-32,3
-Justering för finansiell kostnad på nämnder		16,9	16,9	13,2	3,7	11,4
-Internränta	68,0		68,0	66,6	1,4	62,6
-Leasing	62,9	-53,7	9,2		9,2	7,3
-Pensioner	0,5	-371,1	-370,6	-343,1	-27,5	-255,0
-Arbetsgivaravgifter, mm	6,4	-626,2	-619,8	-597,4	-22,4	-572,9
-Personalomkostnader	779,0		779,0	731,2	47,8	715,6
-Fastighetsskatt		-1,3	-1,3	10,9	-12,2	29,4
-Saneringar		-26,5	-26,5		-26,5	-15,3
-Utrangeringar och rivningar		-13,2	-13,2		-13,2	-60,0
-Övrigt	7,9	-19,2	-11,2	-74,2	63,0	-1,4
Summa kommungemensamt exkl exploat.	874,8	-1 094,3	-219,5	-192,8	-26,7	-110,6
Summa gemensamma intäkter/kostnader	1 147,9	-1 224,7	-76,8	762,1	-838,9	185,5
Summa verksamhetens intäkter/kostnader	5 717,3	-10 297,5	-4 580,3	-3 823,6	-756,7	-4 140,6
Avgår interna poster ej hänförliga till verksamhetens intäkter/kostnader enl. RR	-4 268,0	4 267,9	0,0			
Verksamhetens intäkter/kostnader enl. RR	1 449,3	-6 029,6	-4 580,3	-3 823,6	-756,7	-4 140,6
Avskrivningar		-429,1	-429,1	-343,7	-85,5	-389,3
Verksamhetens nettokostnader			-5 009,4	-4 167,3	-842,2	-4 529,9

* I årets intäktsförda riktade statsbidrag inom äldre- och omsorgsnämnden finns poster som är hänförliga till tidigare år.

4 Investeringsredovisning

Verksamhet

Tabell: Investeringar per verksamhet i mnkr

Verksamhet (mnkr)	Årets investeringar brutto				
	Inkomst/ Utgift	Budget 2023	Utfall 2023	Avvikelse	Utfall 2022
Infrastruktur	Inkomst	0,0	9,7	9,7	13,2
	Utgift	-139,0	-103,4	35,6	-123,2
Infrastruktur, Exploatering	Inkomst	92,0	9,3	-82,7	9,7
	Utgift	-833,0	-543,8	289,2	-648,8
Affärsverksamhet	Utgift	-136,0	-140,2	-4,2	-142,3
Affärsverksamhet, Exploatering	Inkomst	0,0	65,3	65,3	52,4
	Utgift	0,0	-145,5	-145,5	-188,9
Pedagogisk verksamhet	Utgift	-375,0	-235,7	139,3	-210,6
Vård och omsorg	Utgift	-75,0	-33,5	41,5	-32,4
Kultur och Fritid	Utgift	-43,0	-46,3	-3,3	-22,6
Kommungemensamt	Utgift	-288,0	-27,8	260,2	-37,1
Kommungemensamt, f.leasing	Utgift	0,0	-46,0	-46,0	-180,4
Totalsumma bruttoutgifter	Utgift	-1 891,0	-1 322,1	568,9	-1 586,3
Totalsumma inkomster	Inkomst	94,0	84,3	-9,7	75,3
Totalsumma nettoutgifter		-1 797,0	-1 237,8	559,2	-1 511,0

Nämnd

Tabell: Investeringar per nämnd i mnkr

Nämnd	Årets investeringar (mnkr)				
	Inkomst/ Utgift	Budget 2023	Utfall 2023	Avvikelse	Utfall 2022
Kommunstyrelsen	Utgift	-209,0	-30,6	178,4	-30,0
Kommunstyrelsen finans. leasing	Utgift	0,0	-46,0	-46,0	-180,4
Kommunstyrelsen, exploatering	Inkomst	92,0	74,6	-17,4	62,1
	Utgift	-833,0	-680,3	152,7	-837,7
Tekniska nämnden	Inkomst	2,0	9,7	7,7	13,2
	Utgift	-804,0	-551,0	253,0	-516,8
Miljö- och bygglovsnämnden	Utgift	0,0	0,0	0,0	0,0
Barn- och ungdomsnämnden	Utgift	-23,0	-5,2	17,8	-4,9
Kompetensnämnden	Utgift	0,0	-2,5	-2,5	-4,5
Kultur-, demokrati- o fritidsnäm.	Utgift	-7,0	-3,3	3,7	-6,0
Socialnämnden	Utgift	-9,0	-0,6	8,4	-2,0
Äldre- och omsorgsnämnden	Utgift	-6,0	-2,9	3,1	-4,0
Familjerättsnämnden	Utgift	0,0	0,0	0,0	0,0
Totalsumma bruttoutgifter	Utgift	-1 891,0	-1 322,1	568,9	-1 586,3
Totalsumma inkomster	Inkomst	94,0	84,3	-9,7	75,3
Totalsumma nettoutgifter		-1 797,0	-1 237,8	559,2	-1 511,0

Större investeringar över 30 mnkr

Mnkr	Samtliga år			2023		
	Budget	Ack. utfall	Prognos	Budget	Utfall	Budget-avvikelse
Pågående projekt 2023						
Exploatering*	*	*	*	-743,1	-614,6	128,5
Barkarbystaden F-6 Ålstaskolan	-285,0	-247	-284,2	-70	-33	37
Ormbäcka B åk F-6	-255,0	-17	-255	-40	-6	34
Berghemsskolan	-317	-2	-317	0	0	0
Grundsärskola, högstadie	-130,0	-60	-130,0	-65	-47	18
Förskola i Veddesta I kv.6	-75,0	-1	-75,0	-4	0	4
Förskola BS IV kv 12	-60,0	-2	-87	-2	-1	1
Barkarbyskolan - ut och ombyggnad	-99	-11	-98	-50	-3	47
Särskilt boende Viksjö	-158,0	-28	-160	-50	-19	31
Ny gruppbostad kv 21 BS III	-40,0	-0,1	-40,0	-4,0	-0,1	3,9
Renovering av Lindens äldreboende	-42,0	-1	-61	0	0	0
Ombyggnation av gamla simhallen	-150,0	-18	-150	-3	-12	-9
Källtorpskolan köksrenovering	-40	-38	-40	-35	-34	1
Simhallen-Förbererande arb..	-69,3	-39,4	-69,3	-0,5	0	0,5
Hästskovägen VA-ledning	-39,1	-59,4	-68,4	-20,2	-40,5	-20,3
Spill och dagvattenledningar i Almarevägen	-25,0	-12,4	-30,8	-4,0	-12,4	-8,4
VA-försörjning Uddnäs/Lund	-46,1	-35,4	-36,7	0	-0,2	-0,2
Viksjö dagvattenpark	-29,2	-8,4	-33,4	-19,2	-8,4	10,8
Summa pågående projekt	-1 859,7	-580,1	-1 935,8	-1 110,0	-831,2	278,3
Avslutade projekt 2023						
Björkebyskolan, matsal, kök	-45	-47	-48	-14	-24	-10
Sopsug terminal B/C	-85	-88	-88	-22	-28	-6
Fjällensskolan, matsal, kök	-35	-32	-32	0	0	0
Parkvägens fsk	-45	-42	-42	0	0	0
Almarevägens förskola	-67	-60	-60	0	0	0
Summa avslutade projekt	-277	-269	-270	-36	-52	-16
S:a alla projekt	-2 136,7	-849,1	-2 205,8	-1 146,0	-883,2	262,3

* Exploateringsprojekten styrs mot minst ett nollresultat för exploateringsnettot totalt, i genomsnitt över alla år, det innefattar både resultatpåverkande del och investeringsdel sammantaget.

Bilaga 1 Uppföljning mål

I följande text redovisas måluppfyllelsen per inriktningsmål med tillhörande nämndmål. Nämndmålen utvärderas av nämnderna genom ett antal indikatorer. Detaljer kring indikatorerna och nämndernas bedömning av sin måluppfyllelse återfinns i respektive nämnds verksamhetsberättelse.

Tabellernas symboler ska tolkas enligt nedan:

● Helt uppfyllt, ◐ Delvis uppfyllt, ◑ Ej uppfyllt, ○ Ej utvärderat

Järfälla ska ge alla barn och unga en bra start i livet genom goda uppväxtvillkor och utbildning som bildar fria individer redo för arbetsliv och högre studier

Nämndmål	Bedömning
Alla elevers skolresultat ska förbättras (BUN)	◐
Kommentar: Kommuns betygsresultat för årskurs 9 förbättrats inom samtliga områden. I årskurs 6 sjönk dock det genomsnittliga resultat för andel elever med minst godkänt betyg i alla ämnen från 73 % till 65 %.	
Andel elever som når gymnasiebehörighet ska öka på alla skolor (BUN)	●
Kommentar: Andelen elever som uppnått behörighet till ett yrkesprogram på gymnasiet ökade från 84 % till 85 % år 2023.	
Likvärdigheten mellan skolornas resultat ska öka (BUN)	○
Kommentar: Skolverkets modellberäknade värde SALSA ger stöd för antagandet att flera skolenheter i Järfälla kommun har utrymme att förbättra betygsresultaten. SALSA visar att en del av skillnaderna i betygsresultat mellan skolor inte endast kan förklaras av elevers olika bakgrund. Målet följs upp i verksamhetsberättelsen 2024, genom utvärdering av indikatorer som beskrivs i BUN:s verksamhetsplan för 2024.	
Andelen ungdomar registrerade i kommunens aktivitetsansvar ska minska (KON)	◑
Kommentar: I Järfälla har andelen ungdomar inom aktivitetsansvaret ökat kontinuerligt sedan läsåret 2020/2021. Målet om att vända utvecklingen är tidsatt till läsåret 2024/2025 och måluppfyllelsen kommer därför att utvärderas först i verksamhetsberättelsen år 2025. En delredovisning sker i 2023 års verksamhetsberättelse och i denna årsredovisning.	
Andelen elever som uppnår syftet för sitt introduktionsprogram ska öka (KON)	○
Kommentar: Knappt 70 % uppnådde syftet läsåret 2022/2023. 2023 års resultat är utgångspunkten för att mäta en eventuell ökning. Därför kan målsättningen utvärderas först år 2024.	
Andelen avgångselever med examen från gymnasieskolans nationella program ska öka (KON)	◑
Kommentar:	

Andelen avgångselever som uppnår examen har minskat drastiskt, från 79,5 procent läsåret 2021/2022 till 57,6 procent läsåret 2022/2023. Skolan bedömer att eleverna närvaro är den enskilda faktor som har störst potential att vända utvecklingen. Målet om att vända utvecklingen är tidsatt till läsåret 2024/2025 och måluppfyllelsen kommer därför att utvärderas i sin helhet i verksamhetsberättelsen år 2025.

Individanpassade insatser förbättrar barn och ungas situation (SON)

Kommentar:

Resultatet för 2023 i SKR:s brukarundersökning visar att 71 % av tillfrågade brukare över 13 år anger att deras situation "förbättrats mycket" eller "förbättrats lite" efter kontakt med socialtjänsten. Detta är en minskning från 2022 då motsvarande värde låg på 79 %. När en motsvarande fråga riktas till vårdnadshavare uppgår dock andelen till 70 %, vilket är en markant ökning på tolv procentenheter från tidigare år.

Riktade insatser ska erbjudas barn och unga i Järfälla som riskerar att inte få sina rättigheter till kultur- och fritidsaktiviteter tillgodosedda (KDN)

Kommentar:

Ett ökat antal aktiviteter genomförs för barn och unga, framförallt i områden med låg grad av aktiviteter.

Järfälla ska erbjuda en meningsfull fritid och ett aktivt liv

Nämndmål

Bedömning

Alla Järfällabor ska erbjudas en meningsfull kultur och fritid och ett aktivt liv (KDN)

Kommentar:

Målområdet samordnas av kultur-, demokrati och fritidsnämnden och en rad aktiviteter har genomförts för att invånare ska erbjudas en meningsfull kultur och fritid och ett aktivt liv. Höga ambitioner finns för kulturverksamheterna och nämnden samordnar kommunens stora evenemang, som Nationaldagen och Järfällafestivalen. Andra exempel på aktiviteter är en förstudie för idrottsfältet i Jakobsberg, utveckling av kommunens fritidsgårdsverksamheter och mötesplatser samt dialoger med föreningslivet. Ökat stöd och service till föreningslivet ligger i fokus under hela mandatperioden.

Järfälla kommun ska fortsatt ligga på första plats som friluftskommun i Stockholms län (TEN)

Kommentar:

I Naturvårdsverkets ranking "Sveriges friluftskommun" placerar Järfälla kommun sig på femte plats i jämförelse med Stockholms läns kommuner, vilket är en försämring jämfört med 2022. Rankingen baseras på en årlig enkät som omfattar kommunens planer för friluftsliv, informations- och samarbetsinsatser samt aktiviteter och insatser inom området.

Järfälla ska förbättra individers möjligheter till egen försörjning

Nämndmål

Bedömning

Andelen deltagare som vid avslutad arbetsmarknadsinsats börjat arbeta eller studera, av de som vid remitteringen bedömts vara redo för anställning, ska öka (KON)

Kommentar:

Utvärdering av målet baseras på en indikator som redovisas för första gången i verksamhetsberättelsen för år 2023. Eftersom det inte är möjligt att jämföra med tidigare resultat kommer målet följas upp i 2024

års verksamhetsberättelse. Kompetensnämnden har tidsatt målet till år 2025, vilket innebär att den slutgiltiga utvärderingen av måloppfyllelsen kommer att presenteras i 2025 års verksamhetsberättelse.

Andelen antagna elever som fullföljer grundläggande och/eller gymnasiala kurser med godkända betyg ska öka (KON)

Kommentar:

Målet är tidsatt till 2025, vilket innebär att slutlig utvärdering av målet sker i verksamhetsberättelsen 2025. Dock visar redovisning av indikator på en negativ utveckling sedan 2021 då andelen låg på 52,2 %, att jämföra med 41 % år 2023. Andelen har alltså sjunkit, snarare än ökat.

Andelen elever på SFI som klarat minst två kurser, av nybörjare två år tidigare, ska öka. (KON)

Kommentar:

Målet är tidsatt till 2025, vilket innebär att slutlig utvärdering av målet sker i verksamhetsberättelsen 2025. Dock visar redovisning på indikatorsnivå på en negativ utveckling sedan 2020 då andelen låg på 41,1 %, att jämföra med 30,9 % år 2022. Andelen har alltså sjunkit, snarare än ökat. 2023 års resultat blir tillgängligt under sommaren 2023.

Insatser till enskilda i behov av ekonomiskt bistånd leder i ökad utsträckning till egen försörjning (SON)

Kommentar:

Bedömning görs att nämndmålet delvis är uppfyllt. Andelen ej återaktualiserade vuxna personer med försörjningsstöd ett år efter avslutat försörjningsstöd är 84 % och har ökat sedan 2022 då värdet låg på 72 %. Andelen vuxna biståndsmottagare med långvarigt ekonomiskt bistånd var 38,4 % och avser 2022 vilket är den senaste uppgiften. Resultatet för 2023 kommer publiceras vecka under våren 2024.

Väntetiden till ett första möte med en budget- och skuldrådgivare ska minska (SON)

Kommentar:

Resultatet för indikatorn om väntetid till budget- och skuldrådgivning är 1,15 månader och ligger under målnivån om två månader, vilket är positivt. Väntetiden har minskat i jämförelse med 2022 med 3,5 månader. Från och med augusti 2023 infördes ett nytt arbetssätt inom verksamheten. Det innebär att besökstid erbjuds redan vid första kontakttillfället. Dock behöver det gå en tid från det att man kontaktar budget- och skuldrådgivningen tills man kommer på besök för att ha möjligt att förbereda allt underlag som krävs. Enligt Konsumentverkets rekommendationer ska besökstid erbjudas inom fyra veckor.

Järfälla ska vara en tillgänglig och seniorvänlig kommun som ger livskvalitet och gemenskap

Nämndmål	Bedömning
En större andel invånare ska uppleva att det är enkelt att komma i kontakt med kommunen och få sitt ärende löst (KS)	

Kommentar:

Målet bedöms vara uppfyllt. Målet utvärderas genom två indikatorer som båda baseras på en kundundersökning som Servicecenter gör. Efter att en invånare varit i kontakt med Servicecenter blir personen uppringd och får besvara ett antal frågor. 79 % av de strax över 3000 personer som tillfrågats under 2023 har angett positiva svar vad gäller hur enkelt det upplevts vara att lösa sitt ärende i kontakt med kommunen. Eftersom frågan är ny i servicecenters mätning finns inga tidigare värden att jämföra med. Däremot kan resultatet jämföras med SKR:s mätning av kommunernas service, där en liknande fråga ställs. Resultatet 2023 uppgick till 75% positiva svar. Året dessförinnan låg värdet på 74,7 % av 400 svaranden. En viss ökning bedöms därför ha skett. I Servicecenters kundundersökning ställs även en

fråga som belyser andel som uppger att deras ärende faktiskt blivit löst i kontakt med kommunen. I den senaste mätningen angav 77 % positiva svar, vilket är en ökning från resultatet 2022 som låg på 72 %.

Tillgängligheten till ett rikt och aktivt kultur- och fritidsliv ska öka för personer med funktionsnedsättning (KDN)

Kommentar:

Under innevarande år har kultur-, demokrati- och fritidsnämndens verksamheter erbjudit ett stort antal aktiviteter samt arbetat aktivt för att nå ut till fler inom målgruppen. Det går även att urskilja ett ökat inflöde av deltagare i olika typer av aktiviteter och verksamheter.

Utbud och möjligheter till rikt och aktivt kultur- och fritidsliv ska öka för målgrupp seniorer och äldre (KDN)

Kommentar:

Som ett led i att säkerställa tillgängligheten, oavsett funktionalitet, har insatser gjorts i den fysiska miljön och i kommunens friluftsområden. Därtill har nämnden skapat fler mötesplatser och ett ökat utbud av aktiviteter som är anpassat för en äldre målgrupp.

Enskilda ska uppleva att deras behov tillgodoses samt att de ges ökade förutsättningar till ett tryggt liv (ÄON)

Kommentar:

Åtta av tio indikatorer ska vara uppnådda för att nämndmålet ska bedömas vara helt uppfyllt. Bedömning görs att nämndmålet delvis är uppfyllt då fyra indikatorer är helt uppnådda och två indikatorer delvis är uppnådda.

Mat som tillagas och serveras ska smaka bra, vara varierad och näringsriktig (ÄON)

Kommentar:

Äldre- och omsorgsnämnden har bedömt målet som delvis uppfyllt då årets resultat är 69 procent och har ökat jämfört med 2022 års resultat om 64 procent och nästan når upp till målnivån om 70 procent.

Järfälla ska främja ett starkt näringslivsklimat

Nämndmål	Bedömning
Järfälla ska vara en företagsvänlig kommun där antalet företag växer (KS)	

Kommentar:

Kommunstyrelsens mål om att Järfälla ska vara en företagsvänlig kommun där antalet företag växer bedöms inte vara uppfyllt. Järfällas betyg gällande sammanfattande omdöme om företagsklimat i Svenskt näringslivs mätning har 2023 sjunkit till 3,5 från 3,6 föregående år. Antalet registrerade företag i kommunen minskar. Utvecklingen antas till stor del av förklaras av pågående lågkonjunktur.

Järfälla kommun som arbetsgivare ska vara ett givet val för nya och befintliga medarbetare i kommunens verksamheter

Nämndmål	Bedömning
En större andel medarbetare ska rekommendera sin arbetsplats (KS)	

Kommentar:

Målet följs upp i samband med verksamhetsberättelsen 2024 med utgångspunkt i medarbetarundersökningen som genomförs nästa gång hösten 2024.

Organisationen och dess chefer ska ha god förmåga att främja och upprätthålla ett ökat medarbetarengagemang (KS)

Kommentar:

Målet följs upp i samband med verksamhetsberättelsen 2024 med utgångspunkt i medarbetarundersökningens resultat.

Hållbar rekrytering, aktivt medarbetarskap och kontinuerlig kompetensutveckling säkrar personalkontinuiteten (SON, ÄON, FRN)

Kommentar:

Målet följs upp i samband med verksamhetsberättelsen 2024 med utgångspunkt i medarbetarundersökningens resultat.

De medarbetare som omfattas av heltidsresan ska erbjudas heltidsanställning (ÄON)

Kommentar:

Andel heltidsarbetande inom omsorg om äldre och personer med funktionsnedsättning ökar i enlighet med målsättningar som finns på området. Målsättningen för 2023 är 55 %, vilket kan utvärderas först under 2024. Dock finns resultatet för 2022 att tillgå vilket visar på 62,5 % med heltidsanställning. Detta pekar på en god utveckling på området.

Andelen timvikarier inom vård- och omsorgsboenden ska minska (ÄON))

Kommentar:

Nämndmålet är helt uppfyllt då andelen timvikarier inom vård- och omsorgsboenden har minskat. År 2022 låg andelen på 24,22 % och 2023 ligger motsvarande värde på 17,4 %.

Användandet av konsulter ska minska inom individ- och familjeomsorgen (SON)

Kommentar:

Under 2023 har kostnader för konsultstöd ökat inom individ- och familjeomsorgen i motsats till målsättningen.

Personal i Järfällas för och grundskolor ska uppleva en god arbetsmiljö (BUN)

Kommentar:

Den totala sjukfrånvaron inom förvaltningen har minskat jämfört med 2022, vilket är i linje med en av målkriterierna. Ytterligare en målkriterium baseras på resultat i medarbetarundersökningen, vilken genomförs nästa gång hösten 2024 och därför utvärderas i verksamhetsberättelsen 2024.

Järfälla ska ha en ekonomi i balans på kort och lång sikt

Nämndmål	Bedömning
Kommunstyrelsen ska stärka uppsiktsplikten vad gäller nämnders och bolags ekonomi (KS)	☐
Kommentar:	
Målet kan inte utvärderas, då uppgift om nettokostnadsavvikelsen saknas. Denna uppgift kan redovisas först efter sammanställning av räkenskaper, det vill säga senare under våren 2024. För att nämna några åtgärder som skett på området bör nämnas att ägardirektivet till Järfälla Hus AB har uppdaterats. Också har ett bedömningsmaterial vad gäller hanteringen av uppsikten gentemot bolag tagits fram.	
Kommunstyrelsen ska stärka kommunens långsiktiga finansiella planering (KS)	☐

Kommentar:

Målet utvärderas genom att följa soliditeten och självfinansieringsgraden. Soliditeten ligger på en alltför låg nivå (19,7 %) och en svag negativ utveckling har påvisats vad gäller självfinansieringsgraden. Därför görs bedömningen att målet inte har uppfyllts.

Den årliga genomförandegraden för fleråriga investeringsprojekt ska öka varje år (TEN)

Kommentar:

Genomförandegrad mäts i regel som andelen utnyttjade medel av den totala investeringsbudgeten. För 2023 har genomförandegraden ökat ned över 30 procentenheter jämfört med 2022,

Det ska inte förekomma fusk, slöseri eller oegentligheter i våra välfärdssystem

Nämndmål	Bedömning
Uppföljningen av inköp och avtal ska stärkas (KS)	
Kommentar:	
Målsättningen för 2023 har varit att följa upp 10 % av de befintliga avtal som finns i kommunen, vilket motsvarar 46 uppföljningar av totalt 457 avtal. Till följd av vakanser har uppföljningar motsvarar 6 % varit möjliga att genomföra.	
Kunskapen om jäv, korruption och mutor ska öka hos miljö- och bygglovsnämndens medarbetare och förtroendevalda (MBN)	
Kommentar:	
Under hösten har miljö- och bygglovsnämndens förtroendevalda i anknytning till ett nämndsammanträde genomgått en övergripande utbildning inom jäv, korruption och mutor. Vid utbildningstillfället deltog 13 av 18 förtroendevalda i miljö- och bygglovsnämnden. En liknade utbildning där alla nyanställda samlades vid ett gemensamt tillfälle var planerad för förvaltningens nyanställda men ställdes in p.g.a. av sjukdom.	
Kunskapen om jäv, korruption och mutor ska öka hos tekniska nämndens medarbetare och förtroendevalda (TEN)	
Kommentar:	
Under hösten har tekniska nämndens förtroendevalda i anknytning till ett nämndsammanträde genomgått en övergripande utbildning inom jäv, korruption och mutor. Vid utbildningstillfället deltog 13 av 18 förtroendevalda i miljö- och bygglovsnämnden. En liknade utbildning där alla nyanställda samlades vid ett gemensamt tillfälle var planerad för förvaltningens nyanställda men ställdes in p.g.a. av sjukdom.	

Järfälla ska vara tryggt och attraktivt att leva, verka och vistas i

Nämndmål	Bedömning
Den upplevda tryggheten i kommunen ska öka varje år (KS)	
Kommentar:	
Kommunstyrelsen bedömer att målet om att den upplevda tryggheten i kommunen ska öka varje år är delvis uppfyllt. Målet utvärderas genom fem indikatorer. Endast två av dessa går dock att utvärdera vid skrivande stund. Därför har kompletterande mätningar också vägt in vid bedömningen. Polisregion Stockholms trygghetsmätning som offentliggjorts i september tyder på en positiv utveckling i Järfälla.	
Attraktiva och trygga verksamheter och mötesplatser ska erbjudas i alla delar av Järfälla (KDN)	

Kommentar:

Under innevarande år har nämndens verksamheter erbjudit ett brett utbud av mötesplatser i alla delar av Järfälla. Åtgärder har genomförts i syfte att förbättra besökarens trivsel såväl som trygghet. Som ett led i att kunna erbjuda mer attraktiva verksamheter har exempelvis personal utbildats. Utfallet av tillgängliga indikatorer styrker att nämndens verksamheter upplevs som attraktiva och trygga.

Preventivt arbete och insatser till barn som bevittnat våld, våldsutsatta och våldsutövare förebygger och minskar våld i nära relation (SON)

Kommentar:

Fyra av sex indikatorer ska vara uppnådda för att nämndmålet ska bedömas vara helt uppfyllt. Bedömning görs att nämndmålet delvis är uppfyllt då tre indikatorer är helt uppnådda och två indikatorer delvis är uppnådda.

Järfällas invånare och andra intressenter ska vara nöjda med handläggningen av ärenden inom miljö- och bygglovsnämndens verksamhetsområden (MBN)

Kommentar:

Målet syftar till att effektivisera och förbättra nämndens handläggning för att bidra till ett tryggt och attraktivt Järfälla med nöjda kommuninvånare och andra intressenter. Tre av tre målindikatorer är uppnådda, exempelvis understiger den genomsnittliga handläggningstiden av bygglovsärenden tre veckor i enlighet med uppsatt målnivå.

Tryggheten i den offentliga miljön ska öka varje år (TEN)

Kommentar:

För att nämndmålet ska anses vara uppnått ska sex av nio indikatorer vara uppfyllda. Eftersom sex av nio indikatorer är uppfyllda anses målet vara uppnått. Bland annat rapporteras att upplevda problem med nedskräpning samt skadegörelse minskar, vilket är positivt.

Attraktiviteten i den offentliga miljön ska öka varje år (TEN)

Kommentar:

Eftersom fem av åtta indikatorer är uppfyllda anses målet vara delvis uppnått, även fast det saknas underlag för tre av indikatorerna. Bland annat rapporteras att antal klagomål som inkommit till servicecenter gällande nedskräpning har minskat.

Nöjdheten med våra lokalers fysiska miljö och service ska fortsatt vara god (TEN)

Kommentar:

Målet utvärderas vartannat år i samband med att hyresgästernas värderingar av sina lokaler och avdelningens service utvärderas. Nästa mätning sker 2024.

Barn och elevers trygghet i Järfällas för- och grundskolor ska öka (BUN)

Kommentar:

Den årliga attitydundersökning påvisar att en hög andel elever känner sig trygga i fritidshemmet respektive skolan, 96% respektive 92% (vilket är en ökning respektive ett oförändrat värde från 2022). Andelen 5-åringar som anger att de tycker om att vara på förskolan har ökat från 85 % till 88 %.

Inga utsatta områden finns i Järfälla 2032

Nämndmål	Bedömning
Den upplevda tryggheten i kommunens utsatta områden ska öka varje år (KS)	
Kommentar:	

JHAB gör årligen en nöjdhetsenkät där upplevelsen av trygghet undersökes. Hyresgäster anger hur de upplever trygghet på kvällar och nätter i sitt bostadsområde utifrån en fyrgradig skala, där 1 = Dåligt och 4 = Mycket bra. En positiv utveckling påvisas i området kring Termovägen/Ulvsättra. Andelen hyresgäster som svarat att de upplever tryggheten på kvällar och nätter som "Ganska bra" eller "Mycket bra" har ökat med 15,3 procentenheter sedan förra årets mätning. Vad gäller Sångvägen och Söderhöjden påvisas dock försämrade resultat i jämförelse med förra årets mätning. Eftersom endast en av tre indikatorer är uppfyllda bedöms målet inte vara uppfyllt.

Antal områden med socioekonomiska utmaningar ska minska (KS)

Kommentar:

Antal områden som enligt SCB:s index bedöms ha "socioekonomiska utmaningar" eller "stora socioekonomiska utmaningar" är oförändrat i förhållande till senaste mätningen. Däremot har ett område, Tallbohov, omklassificerats enligt från ett område med "stora socioekonomiska utmaningar" till ett område med "socioekonomiska utmaningar".

Social prevention och individanpassade insatser till enskilda förebygger och minskar risk för beroende, våld samt annan brottslighet (SON)

Kommentar:

Bedömning görs att nämndmålet är helt uppfyllt då samtliga indikatorer är uppnådda. Exempelvis har antal vuxna som beviljas bistånd för att lämna kriminalitet ökat. Antal deltagare på föräldraföreläsningar har också ökat under 2023.

KomTek ska nå ut till fler deltagare i utsatta områden, för att i större mån spegla kommunens demografiska sammansättning (KON)

Kommentar:

Under 2023 har deltagandet i KomTeks verksamheter undersökts för första gången utifrån målsättningen om att deltagandet i större mån ska spegla kommunens demografiska sammansättning. Denna första mätning bekräftar att deltagare från utsatta områden är underrepresenterade i verksamheten och insatser har satts in för att nå ut till målgrupper i utsatta områden. Utvecklingen kommer följas upp i 2024 års verksamhetsberättelse.

Järfälla ska vara jämlikt och inkluderande där alla medborgare ska vara integrerade och demokratiskt delaktiga att utforma samhället

Nämndmål

Bedömning

Järfälla ska vara jämlikt och inkluderande där alla medborgare ska vara integrerade och demokratiskt delaktiga att utforma samhället (KDN)

Kommentar:

Under 2023 har kultur-, demokrati- och fritidsnämnden genomfört en rad insatser för att främja ett ökat inflytande och delaktighet, exempelvis det pågående utvecklingsarbetet av Järfällaförslaget. Områdesdialoger har hållits i två av kommunens socioekonomiskt utsatta områden. Utifrån en samlad bedömning bedöms nämndmålet vara helt uppfyllt.

En större andel invånare ska uppleva att de ges möjlighet till insyn och inflytande över kommunens beslut och verksamheter (KS)

Kommentar:

Målet utvärderas genom en indikator som mäter andel som har svarat "Helt och hållet" eller "Till stor del" på frågan "Tycker du att invånarna i din kommun har möjlighet till insyn och inflytande över kommunens beslut och verksamheter" i SCB:s årliga medborgarundersökning. Undersökningens svarsfrekvens hamnade detta år på 32 procent. Den låga svarsfrekvensen innebär att resultatet ska tolkas med försiktighet.

För Järfällas del innebär resultatet en minskning med 3,2 procentenheter jämfört med 2022. Resultatet 2023 landade på 24,6 %. Motsvarande resultat för Stockholms län landade på 22,8 % år 2023, vilket innebär en minskning från tidigare år med 0,5 procentenheter. För riket landade resultatet på 18,8 %.

Väntetid till samarbetsamtal är maximalt två veckor (FRN)

Kommentar:

Familjerättsnämnden rapporterar att väntetiden till samarbetsamtal nu understiger två veckor i enlighet med årets målsättning.

Enskilda är delaktiga och kan påverka utformning av insatser (ÄON)

Kommentar:

Sex av åtta indikatorer ska vara uppnådda för att nämndmålet ska bedömas vara helt uppfyllt. Bedömning görs att nämndmålet delvis är uppfyllt då två indikatorer är helt uppnådda och två indikatorer delvis är uppnådda. Tre av de indikatorer som inte är uppnådda har ändå ett förbättrat resultat i jämförelse med 2021 och en har ökat sedan 2022 vilket också ligger till grund för bedömningen.

Enskilda är delaktiga och kan påverka utformning av insatser (SON)

Kommentar:

Tre av fyra indikatorer ska vara uppnådda för att nämndmålet ska bedömas vara helt uppfyllt. Bedömning görs att nämndmålet inte är uppfyllt. Försämrade värden syns vad gäller upplevelsen av möjlighet att påverka vilket mäts via brukarundersökning. Andel barn och unga som är delaktiga i utredningar är 80,6 procent och når inte upp till målet om 85 procent. Resultatet vad gäller brukarens upplevelse av att ha möjlighet att vara med och bestämma i familjeboende är 67 procent och når inte upp till målnivån om 90 procent eller 2022 års höga resultat om 100 procent.

Barn och unga är delaktiga och deras synpunkter beaktas (FRN)

Kommentar:

Resultatet för indikatorn om andel barn och unga som är delaktiga i utredningar om vårdnad, boende och umgänge är 100 procent och har mätts genom granskning av 15 procent av enhetens utredningar. Målet är därmed uppnått.

Nollvision mot diskriminering och utanförskap

Nämndmål	Bedömning
Kommunens arbete för att motverka diskriminering ska stärkas (KS) 	

Kommentar:

Målet utvärderas SCB:s medborgarundersökning. Av 1 614 slumpmässigt utvalda personer svarade 508, vilket ger en svarsfrekvens på 32 %. För Järfällas del innebär resultatet för 2023 att 41,1 % uppfattar att kommunen arbetar aktivt för att förhindra diskriminering. Motsvarande resultat för Stockholms län landade på 32,5 % år 2023. För riket landade resultatet på 32 %.

Järfällas ska präglas av grön tillväxt och hållbart samhällsbyggande

Nämndmål	Bedömning
Utsläppen av växthusgaser (koldioxidekvivalenter) i Järfälla som geografisk yta ska minska med minst 15 procent per år (KS) 	

Kommentar:

De totala utsläppen av växthusgaser har minskat i kommunen med 13 % sedan 2017 och även per invånare visas en minskning av utsläppen. Det ambitiösa målet om att minska utsläppen av växthusgaser med 15 % per år uppnås dock inte 2023.

Den gröna tillväxten i Järfälla ska stärkas (KS)

Kommentar:

Grön tillväxt bedöms uppstå när den ekonomiska tillväxten ökar samtidigt som utsläppen av växthusgaser minskar. I kommunen ses en ökning av bruttoregionalprodukten samtidigt som utsläppen av växthusgaser minskar. Målet bedöms vara uppfyllt.

Järfälla ska präglas av en hög miljömedvetenhet och en god livsmiljö för alla

Nämndmål**Bedömning**

Järfälla kommun ska sprida miljökunskap så att anställda, invånare och organisationer i kommunen kan agera på ett sätt som ger positiva effekter för miljön och därigenom bidra till ett hållbart Järfälla (KS)

Kommentar:

Målet bedöms vara uppfyllt. Järfälla kommuns nämnder och bolag är miljödiplomerade enligt standarden SUSAs från Svensk Miljöbas. Dessutom har antalet miljödiplomerade företag ökat. Fortsatta insatser sker för att samtliga nyanställda medarbetare ska ta del av kommunens miljöutbildning.

Möjligheten för Järfällas invånare att återbruka och återvinna ska öka (TEN)

Kommentar:

Indikatorns målsättning är att en ny samlingsplats ska vara i drift senast 2026. Arbetet med att införa fler samlingsplatser pågår och en ny samlingsplats är planerad till 2026. Under Järfällafestivalen riggades det upp återbruk i form av "pop-up".

Bilaga 2 Uppföljning uppdrag

Uppdragen som finns listade i tabellen nedan har i de flesta fall getts i samband med mål och budget 2023 - 2025, men kan också ha kommit i tidigare upplagor av Mål och budget och ännu inte slutrapporterats. Av de 19 uppdragen som tilldelats av kommunfullmäktige är åtta färdigställda. Arbete med övriga pågår enligt plan. Många av dessa ska återrapporteras under 2024.

Observera att kommentarer finns angivna under respektive uppdrag. Symbolerna ska tolkas enligt följande:

✔ Klart, ▶ Pågår

Uppdrag från KF	Status
Revidering av föreningsbidrag	✔
Kommentar: Revideringen av riktlinjer för föreningsbidrag beslutades av kultur-, demokrati- och fritidsnämnden i maj.	
Inrätta ett funktionsrättsråd	✔
Kommentar: Uppdraget kommer från Mål och budget 2023. Uppdraget återrapporterades till kommunfullmäktige 17 april 2023.	
Revidera näringslivsstrategin	▶
Kommentar: Arbete pågår enligt plan och beslut planeras under våren 2024, vilket följs av implementeringsarbete.	
Vision för Järfälla	▶
Kommentar: Arbete har pågått sedan våren 2023. Efter upphandling av konsultstöd har arbetet med informationsinsamling och förankring skett genom såväl intervjuer som workshops. Med start innan jul 2023 sker även en större insamling av information genom en medborgarenkät. Uppdraget avses rapporteras inför hösten 2024.	
Strategi för att omvandla kommunens utsatta områden	▶
Kommentar: En arbetsgrupp med representanter från samtliga förvaltningar och JHAB driver arbetet. I skrivande stund är förslaget ute på remiss. Uppdraget förväntas rapporteras till kommunfullmäktige i juni 2024.	
Revidering av elektrifieringsstrategin	▶
Kommentar: Vid skrivande stund är ett förslag ute på remiss.	
Ta fram ett program för mänskliga rättigheter	▶
Kommentar: Arbete pågår enligt plan. Uppdraget förväntas rapporteras till kommunfullmäktige i juni 2024.	

Program för att motverka välfärdsbrott	✓
Kommentar: I Mål och budget 2023-2025 fick kommunstyrelsen i uppdrag att upprätta ett program för att motverka välfärdsbrott i offentligt finansierade verksamheter. Programmet arbetades fram under 2023 och antogs i kommunfullmäktige i början av 2024.	
Kommundirektören ges i uppdrag att revidera Järfälla kommuns finanspolicy samt ta fram en långsiktig finansieringsplan.	✓
Kommentar: Uppdraget kom i samband med Mål och budget 2022-2024. Uppdraget har bestått av två delar: att revidera finanspolicyn respektive att ta fram en långsiktig finansieringsplan. En ny finanspolicy antogs av kommunfullmäktige i november 2023. En modell för långsiktig finansiell planering har tagits fram i samarbete med PWC och en årlig uppdatering av analysen har gjorts. Modellen kommer att vidareutvecklas över tid och ytterligare integreras i Mål och budget som en grundläggande analys för ekonomisk planering.	
Kommundirektören ges i uppdrag att samordna och utveckla arbetsmarknadsinsatserna mellan kompetensförvaltningen och socialförvaltningen.	✓
Kommentar: Uppdraget kom i samband med Mål och budget 2022-2024. Återrapportering skedde på kommunstyrelsen den 6 februari 2023.	
Rapport om gymnastikhall i Järfälla	✓
Kommentar: Återrapporteringen godkändes av kommunfullmäktige 19 juni 2023.	
Avveckla befintligt tillgänglighetsråd	✓
Kommentar: Uppdraget återrapporterades till tekniska nämnden den 23 februari 2023.	
Nytt program för ökad trygghet	▶
Kommentar: I Mål och budget 2023-2025 fick kommunstyrelsen i uppdrag att upprätta ett program för ökad trygghet. Syftet med programmet är att stärka, tydliggöra och beskriva inriktningen för kommunens gemensamma brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete samt att ramar för samordning av gemensamma krafter sätts, så att en högre grad av effekt kan uppnås. Programmet har under 2023 tagits fram av en arbetsgrupp bestående av representanter från samtliga förvaltningar och kommunala bolag. Utgångspunkten för programmet är den nya lagen om brottsförebyggande ansvar och den brottsförebyggande processen i form av lägesbild, orsaksanalys, åtgärd och uppföljning. Programmet avses tas upp för beslut senast juni 2024.	
Kommundirektören ges i uppdrag att utreda en skyddsform för Hästa klack.	▶
Kommentar: Uppdraget kom i samband med Mål och budget 2022-2024 och är pågående. Uppdraget har koppling till kommunens arbete för att öka kommunens ängsytor och den biologiska mångfalden. Uppdragets innehåll hänger samman med markanvändningen i stort i aktuell del av Barkarbystaden, vilket medför en komplexitet till uppdraget.	
Stärka det kommunala pensionärsrådet	✓
Kommentar: Äldre- och omsorgsnämnden återrapporterade ärendet som klart i delårsrapporten per april.	
Handlingsplan för att motverka våld i nära relationer och motverka hedersrelaterat våld och förtryck	▶

Kommentar:

Arbetet är pågående och omfattar även att motverka våld inom ramen för exempelvis människohandel, sexuellt utnyttjande och prostitution. Det styrande dokumentet kommer benämnas "program" i enlighet med riktlinjer för styrande dokument. Planering är att färdigställa underlaget under våren 2024 så att programmet kan behandlas i nämnden och överlämnas till kommunstyrelsen för fortsatt hantering.

Se över åtgärder för att säkra naturvärden i Järvakilen och skapa förutsättningar för Motorklubben att vara kvar.

Kommentar:

Uppdraget kom i samband med Mål och budget 2019-2021. Förutsättningar för Motorklubben att vara kvar är uppnått. Att säkra naturvärden återstår och bygg- och miljöförvaltningen arbetar för att uppnå detta.

Behov och former för ett centrum mot hedersvåld och våld i nära relationer

Kommentar:

Utredningsuppdraget är pågående och planeras att behandlas i socialnämnden under våren 2024.

Ta fram detaljplan för Jakobsbergs centrum, inklusive medborgar- och kommunhus.

Kommentar:

Uppdraget kom i samband med inriktningsbeslut Jakobsbergs centrum med kommunhus (Kst 2019/334). Uppdraget är av långvarig karaktär och återslag har skett i flera steg, senast på kommunstyrelsens sammanträde 5 februari 2024.

Bilaga 3 Uppföljning kvalitetsfaktorer

För att skapa bättre förutsättningar för nämnderna att kvalitetssäkra och följa upp sina respektive verksamheter anger styrmodellen att respektive nämnd ska formulera kvalitetsfaktorer. Dessa följs över tid och kan tolkas som en hälsocheck av verksamheten. Syftet är att kvalitetssäkra verksamheten. Nämndernas kvalitetsfaktorer redovisas i respektive nämnds verksamhetsberättelse. Dock redovisas kommunövergripande kvalitetsfaktorer, det vill säga sådan som är obligatoriska för alla nämnder, i denna bilaga.

Familjerättsnämndens resultat redovisas inte gällande vissa mått, då uppgifterna baseras på ett fåtal anställda. Observera att måtten inom HR-området kommenteras i kapitlet *Väsentliga personalförhållanden*.

Kvalitetsfaktor	År 2021	År 2022	År 2023	Trend
Sjukfrånvaro, i procent av arbetad tid, totalt kommunen	6,82 %	6,91 %	6,84 %	→
KS	4,0 %	3,4 %	3,5 %	→
BUN	7,9%	7,8%	7,7%	↘
KON	5,5%	6,4%	6,6%	↗
KDN	6,4%	5,0%	4,6%	↘
SON	7,3%	8,5%	8,7%	↗
ÄON	6,1%	6,2%	6,4%	↗
TEN	3,8%	4,6%	3,9%	↘
MBN	4,5%	6,2%	6,2%	↗
Korttidssjukfrånvaro (1 - 14 dagar) i procent av arbetad tid, totalt kommunen	13,7 %	3,8 %	3,3 %	↘
KS	1,4 %	1,9 %	1,8 %	→
BUN	4,4%	4,3%	3,6%	↘
KON	2,7%	2,5%	1,9%	↘
KDN	3,1%	3,5%	2,4%	↘
SON	5,2%	5,9%	5,2%	↘
ÄON	3,2%	3,5%	3,2%	↘
TEN	1,9%	2,2%	1,6%	↘
MBN	2,3%	2,8%	2,1%	↘

Långtidssjukfrånvaro (mer än 59 arbetsdagar) i andel av total sjukfrånvaro, totalt kommunen	32,9%	31,5%	38,3%	↗
KS	57,0 %	35,6 %	31,9 %	↘
BUN	32,4%	32,8%	39,4%	↗
KON	35,3%	45,2%	56,9%	↗
KDN	43,7%	17,1%	27,5%	↗
SON	19,3%	22,3%	32%	↗
ÄON	33,9%	27,9%	34%	↗
TEN	35,0%	37,9%	45,6%	↗
MBN	36,8%	44,6%	52,8%	↗
Personalomsättning, totalt kommunen	9,67 %	11,99 %	11,29 %	→
KS	10,53 %	11,06 %	13,80 %	↗
BUN	9,50%	12,28%	9,59%	↘
KON	15,07%	9,13%	13,53	↗
KDN	8,31%	7,27%	11,7%	↗
SON	15,28%	25,98%	18,70%	↘
ÄON	7,95%	9,50%	11,60%	↗
TEN	6,75%	10,97%	12,91%	↗
MBN	5,04%	6,82%	11,32%	↗
Hållbart medarbetarengagemang HME (mäts vartannat år), totalt kommunen	*	80,1	*	*
KS	*	77,7	*	*
BUN	*	80,6	*	*
KON	*	80,0	*	*
KDN	*	79,0	*	*
SON	*	80,6	*	*
ÄON	*	79,4	*	*
FRN	*	88,4	*	*
TEN	*	79,1	*	*
MBN	*	91,7	*	*

Prognossäkerhet kommunen totalt, mål max 1% avvikelse	*	*	0,4 %	-
Definition prognossäkerhet: Nämndens resultat vid årets slut minus nämndens prognostiserade resultat vid delårsbokslutet per augusti, dividerat med nämndens nettoomslutning vid årets slut.				
KS	*	*	3,7 %	-
BUN	*	*	-0,7%	-
KON	*	*	1,7%	-
KDN	*	*	-1,0%	-
SON	*	*	0,7%	-
ÄON	*	*	2,3%	-
FRN	*	*	1,7%	-
TEN	*	*	-5,6%	-
MBN	*	*	-6,2%	-

Bilaga 4 Kommuners kvalitet i korthet – Jämförelse med andra kommuner

I denna bilaga visas ett antal nyckeltal inom områdena *Barn och unga*, *Stöd och omsorg* och *Samhälle och miljö*. Syftet är att visa på Järfälla kommuns resultat i förhållande till kommunernas genomsnittliga resultat.

Statistiken är inhämtad från Kolada, en databas som tillhandahåller statistik för jämförelser och analys inom kommunsektorn: <https://www.kolada.se/>

Måtten presenteras i trafikljusfärger:

- **Grönt** betyder att Järfälla tillhör de 25 % kommuner i riket som når bäst resultat
- **Gult** betyder att Järfälla tillhör de 50 % kommuner i riket som ligger i mittenspannet
- **Rött** betyder att Järfälla tillhör de 25 % kommuner i riket som har sämst resultat

Vad gäller kostnadsmått betyder färgskalan: grönt = låga kostnader, gult = kostnader inom mittenspannet och rött = höga kostnader.

Kostnadsnivåerna ska förstås i relativa termer, det vill säga att vad som är att betrakta som till exempel låga eller höga kostnader bedöms i förhållande till övriga kommuners kostnadsnivåer. Vad som är ett bra respektive dåligt resultat bör sättas i relation till kommunens ambitioner och prioriteringar.

Barn och unga

Nyckeltal	År	Järfälla	Alla kommuner (Genomsnitt)
Personaltäthet, inskrivna barn per årsarbetare i förskolan, lägeskommun, antal	2022	5.5	5.0
Kostnad förskola, kr/inskrivet barn			
Elever i åk 3 som klarat alla delar av nationella proven för ämnesproven i svenska och svenska som andraspråk, kommunala skolor, andel (%)		71.6	
Elever i åk 6 med lägst betyget E i matematik, kommunala skolor, andel (%)	2023	83.6	84.1
Elever i åk 9 som är behöriga till yrkesprogram, kommunala skolor, andel (%)	2023	85.0	82.6
Elever i åk 9 som är behöriga till yrkesprogram, hemkommun, andel (%)	2023	86.8	84.1
Elever i åk 8: Hur nöjd är du med din skola? Andel som svarat "Helt och hållet" eller "Till stor del", (%)	2023	51.8	59.3

Kostnad grundskola F-9, hemkommun, kr/elev	2022	107 690	127 335
Gymnasieelever med examen inom 4 år, kommunala skolor, andel (%)	2023	49.1	65.5
Gymnasieelever med examen inom 4 år, hemkommun, andel (%)	2023	69.8	72.2
Gymnasieelever med indraget studiestöd pga. ogiltig frånvaro, hemkommun, andel (%)	2022	11.2	6.8
Kostnad gymnasieskola hemkommun, kr/elev	2022	112 156	146 174
Aktivitetstillfällen för barn och unga i kommunala bibliotek, antal/1000 inv 0 - 18 år	2022	11.4	57.4
Deltagartillfällen i idrottsföreningar, antal/inv 7 - 20 år	2022	28.2	25.0
Elever i musik- eller kulturskola, 6 - 15 år, andel (%)	2021	10.6	14.9

Stöd och omsorg

Nyckeltal	År	Järfälla	Alla kommuner (Genomsnitt)
Brukarbedömning individ- och familjeomsorg totalt - förbättrad situation, andel (%)	2023	80.5	77.4
Ej återaktualiserade vuxna personer med försörjningsstöd ett år efter avslutat försörjningsstöd, andel (%)	2023	84.0	80.3
Väntetid i antal dagar från ansökan vid nybesök till beslut inom försörjningsstöd, medelvärde	2023	13.0	15.2
Kostnad individ- och familjeomsorg, kr/inv	2022	4 565	4 974
Brukarbedömning boende LSS totalt - Brukaren trivs alltid hemma	2023	81.4	81.1
Brukarbedömning daglig verksamhet LSS - Brukaren får bestämma om saker som är viktiga, andel (%)	2023	76.0	75.0
Kostnad funktionsnedsättning totalt (SoL, LSS, SFB), minus ersättning från FK enl SFB, kr/inv	2022	7 491	7 801
Väntetid i antal dagar från ansökningsdatum till första erbjudet inflyttningsdatum till särskilt boende, medelvärde	2023	78.0	64.2
Personalkontinuitet, antal personal som en hemtjänsttagare med minst 2 besök dagligen möter under 14 dagar, medelvärde	2023	13.0	16.2
Brukarbedömning särskilt boende äldreomsorg - helhetssyn, andel (%)	2023	73.0	77.7
Brukarbedömning hemtjänst äldreomsorg - helhetssyn, andel (%)	2023	81.0	88.1

Sjuksköterskor/plats i boende för särskild service för äldre, vardagar, antal	2023	0.06	0.05
Kostnad äldreomsorg, kr/inv 80+	2022	201 521	261 547

Samhälle och miljö

Nyckeltal	År	Järfälla	Alla kommuner (Genomsnitt)
Medborgarundersökningen - Bra bemötande vid kontakt med tjänsteperson i kommunen, andel (%)	2023	81.2	82.4
Medborgarundersökningen - Att få svar på frågor till kommunen fungerar bra, andel (%)	2023	64.2	67.7
Resultat vid avslut i kommunens arbetsmarknadsverksamhet, deltagare som börjat arbeta eller studera, andel (%)	2022	31.8	44.3
Elever på SFI som klarat minst två kurser, av nybörjare två år tidigare, andel (%)	2022	30.9	38.3
Företagsklimat enl. ÖJ (Insikt) - Totalt, Index	2022	80.4	75.0
Insamlat kommunalt avfall totalt, kg/invånare (justerat)	2022	340	466
Fossiloberoende fordon i kommunorganisationen, andel (%)	2022	51.3	48.8
Ekologiska livsmedel i kommunens verksamhet, andel (%)	2022	47.0	28.9
Nöjdhet med skötseln av kommunens utomhusmiljöer, andel (%)	2023	75.5	70.1